UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Speculu[m] officii misse expositorium

Johannes <de Lambsheim>

Heidelberg, 1495.06.29

urn:nbn:de:hbz:466:1-30862

Visual Library

... uento eu nō hrer si uenitr
... burgense; aliq̄ 7 dicer q̄re nō
... e filias tuas ꝓstitui. quare
... nullus uos eas maritari. estis uos
... dicet ipse. q̄to ḡ potī fatuus
... q̄ de celesti rege h̄ audet
... qui ipse filias suas nō p
... uincam. qre uult eas ul' ea
... pmanē ul' nuptui tradi. pōt
... de ī re sua uis aliq̄ ul' aliq̄
... retinuīt. q̄ qone ꝓstultat
... q̄rat a rege francie q̄r nō
... totū regnū urm ū ī aliq̄
... retineatis. ubi pmisat do
... regnū pret unū. bene d'
... sufficit. Tertio ...
... festū ē q̄ do misericordit egit
... ano cū simplice fornica
... buit. q̄ ē ints. q̄ potī uo
... hre fidele adiutoriū q̄ tal;
... ei q̄q̄d posset furari. eo
... q̄ nesciūt q̄ diu debeat ei
... ei q̄q̄d poss̄. Cū mlrib̄
... egit. ... ē do q̄ ml'
... lab̄ore ī portādo ꝓlem
... ī piendo sollicitudine;
... 7 labore ī nutriendo uo
... ī op carnale obligari
... do eas. Cū ple q̄ misericordi
... pui ... si simp forni
... ecer ut pen ostendim'. Cū
... hūano do ī h̄ misericordi
... 7 misericordr egit
... no q̄ ab illa uoluptate
... ipse uoluit q̄ nullus
... ... pc. Adid at
... ...

... uis ...
hoīes ē te nimis ecem carnale
q̄ ñ allicet una allicet alia. ...
uero. xvij. d̄ d' rege. nō hēbit u...
plimas q̄ illiciat aīa; ei. ul' piri...
capacitatē. fornicarie ē ml'ier
paupat hoīes 7 fures reddūt. ...
odiui. q̄ ḡ auferret abalio illa q̄
amaret. l' ꝑꝑ aliq̄ pē qd fornica...
sequet. Adid au q̄ ... q̄ pib...
ē ꝯ ml'tiplicatiōe ... hūani ī...
pater solodo ex hoc q̄ dictū ē pe...
ille q̄ oīb; se exponūt' steriles effi...
ꝓterea do ñ fac mag; uim ī pauci...
ul' ml'titudīe hoīm. Vn ecc. xv...
ōcupiscit do ml'titudie; filior...
ī fidliū 7 inutiliū. scit ē do q̄ ma...
t mal' si ī ptis sic decedant q̄ ...
nō fuissent. 7 q̄ pl' ual; un' bon...
mille mali. Vn. xvj. ecc. Ne ioc...
ris ī filiis ipis si ml'tiplicent. ...
uingit. melior ē ē un' timis dm̄ q̄...
mille filii impii. 7 utile ē mag...
mori sine filiis q̄m relinq̄re fil...
impios. Vn dns bn̄ poep ꝯsulu...
ex q̄ seq̄r q̄ pauciōes ī hoīes q̄m ...
ad'l' q̄ plus saluant. Vn ipe ꝯsu...
ūginitate 7 castitate ꝯsilia. ꝓh...
tio ī fornicatōis. salte adh' ual...
ꝓfectiōes st q̄ saluant. Nota p'sie...
quorū hōm q̄b; ī displic ...
do plac; ī ml'ierib; 7 plac; ū do d...
...ī possibilib;. D' inpotētia ꝯtine...
Multio tractatu q̄ multi allegant
ꝯsciētia dicēd ē ad de ī potētia ...
nēdi q̄ mlti allegant. 7 p' ponem...
sa testioīa ... ꝯ eos q̄ h̄ de...
possum ...

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bernardus

Periclitatur castitas in deliciis
Pietas in negociis
Veritas in multiloquio
Caritas in hoc nequam seculo

Tunc nobiscum deus est, quando eum devote
adoramus

J. XVI. 3.

~~737~~

J 39

~~374.~~

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

J XVI
3

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Speculũ officii miſſe expoſitorium.

Miſtica expoſitio miſſe vitã chriſti et paſſionem allegorice repreſentans.

Tabula ſancti Bonauenture de cõſiderãdis a miſſam celebraturis.

Hec cõtẽta in hoc libro

Octo motiua ad libenter celebrandũ.

Effectus et fructus miſſe.

Orõnes deuote añ et poſt cõione dicẽde.

De laude et virtute pſalmorũ et horis canonicis legendis.

Speculũ Peccatorum / Vite ſpũalis beati Bernardi / Agoniſantis

Appellatio peccatoris a dei iuſticia ad eius miſericordiã Johannis Gerſonis per modũ orationis et cõfeſſionis.

Datio apoſtolorũ eiuſdem.

q
tu
te

Incipit ſpeculū miſſe flo ridum qđ pulcre et vtiliter exponit officiū miſſe.

Omnia que in miſſe officio agunt᷑. tam in vo cibus et ſignis. q̄ȝ etiam in ſa cris veſtibꝫ diuinis plena ſūt myſterijs ac ſingula celeſti ſunt dulcedine redun dantia. ſi diligentē habeant inſpectorē. q̄ norit mel de petra ſugere oleūq̄ȝ de ſaxo duriſſimo. Sed heu multi multas le gunt miſſas ſine deuotō e ꝛ debita ꝑpa ratōe. ſed ſola neceſſitate ducti vel cōſue tudine (tāq̄ȝ vitula effraim docta dilige re trituram) raro vel nunq̄ȝ huius tam magnifici ſacramēti myſteria cōtemplā tes. neq̄ȝ cōſiderantes cuius vicē gerūt. aut quid. quē. vel pro quibꝫ. dona et ſa crificia offerūt: cum tn̄ ſm Grego. ma ior gloria deo exhiberi nō p̄t q̄ȝ in miſſe officio. in quo ſacrificiū laudis ipe dei fi lius ieſus chriſtus deo patri offert᷑. Nul lum deniq̄ȝ ſacrificiū iſto eſt ſalubrius: quo peccata tollunt᷑. virtutes augent᷑. et mens oīm ſpiritualiū abundātia impin guatur. De quo ſic dicit Auguſti. Miſ ſa honor eſt ſanctoꝝ. ſalus viuorū. redem ptio mortuorū. qua peccata tam viuorū q̄ȝ mortuorū cōdonantur. Siquidē (vt aiunt) ipa miſſa ſuo modo tam plena eſt myſterijs. ſicut mare guttis. ſic ſol atho mis. ſicut firmamentū ſtellis. et ſicut ce lum empireū angelis. Ideo ſumma cū reuerētia deuotōe puritate et humilitate ad hoc diuiniſſimū ſacramentū pagen dum. deberēt ſe dei ſacerdotes ꝑparare: ꝛ ipius myſteria q̄ȝtum ꝓualent nō igno rare. ne ipis cōtingat ſicut ſymee. q̄ act⁹ cōſimiles ꝓut ab hoībus vider fieri ope ratur: q̄d vero ſignificēt minime apprehē dit. Turpe vtiq̄ȝ eſt cauſas tractāti ius in quo verſatur ignorare. Cum ſcriptuꝫ ſit. Ignorās ignorabit᷑. Et de tali igno rantia timendū eſt q̄ ſummo iudici red dituri ſunt rationē. Cōtra ignorantiā tā periculoſam. hoc ſpeculū miſſe ex diuer ſis doctorū ſcriptis. allegationibꝫ breui tatis cā p̄termiſſis collectū. ad oīpotētis dei honorē: et ſimpliciū ſacerdotū erudi tionē cōmunico legendū. Et qꝛ breuita ti inſiſtere volui ꝛ hoc ipm de q̄ tractare cepi meū excedit ingeniū ꝑiter et intelle ctū: quocirca nō ſolū iploro beniuolū le ctorē: ſed etiā liberū deſidero correctorē.

De preparatōe ſacerdo tis celebrare volētis. Et de ornamentorū ſacerdotaliū ſignificatione.

Anteq̄ȝ ad miſſe expoſitionē ꝑ tingamus dicendū erit de ꝑ paratōne ſacerdotū celebrare volentiū et de repreſentatōne ſacrarū veſtiū. Et qꝛ ſacerdos eſt q̄ſi pu gil q̄ pugnare habet cum diabolo ꝓ deli ctis populi in miſſa. ideo armat ſe tribꝫ Primo orōnibꝫ. Secundo ſacris veſtibꝫ Tercio debitis ceremonijs. Primo igi tur q̄n q̄ȝ dicit pſalmos ꝓpter trāſgreſſio nē quinq̄ȝ ſenſuū. et qꝛ in ſingulis pſal mis cōmemoratio fit de his q̄ ſpectant ad ſacramentū et ad remiſſionē peccato rum. Scd̄o induit᷑ ſacris veſtibꝫ quaſi armis pugnaturus ſpūalibꝫ. iuxta illud ad Ephes. iiij. Induite vos armatura dei vt poſſitis ſtare aduerſus inſidias di aboli. Alba ꝓ lorica operit᷑. cingulū ha bet ꝓ arcu et pharetra. ſtolā ꝓ haſta. ma nipulo ꝓclamat. caſula quaſi clipeo ſe ꝓte git. amictu ꝓ galea caput ꝓtegit. libro vti tur ꝓ gladio. Habet ergo ſimplex ſacer dos ſex indumenta. qꝛ ſex habet officia. cathecizare baptiſare. p̄dicare. ligare. ab ſoluere. et ꝯſecrare. Iſta indumēta ſcd̄m Inno. aliud in capite. i. chriſto. aliud in mēbris. i. ſacerdatibꝫ ſignificāt. Allegori ce in chriſto ſunt repreſentatiua veſtiū xpi

quibus fuit indutus paſſionis tpe. Nā
calcei ſacerdotis deſignāt xpi hūanitatē
Humerale velamē oculoꝝ. Alba veſtē
longā in q̄ deriſus fuit ab herode. Cin-
gulū flagellū, manipul⁹ funē, ſtola liga-
men q̄ fuit ligat⁹ ad columnā. caſula pur
pureū veſtimētū. de his lati⁹ patebit in
alia expoſitiōe. Tropologice ad ſacerdo
tes mēbra xpi ſignificāt. vt moraliter et
ſpūaliter informemur. Amict⁹ ſpem ſi-
gnificat de ſupnis ꝛ mētis in deū eleua
tionē Alba pſeuerantiā. hāc induēs or-
nate ꝯponit in ſignū q̄ vita ſacerdotꝫ de-
bet eſſe honeſta. qua alios doceat vita ꝛ
exemplo. zōna ſignificat timorē q̄ phibet
defluere in peccatū. Manipul⁹ fortitu-
dinē ſcat in aduerſis. Stola mortifica-
tionē carnis. duo brachia ei⁹ tēperantiā
et prudentiā ſignificāt. Caſula ſcat pfe-
ctionē charitatis. Corona clericoꝝ q̄ ro-
tunda eſt in capite: repſentat. qꝛ ipi mi-
niſtri ſūt dei q̄ fine caret et pncipio. Sa
cerdos celebrās xpm repſentat. Diaco-
nus cū ſubdiacono aplos ꝛ. lxxij. diſcipu
los xpi. Ceroferarij leges et pphetas.
Armatus itaqꝫ ſacerdos hoc mō ad al
tare. i. xpm accedit. vbi trib⁹ alijs ſe mu-
nit armis vt aptior ſit. Primo ꝯfeſſione.
vt ſit mūdus. ibi. cōfiteor. Scdo orōne.
vt ſit deuotus. cū dicit. Aufer a me dne.
Tercio crucis impſſione. Vn̄ Ezech.
ix. Sup quē videris ſignū thau ne occi-
das. Poſt hoc accedit ad altare. et oſcula
tur illud. qd ſignificat ꝯiunctionē dei cū
eccleſia p dilectionē. et qꝛ ipe ſacerdos ex
charitate vult p alijs ſacrificiū offerre. al
tare eccleſiā ſignificat. duo cornua eius
duas gentes.

Miſſe officiū diuiditur in ſex partes principales

Viſo ordine numero ꝛ repſen-
tatōe ſacrarū veſtiū. et quō ad
altare eſt accedendū. nūc dicē
dum erit de miſſa ꝛ ipſius expoſitione.
Officium miſſe ſex habet partes prin-
cipales. quarū prima vocat̄ pparatio et
durat ab introitu vſqꝫ ad eplam. Scda
dr inſtructio q̄ finit̄ in offertorio. Tercia
dicit̄ oblatio que durat vſqꝫ: Te igitur.
Quarta appellat̄ cōſecratio. q̄ extendit ſe
vſqꝫ ad orationē dn̄icam. Quinta pars
miſſe dr ſacri pceptio. q̄ durat a pater no
ſter vſqꝫ ad cōmunionē. Sexta vocatur
gratiaꝝ actio. ꝛ durat vſqꝫ ad finē miſſe
Miſſam dn̄s nr̄ ieſus ſumm⁹ ſacer-
dos ſcdm ordinē melchiſedech prim⁹ inſti-
tuit. qn̄ in vltīa cena panē ꝛ vinū in cor-
pus et ſanguinē ſuū trāſmutauit. dicēs:
hoc eſt corp⁹ meū ꝛc. Cetera oīa q̄ i miſ
ſa dicunt̄: diuerſis tpib⁹ a diuerſis ſan-
ctis ſunt addita: put xpiane religiōis cul
tu creſcēte viſa ſūt decēti⁹ ꝯuenire. Miſ
ſa appellat̄ hoc noīe. primo rōne angeloꝝ
q̄ ibi mittunt̄. Scdo rōne filij dei q̄ no-
bis a pr̄e mittit̄. Tercio rōe mediatoris
dei. i. ſacerdotꝫ. p quē vota mittim⁹ deo
et pces. Sacrm̄ dicit̄ ſacrās mentē vel
ſacrū ſecretū. Dicit̄ aliqn̄ cōio. qꝛ nobis
deū ꝛ nos deo facit cōmunē. Dicit̄ ho-
ſtia qꝛ p eū vincimus hoſtes. Dicit̄ etiā
euchariſtia. i. bona gratia.

Prima pars miſſe vocatur preparatio.

Prima ps miſſe pparatio dicta
quattuor in ſe cōtinet capitula.
ſcꝫ. introitū. kyrieeleiſon. gloria
in excelſis. et collecta; Per hec q̄ttuor de-
ſignant̄ q̄bus ſe debēt xpifideles ad orōē
et deuotā miſſe auditionē pparare. Pri-
mo cū mentis deuotōe hoc repſentat in-
troit⁹. Scdo cū mētis humiliatōe. hoc
inſinuat kyrieeleiſon. Tercio cū mētis
erectōe. hoc ſcat glia in excelſis Quarto
cum impetrandi et orandi intentōe. hoc
ſignificat collecta. Introitus cuius can
tus grauior eſt. ſignificat clamorē patrū

ante legẽ xpi aduentũ expectantiũ. Ver
ſus cuius cantus planioꝛ eſt et clarioꝛ. ſi
gnificat deſideriũ ꝓphetaꝝ ſub lege. Glo
ria patri repn̄tat exultationẽ patrũ noui
teſtamẽti. Et añ legẽ occultã ſanctã tri/
nitatẽ: iã manifeſte gloꝛificatã. et qꝛ tota
trinitaſ opata eſt xpi incarnatoꝫ. Introi
tus dicit̄ bis. in laudẽ diuine ꝛ humane
nature q̄ fuerũt in xpo. ¶ Tropologice ꝛ
moꝛaliter introitus ſignificat boni opis
inchoationẽ. ꝙ aũt duplicat̄ hoc ſcat ꝙ
in nr̄a inceptõe debem⁹ declinare a ma/
lo ꝛ facere bonũ. Dicit̄ ideo introit⁹. qꝛ
tũc ſacerdos intrat de ede ſacrificatur⁹.
Et repn̄tat ꝙ xp̄s carne aſſumpta ꝓceſ/
ſit ex caſtimo virginis aluo. Hugo di/
cit ꝙ introit⁹ ſignificat vaticinie ꝓpheta
rum ꝛ deſideria patrũ deſiderantiũ chri
ſtum incarnandũ.

De kyrieeleiſon.

Secũdo diſponit̄ populus ad oꝛoẽꝫ ꝑ
miſcdie dei inuocationẽ ꝛ ſui humiliatio
nẽ. hoc kyrieeleiſon repſentat. qꝛ kyrieel:
grece latie ſonat. dñe miſerere nob. Lau
dat q̄ppe ꝛ inuocat ſanctã trinitatẽ tripli
cando kyrieeleiſon. Dicit em̄ ter kyrie. in
laudẽ dei pr̄is: ter xp̄eleiſon: in gloꝛiã filij
ter kyrie. in honoꝛẽ ſpũſſancti. Dicit̄ no/
nies. ꝓpter. ix. choꝛos angeloꝝ. qꝛ ab eis
ꝓtegi. et ipis ꝯiũgi ĩ gloꝛia petim⁹. Vel
dicit̄ nonies ꝯtrã nouẽ genera peccatoꝝ
oꝛiginale veniale et moꝛtale. qđ in ſeptem
ſpẽs diuidit̄. ¶ Tropologice. ꝙ kyrieelei
ſon nouẽ vicibꝫ variat̄. ſcat miſcdie dei
inuocationẽ. qua nouẽ modis indigem⁹
Primo tribꝫ modis q̄tũ ad peccatoꝝ re/
miſſionẽ. q̄ ꝑpetrauim⁹ coꝛde oꝛe et ope.
Scđo tribꝫ modis q̄tũ ad triplicẽ gr̄e
collationẽ. ſcꝫ fidei. ſpei. et charitat̄. Ter
cio tribꝫ modis q̄tũ ad triplicẽ gloꝛifica
tionẽ. q̄ gaudebimus ſuꝑ nos in deo. et
intra nos de nobis. et extra nos de ꝓxio
Kyrieeleiſon magne dꝛ eẽ efficacie. qꝛ cũ
hoc beat⁹ Baſili⁹ clamaſſet. poꝛte ecclie
Papieñ. apte ſũt. Triplicat̄. qꝛ recogño
ſcimus nos peccaſſe ꝯtra patrẽ ꝑ omni/
potentiã. cõtra filiũ ꝑ ignoꝛantiã. cõtra
ſpiritũ ſanctũ malignitate. Interpꝛetat̄
em̄ kyrie. i. dñe: el. deus. leiſ. miſerere. on
nobis. id eſt o dñe de⁹ miſerere nobis.

De gloꝛia in excelſis

Ex recognitõe infirmitatis ꝓprie. et
miſericoꝛdie dei inuocatõe. pertingit ho
mo ad ſpiritualẽ exultationẽ dicẽs. Glo/
ria ĩ excelſis deo. qđ canticũ eſt angelicũ
ꝑ laude et gratiarũ actõe in xpi natiuita
te decantatũ. Hoc ſacerdos in medio al
taris dicit. qꝛ xp̄s mediatoꝛ dei eſt ꝛ ho
minũ. et qꝛ ꝑ ei⁹ mediationẽ deo pacifi/
cati ſum⁹. Dicit̄ verſus oꝛientẽ. qꝛ ĩ oꝛi/
ente xp̄s eſt nat⁹. In hoc hymno notat̄
ſpes eccleſie. qꝛ cũ angelis ſe ſperat ſꝑ ca
nere. vñ iam illoꝝ canticũ aſſumit. Dici
tur ergo in feſtis. qꝛ feſta celeſtẽ gloꝛiã ꝛ
patriã repn̄tant. Nõ aũt dꝛ in officijs lu
ctuoſis. qꝛ p̄ſentẽ miſeriã deſignãt.

De collecta.

Ante collectã. i. oꝛationẽ. vertit ſe ſa/
cerdos ad populũ ipm ſalutando dicẽs.
Dominus vobiſcũ p̄mittens. vt popu/
lum reddat attentũ: vt mens eius ad de
um dirigatur. Et eſt ſenſus. Dñs p̄ces
veſtras exaudiat. gratiã ſuã conferat. et
pꝛemia eterna vobis tribuat. Et reſpon
det populus dĩ Et cum ſpiritu tuo ſup.
ſit. vt nobis et tibi ſalutaria valeas impe
trare. Vel ſic. Dominus ſit in oꝛe tuo et
in coꝛde tuo. Populus ſeptẽ vicibus ſalu
tatur in miſſa. vt excluſis ſeptẽ vicijs ca
pitalibꝫ gratiã ſpiritu ſſancti accipiat ſe/
ptiformẽ. Et quia populus ad oꝛandũ
cõuenit cũ intentione impetrãdi. Ideo
ſtatim ſequitur collecta. cui pꝛemittit ſa/
cerdos exhoꝛtationẽ dicens. Oꝛemus.
id eſt oꝛate omnes vt quod petimus fa
cilius impetremus. Et ſtatim ſequitur
oꝛatio. vt dominus aperiat coꝛda audien

tium ad inſtructionē percipiendā. et ad digne ſacramentum ſuſcipiendum. Oratio ipa collecta vocat̄. q2 in ipa petita populi colligit. Vel d2 ſup pp̄lm collectū orō. Collecte dicunt̄ in nūero impari. vna. tres. qnq3. vel ſeptē. q2 diuine pſone ſunt nūero impares. Una repn̄tat fidei vnitatē. Tres myſteriū ſcē trinitatꝭ. Quinq3 vulnera xpi quina. Septē ſpiritusſancti ſeptē dona. Collecta d2 extenſis manib9. ſcat q2 xp̄s extēſus fuit ī ara crucis. in q̄ patrē orabat p crucifixori populo. Dicit̄ in dextera pte altaris ad innuendū q2 ſpūalia principalr̄ et eterna p dexterā ſignata ſunt petēda. Cōcludit̄. Per dn̄m no. ie. xp̄m. q2 ipe dicit in euāgelio. Quicqd petieritis in noīe meo fiet vobis. Per oīa ſecula ſcłoꝝ. valet tm̄ ſicut p oīa tpa. Amē ſi refert̄ ad orōem: tūc ſonat idē q2 fiat. Si vero ad finē conluſionis tūc valet tm̄ ſicut. verū eſt.

Secunda pars miſſe dicitur inſtructio.

Dicta in prima pte de populi ppa ratōe. nūc erit dicendū ī hac pte ſecūda de ipi9 populi inſtructōe q̄ incipit ab epł'a in q̄ populus docet̄ de dei mādatis. Et diuidit̄ in ſex. Primo in miſterialē informationē. de q̄ in epł'a Sec° in penitentialē operationē. d' qua agit̄ in grad. Tercio in ſalutarē lamētationē. et h' in tractu Quarto in exultationē ſpiritualē. et hāc exp̄mit alł'a. Quinto in principalē inſtructionē. de q̄ in euāgelio. Sexto in ſpecialē fidei inſtructōz. de qua agit̄ in ſimbolo. Rō p̄miſſoꝝ ſm Innocen. eſt. q2 epł'a deſignat p̄curſoris officiū. q̄ xp̄m p̄dicando z moriēdo p̄uenit. Gradale ipius penitentiā ſcat. quā fecit z alios docuit̄. Alł'a ſcat gaudium qđ poſt pactā p̄niam pcedit. Poſt iohānis p̄dicationē ſequit̄ xp̄i p̄dicatio in euangelio. et ipius fides cōtinetur clarius in ſimbolo.

De epiſtola.

Oratione finita: d2 epiſtola. q̄ ſignificat doctrinā apłoꝝ. vel ſcat doctrinā p̄curſoris dn̄i. Et elegāter illā p̄cedit orō q2 Luc̄ x. dicit̄. Rogate dn̄m meſſis vt mittat operarios in meſſem ſuā. Epł'a d2 ab epi. i. ſupra. et ſtolō miſſio. q̄ſi ſupra miſſio vel ſupraerogatio. ſup̄ legē et euāgeliū. q2 epł'e ſunt declaratōes eoꝝ q̄ dicuntur in euangelijs et lege. Epiſtola p̄cedit euangeliū ſicut lex euangeliū et iohannes xp̄m. Cantat̄ autē in medio chori. ſignificat xp̄m in medio doctoꝝ. Ad orientē. q2 lex et pphetia ad chriſtū ſūt ordinata. Vel q2 populus amplioris indiget intelligentie lumine Sacerdos tacet ſub diacono epiſtolā legente. q2 xp̄s tacuit, iohanni p̄dicante. Legēs eam nō recipit benedictionē. q2 iohannes p̄dicauit ſolo deo inſpirante nō publice eum mittente. Epiſtola nunq3 legit̄ ex quinq3 libris moiſi. q2 in eis tēporalia pmittunt̄: Et in ſignū huius pphetia p quā ſignat̄ ſinagoga: terminatur voce deflexa. In nouo teſtamento pmittuntur ſpiritualia ideo lectōnes eius finiunt̄ in acuto cum exaltatione vocis. per qđ deſignat̄ ſtatus eccleſie militantis. Tropologice. epiſtola notat veteris legis obſeruationē et euangeliū noue legis p̄dicationē.

De gradali.

Poſt epiſtolā ſequitur gradale: qđ ali9 noīe dicit̄ reſponſoriū: vt notet̄ nos hi9 debere reſpōdere opere: que legunt̄ in lectione. Dicit̄ gradale. q2 in gradibus ſolebat decantari. Et ad deſignandū q2 verus penitēs: aſcenſiones in corde diſponere debet et ire de virtute in virtutem: quaſi p gradus quoſdā donec videat̄ deus deoꝝ in ſyon. q2 gradale ſpectat ad opera vite actiue. In dieb9 paſcalib9 non dicit̄. q2 dies iſte ſtatū deſignāt celeſtis patrie. vbi nō eſt fletus et penitentia. ſed gaudiū et leticia. Habet verſum. q2 nu

lus veram faciet penitentiā. niſi plene ad
deū cōuertatur. Vocat᷑ reſponſoriū. q2 ꝑ
opa debemus rn̄deri lectōi et p̄dicationi
Seſſio ſacerdotis infra grad. epl̄am ⁊ al
leluia ꝑcat ſeſſionē xp̄i ꝑ triduū in medio
doctorum.

De tractu.

Temporib9 luctui deputatis adiungit᷑
tractus q̄ cōpetit ex hoc. q2 tm̄ eſt pon-
dus peccati. ꝙ vix cū violētia tracti ꝑtra-
himur ad bonū. Ideo dicit ſpōſa. trahe
me poſt te qđ fit operib9 pn̄ie. Tractus
ꝑcat lamentū pn̄ie: et rep̄ntat captiuita-
tē babilonicā ⁊ p̄ntis vite miſeriā. Dul-
te note multoſ deſignāt labores. Plures
habet verſus. q2 ꝑ multa oportet hoīem
ad pn̄iam trahi anteq̄ peccatū deſtrua-
tur. Oportet eīm ſuſpēdi ab actu et volū-
tate peccādi radices excidere. ꝯſuetudi-
nes peccati delere.

De alleluia.

Diximus ſupra ꝙ ꝑfectus virtutis q̄ in
gradali ſignat᷑. ſicut ex ꝑte difficultatis
pn̄ie habet luctū. ita ex ꝑte guſtus dul-
cedinis virtutis habet iubilū. Et iđ tp̄e
iocūditatis alleluia cantat᷑. qđ ꝑcat ſpiri-
tualē exultationē. Vel ſignificat futurū
gaudiū qđ penitētib9 ꝑmittit᷑. q2 ſcriptū
eſt. Beati q̄ lugēt qm̄ ipi ꝯſolabunt᷑. Al
leluia eſt cāticū leticie. et laus ineffabilis
ſignans affectū inexplicabilē ⁊ nulli co-
gnitū mortali Verſus addit᷑. q2 opa lau-
di debēt cōiungi. Alleluia repetit᷑. q2 in
celo duplex ſtola ſperat᷑. aīe ⁊ corpis. Tē-
pore vero paſcali duplicat᷑: duplicē ꝑcat
reſurrectionē. capitis ⁊ mēbroꝝ. Allelu-
ia interp̄etat᷑ laudate dn̄m. vel laudatio
dn̄i. Auguſti. dicit. alle. i. ſalua. lu me. ia
dn̄e. Hieronymus. alle. i. laudes. lu dica-
mus. ia dn̄o. Grego: alle pater. lu filius.
ia ſpiritusſanctus. Item ſic. Al id eſt
altiſſimus. le leuatur. lu lugebāt apoſto-
li. ia ſurrexit dominus. Neuma vel loco
eius ſequētia. ſignificat gaudiū vite eter-
ne inexplicabile. Sequentiā chori alter-
natim iubilāt. ſignificat ꝙ iubilus eter-
nus et ineffabilis erit cōmunis homini-
bus et angelis. Vel vt notet᷑ ꝯcordiā cha-
ritatis nos habere.

De euangelio ſancto

Euangeliū ſonat bonum nunciū factū
per chriſtum qui cepit facere et docere.
Ipm̄ eſt principalis chriſti inſtructio.
et ſunt ipius dulcia verba. quibus nos
docuit. Diaconus librū accipit de altari
id eſt chriſto. petit benedictionē in ſignū
ꝙ nullus debet p̄dicare niſi miſſus. Duo
ceroferarij precedunt. q2 predicatores de-
bent habere noticiā vtriuſq3 teſtamenti
Unus cereus iohannē ſignificat bapti-
ſtā. Thurificatio notat deuotionē quā
debemus habere in euangelio et oratio-
ne. Premittens ſalutat populū: vt ipm̄
reddat attentū dicens. Dominus vobi-
ſcum. Legitur aūt cōtra aquilonē. id eſt
cōtra diabolū et infideles. Vel quia per
ipm̄ peccatores vocantur ad penitentiā
de terrenis ad celeſtia. Legitur in latere
ſiniſtro. quia iudei verba vite reſpuerūt.
ideo cōuertitur ad gentes per ſiniſtrā ſi-
gnatas. Item legitur in loco eminentio-
ri: quia euangelio credentibus celeſtia ꝑ-
mittuntur. Et in ſignū ꝙ ipm̄ ſine eru-
beſcentia eſt predicandū. Dicitur alte.
q2 omnes alias excellit doctrinas. q2 ſunt
verba a chriſto prolata. Ad euangelium
ſtamus quaſi pugnare parati pro euan-
gelio et fide chriſti. Nudis ſtamus capi-
tibus. quia nuda nobis pronunciat᷑ ve-
ritas. Et in ſignum ꝙ mens noſtra de-
bet eſſe intenta et voluntaria ad audien-
dum dei verba. Digitis tribus nos ſi-
gnamus: qui ſanctam trinitatē ſigni-
ficant. Legens igitur euangeliū vel au-
diens ſignat frontē os et pectus. Fron-
tem quidē. quia ibi eſt ſedes verecundie

7 et glorie. vt ſignificet ſe nō erubeſcere eu-
angeliū et xp̄m. Os q2 xp̄m cōfitemur.
13 Pectus. q2 xp̄m credimus. Stamus vt
mens in celū dirigatur: et q̄ſi euangeliū
14 ſecuturi. Signat librum quaſi dicat hic
15. eſt liber crucifixi quē predico. Oſcula-
tur euangeliū tāq̄ʒ pectus dn̄i. Signat
os et pectus. q2 de xp̄o ſp̄ nr̄a debet eſſe
16. locutio et cogitatio. Diacon⁹ dalmaticā
induit q̄ caſtitatē ſignificat. Ample ip̄i⁹
17. manice: largitatē deſignāt. Stolā in ſi-
niſtra portat verſus dextrā. q2 aſcēdem⁹
a ſiniſtra p̄n̄tis miſerie ad dexterā cele-
18. ſtis glorie. Lecto euangelio offert illud
oſculandū p̄ſbytero. vt oſtēdat oīa bona
ad deū eſſe referēda. Preſbyter illud oſcu-
latur cū diacono vt dicāt illud. Conſen
tio legi dei ſꝫm interiorē hoīem. Et in h̄
eſt finita euangelij ſancti lectio. q̄ nobis
eſt ſalus et ꝑtectio.

De ſimbolo fidei.

Poſt euangeliū ſequit᷑ credo. i. fidei
ſalutaris cōfeſſio. Et ideo clamat iā in-
ſtruct⁹ popul⁹ q̄d corde credit. ſed p̄ſby-
ter illud incipit. vt oſtēdat q̄ fides eſt do
nū dei: a q̄ cūcta bona ꝓcedūt. Uel q2 a
xp̄o fides reuelat᷑: et ab ip̄o ad populū di
rimat᷑. Chorus ſtatim cōcinit vt oſtēdat
q̄ iā oēs fidē operant᷑ quā ꝑ dilectionē re
ceperunt. Dicit᷑ alte vt ab oībus diſcat᷑.
Dicit᷑ aūt ſimbolū a ſin. i. ſimul. et bole
ſnīa q̄ſi plurimoꝝ ſentētia.

3. Tercia pars miſſe dicitur Oblatio.

Poſtq̄ʒ dictū eſt de his q̄ ꝑtinēt
ad populi illuminationē. nūc cō
ſequēter videndū eſt de tercia p̄-
te q̄ dicit᷑ oblatio. Et habet ſub ſe quin-
q̄ʒ. Nā primo p̄mittit᷑ populi offerentis
exultatio. in offertorio. Secundo ſequit᷑
ſacerdotis p̄paratio. Tercio ponit᷑ orōis
interpellatio. in ſecreta et orationibus.
Quarto ſubiungit᷑ laudis excitatio. in p̄
fatione. Quinto addit᷑ hymni diuini de
cantatio. cū dicit. Sanctus ſanct⁹ ſan-
ct⁹. Ordo eſt ɔueniēs vt poſt p̄dicatiōē
fides ſeq̄t᷑ in corde. laus i ore. fruct⁹ i ope
Nā p̄dicatio eſt in euāgelio. fides i ſim
bolo. laus et honorificētia in offertorio:
fructus in ſacrificio. Ergo merito dicen
dum eſt de ip̄o offertorio.

De offertorio.

Cum autē nulla oblatio accepta ſit
deo: niſi deus ſit cū offerēte ꝑ gratiā. er-
go ſacerdos p̄mittit offertorio dicēs. Do
minus ſit vobiſcū ſup. ad offerendoꝝ ob
lationē. Salutauit primo ante collectā
populū ad ɔſolandū. quo aduocatus eſt
dn̄s. optās vt dn̄s ſit cū eo ad eius deſi-
derij expletionē. Secūdo ante euāgeliū
vt dn̄s ſit cū eo ad inſtructōis ꝑfectionē
Nunc eū ſalutat vt cū eo ſit deus ad of-
ferendorū receptionē. q̄ſi dicat. Dn̄s vo
biſcū ſit. vt in ſacrificiū deo offeramini.
vt circa ſaporē oblatōis afficiamini vt ob
oblato ſacrificio incorporemini.
Cui reſpondet᷑ a ꝓplo. Et cū ſp̄ū tuo. q̄-
tinus hoc ſacrificiū in ſp̄ū offerat᷑. De- 2
inde ſequit᷑ offertoriū. cui p̄mittit᷑ verbū
ad orationē exhortatoriū dicēs. Orem⁹
ſed nō ſtatim ſubiūgit orationē. ad innu
endū q̄ pura orō exigit᷑ ad hoc vt mune
ra et dona noſtra deo offerant᷑ placabilia.
Dicit oremus. quaten⁹ fidē in ſimbolo
firmiter teneam⁹: et oꝑe impleam⁹. Et
vt ad diuina myſteria deuote accedam⁹
Scrā cogitatōe meditatōe z informatōe
q̄ habuim⁹ in euāgelio. vocali ɔfeſſione
quā fecim⁹ in ſimbolo. Reali exhibitōe:
quā p̄tendim⁹ in offertorio. Offertoriū
ſcat exultatōz z leticiā offerentiū. Et iō
ſolēniter cantat᷑. ad ſignificandū q̄ ea q̄
deo ſunt offerēda: offerri dn̄t cū mētis le
ticia. q2 hilarē datorē diligit de⁹. Sunt
aūt deo tria offerēda. Primo ip̄e ꝑſone.
Scd̄o neceſſaria ſacrificio. ſ. vinū z pa-
nis. Tercio ſacerdoti manualis oblatio
Offerre ſcat ſe fidei z orōni ſacerdotis
cōſentire.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De ſacerdotis triplici preparatione.

Sacerdos tribus ſe pparat ad offerē
dum et ꝯſecrandū. Thurificatōe. lotōe
et orōe. Primo altaris thurificatōe. i. de
uotōis odore. mundicie nitore. et cordis
ardore. Scđo ſe pparat digitoꝝ lotione.
ad excitandū ſe ꝑcipue ad internā deuo-
tionē ⁊ puritatē. Et qꝛ ꝑus lotꝰ eſt a ma
ioribꝫ. iā etiā a minimis ⁊ venialibꝫ pur
gari optat dicēs illud. Amplꝰ laua me
⁊c. Tercio pparat ſe orōnis ſuffragio. ⁊
hoc dupl'r. Primo ꝑ ſeipm orando. Se-
cūdo ſuffragiū ab alijs poſtulādo. Quo
ad primū tres dicit orōnes ſm ꝯſuetudi-
nem eccleſie romane. Prima ibi. In ſpū
hūilitatis. In hac orōe tria petunt q̄ de-
bent eſſe in celebrāte. ſcꝫ. humiliatio cor
dis cum dicit. In ſpū hūilitatis. Cōtri
tio mētis. ibi. ⁊ in aīo cōtrito. recta inten
tio offerētis ⁊c. Scđa orō eſt illa. Ueni
inuiſibilis pr. in q̄ poſtulat ſacrandoruꝫ
munerū ꝯſecratio. Tercia eſt illa. Su-
ſcipe ſancta trinitas. in ipa poſtulat ob-
latōis ꝑfectꝰ. ad honorē dei. in laudē ſan
ctorū. et ad noſtrā ſalutē. Deponit aūt ca
licē. et inter ſꝫ et calicē hoſtia. deſignat ꝙ
xp̄s fuit mediator dei et hoīm. Aurū ſi-
gnificat deitatē in calice. argentū hūani
tatē. patena caritatꝫ latitudinē. hoſtia ro
tūda xp̄m ſcat: qui principio caret ⁊ fine
Alexander inſtituit vinū cū aq̄ in calicē
poni qđ ſcat. Primo in xp̄o deitatē eſſe
cōiunctā hūanitati. Scđo ſcat populū
xp̄o adunatū. qꝛ vinū deſignat xp̄m: aq̄
eccleſiā. Tercio ideo. qꝛ hoc xp̄m in cena
credimꝰ feciſſe. Deinde poſtulat ſuffra-
giū eccl'e. et ad ppl'm ſe ꝯuertēs dicit. Ora
te ꝑ me frēs et ſorores. qꝛ et ipe circūda-
tus eſt infirmitate. et ideo vt homo: dei
indiget adiutorio. Appellatōe fratris et
ſoro. innuit eccleſie vnitatē. charitatꝫ col
ligationē. et pacis vnionē. Huic petitio
ni rn̄dent aliq̄. Suſcipiat dn̄s ſacrificiū
de manibus tuis. ad laudē et gloriā no
minis ſui. ad vtilitatē nr̄am et totius ec-
cleſie ſancte.

De ſecreta.

Sic ergo munitus ſacerdos ꝑficit ſe-
cretā orationē in qua petit vt populꝰ of-
ferēs in ſuis donis et cū ſuis donis deo
incorporandꝰ offeratur. Hec orō dr̄ ſecreta
qꝛ ſecrete dicitur. Et in ipa ſanctiſſima po
ſtulantur et offeruntur q̄ a cōi populo celari
debēt vt amplius venerentur. Per hoc vt
alte ſecretā cōcludit. aſſenſum populi q̄-
rit. qꝛ ipe ſacerdos eſt q̄ſi legatꝰ populi.
ideo eius voci ꝯſentiēs dicit amen. i. fiat.
Per xp̄m in q̄ exaudimur a pr̄e. ſicut pro-
miſti. vt dn̄s velit eū exaudire, q̄tenus pe-
titiones q̄s ſecrete fudit effectū ꝯſeq̄nā-
tur. Et ſic finis principiū, orōis princi-
piū eſt prefationis.

De prefatione.

Audiēs aūt ſacerdos hanc populi ꝯcō
feſſionē, ꝓcedit ad ꝑfationē. q̄ ꝑlocutio in
terpretatur. Quia ſacerdos populū ad al-
tiora paratū ſentiēs. preloquitur eis publice
de ſacramēti altitudine ⁊ reuerētia. Pre-
fatio dr̄ populi et ſacerdotis ad ſacrm̄ ꝑ-
paratio. Dicitur etiā ꝑlocutio totius cano
nis. Prefatio alte canitur. qꝛ illud ſacramē
tū altiſſimū req̄rit mētis eleuationē. Et
in ſignū ꝙ celeſtia appetit gaudia eleuat
manꝰ. Sequitur. Dn̄s vobiſcū. ſup. ma-
nere dignetur. et vos deducere ad illud cō-
uiuiū digniſſimū in q̄ xp̄s fons pietatis
ſumitur. In ꝑfatōe ad tria exhortamur.
Primo ad mētis eleuationē. ibi. ſurſum
corda. ſup. leuate ei celeſtibꝫ. Surſum in-
quā. intellectu veritatis. affectu charita-
tis. virtute ꝯuerſatōis. rectitudine inten-
tionis. Rn̄det ppl's. Habemꝰ. i. habere
debemus. Scđo hortamur ad gratiarū
actionē cū dicit. Grās agamus dn̄o deo
nr̄o. dicit deo. qꝛ nos creauit. dn̄o. qꝛ rede
mit. nr̄o. qꝛ nos ſaluauit. Tercio ſubiun

git exhibitoꝝ rationē dicēs Vere dignū et iuſtū eſt. Dicit vere. q2 ipſe eſt veritas. Dignū. q2 bon⁹. Iuſtū. q2 bñficus eſt. Equū. q2 miſericors eſt. ſalutare. q2 ſalus eſt. Vel dr̄ vere dignū eſt. rōne eius excellētie. Iuſtū. rōne bñficentie. equū rōne pmiſſi. ſalutare rōe ſui bñplaciti.

Hic nota ꝙ due lr̄e v. et d. cōnexe i medio cū cruce ponūtͬ p vere dignū. lr̄a p dictōe. Per v q̄ ſuperi⁹ eſt apta inferius clauſa ſignatͬ xp̄i hūanitas q̄ in mr̄e virgine principiū habuit ſed fine carebit. D q̄ circulariter eſt clauſa ſcat ipi⁹ deitatē q̄ finē nō habet nec pncipiū. Tract⁹ in medio crucē efficit ⁊ eas federat. q2 p paſſio nē xp̄i pacificantͬ hoīes deo. Vnde verſus. V genus humanū d ſignat deitatem: Stans crux in medio federat iſta duo.

Sub dit gratiarū actionē. cū dic̄. Nos tibi ſp et vbiqꝫ gr̄as agere dn̄e ſa. pa. o. eter. de⁹. Per xp̄m do. no. i. mediatorē redemptorē ⁊ aduocatū. per quē ſup. xp̄m tremūt ptātes tremore reuerētie. Celi celorūqꝫ virtutes. i. alioꝝ angelorū chori hic nō expreſſi. Ac beata ſeraphin: ſocia exultatōe. i. cōcordi iubilatōe. cōcelebrāt: id ē vnanimiter magnificāt ſolēniter ⁊ iocunde. Cū quib⁊. ſ. angelis. et nr̄as voces hūiles admitti iubeas. o de⁹ in laude tua depcamur. ſupplici ꝯfeſſione. i. deuota laudatōne. dicentes. hymnum. ſcꝫ Sanctus:

De Sanctus

Eccleſia em̄ ſe ſperans ſaluari. et vna cū angelis deū eternaliter laudare. ꝯformat ſe ipis in pconio laudatōis. dicēs. Sanctus ſanc. ſ. qd̄ eſt cōis angeloꝝ hoīmqꝫ adorāde trinitatis adoratio. Sanct⁹ dr̄ hymn⁹ angeloꝝ et hoīm. Nā primo ponuntͬ verba angeloꝝ ad laudē diuinitatꝭ ptinētia. ibi. ſanct⁹ ⁊c. Scd̄o v̄ba hoīm ad laudē hūanitatꝭ. cū dicit. Bñdictus. Ecce qꝫ ꝯgrue iſte hymnus. ex duabus vocib⁊ collectus pmitītͬ ſacrificio. in quo ſcd̄m Grego. yma ſummis: terrena celeſtibus cōiunguntͬ. Hunc hymnū beatus Sixtus cōpoſuit ex trib⁊. Ex laude. cū dicitͬ. ſanctus. Ex orōne. ibi. oſanna. Ex gratiarū actōe. ibi. benedict⁹. In h hymno quinqꝫ exp̄mit. Primo trinitatē pſonalē. cū ter dicit. ſanct⁹. Scd̄o vnitatē eſſentialē. cū addit. dn̄s deus. Tercio ineffabilē dei poteſtatē. cū ſubiūgit. ſabaoth. i. princeps exercituū. ſcꝫ angelorū et hominū. Quarto bonitatē diuinalē. ibi. Pleni ſunt celi et terra. ſup. angeli ⁊ homines. gloria tua. Quinto petim⁹ felicitatem finalē. ibi. Oſanna in excelſis. i. in altiſſimis in celo. Oſanna hebraice dr̄ latine. ſalua dn̄e obſecro pplm tuū. Duplicatur ꝑpter duplicē ſtolā glorie. corpis et aīe. Vel q2 petim⁹ ſaluari in aīa ⁊ in corpe. cū dicit. Benedict⁹ ſignū crucis facit. q2 ille q̄ venit. p crucifixionē. nos redemit. ſaluauit. et p crucē triumphauit. Hymnū dicēs iūgit manus vt verbis attentio mētis copuletͬ. Campana pulſatur vt fideles ad pparationē excitentur. Lumē accenditͬ vt in eis deuotio augeſcat. Altare oſculatͬ et crux in libro. in ſignum ꝙ ex corde ad xp̄i ſalutē. ⁊ ad honorem chriſti crucifixi vult ſacrificare. Et ideo ante canonē imago crucifixi depingitur. vt nō modo intellectus tm̄ ſed etiam figure aſpect⁹ memoriā excitaret dominice paſſionis. Oſculatͬ crucē. q2 per xp̄i crucē recōciliati ſum⁹ deo patri.

Quarta pars miſſe dicitur Cōſecratio que continet in ſe totū canonē. qui diuiditur in tres partes.

Poſt acclamatū preconium ſequitur ſecretum ſilentium in quo Canon miſſe deuote dicitur et ſacrum myſteriū peragitur. in quo chriſtus ſumitur. In hac

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

quarta parte miſſe tractatur de cōſecra-
tione et ſacramenti ↄſummatione et du-
rat per totū canonē vſq₃ ad dominice o-
rationis prefationē.ſcʒ ibi. Oremus p̄-
ceptis ⁊c̄.ibi em̄ finis eſt ipſius canonis
Canon ſunt verba a ſanctis patribꝫ in-
ſtituta Et dicitur alio noīe ſecreta.quia
verba canonis ſecretiſſimā habent vir-
tutem.etiam ipſis angelis admirandū.
Canon grece.latine dicitur regula.quia
verba canonis ſunt diſtincte deuote et
cum ſilentio ꝓnunciāda Regulariter ita
vt nihil addatur vel minuatur. Vel qꝛ
canon chriſti exprimit paſſionē que eſt
quaſi regula in hoc ſacrificio. Ideo inci-
pitur a ſigno thau T ſic formato: qđ ſi-
gnum crucis exprimit.ſupra quā figurā
moiſes in deſerto ſerpentē eneum erexit
que chriſti figura fuit. ¶ In canone miſ-
ſe xxvi.fiunt cruces que chriſti paſſionē
repreſentant.et fiunt in ſeptē vicibus.de
quibus in alia expoſitione clarius pate-
bit. Nam ſm̄ Innocen.in canone aliud
ſignant verba:aliud pretēdunt geſtus ⁊
ſigna. Quia verba principaliter pertinēt
ad cōſecrationem.ſigna vero ad hiſtoriā
dominice paſſionis recolendā. ¶ Ca-
non diuiditur in tres partes principa-
les. Prima oblationiſ tangit benedictio-
nem que eſt ſacramentū tm̄ ibi. Te igi-
tur clemētiſſime. Secūda facit ſacramē-
ti cōſecrationē que eſt res et ſacramentū
ſimul ibi. Quā oblationē. Tercia petit
ſacramenti acceptationē que eſt res tm̄.
ibi. Supra q₃ ꝓpicio. ¶ Prima pars di-
uiditur in quattuor partes. Prima petit
materie et oblationis benedictionē.ibi.
Te igitur. In ſecunda petit fideliū pro
motionē.primo generalē ibi. in primis.
ſecundo ſpecialē.ibi. memēto. In tercia
parte tangit in quorū ſanctorū offertur
cōmemorationē.ibi. Cōmunicātes. In
quarta ponit predictorū finalē cōcluſio-
nem et quid petere velit per hoſtiam.ibi
Hanc igitur oblationē.

¶ Hec ē̄ſt prima pars ca-
nonis.

Te igitur clemētiſ-
ſime pater per ieſū
chriſtū filiū tuum
dn̄m noſtrū ſupplices ro-
gamus ac petimus.vti ac-
cepta habeas et benedicas
hec do ✠ na hec mu ✠ nera
hec ſancta ✠ ſacraficia il-
libata.

¶ In hac prima pte canonis dirigit̾ peti-
tio ad deū vt has oblatōēs acceptet ⁊ be-
nedicat. Et eſt ſenſus. Erḡ tu deꝰ ſaba-
oth es ſanctꝰ ⁊ plena ſunt gloria tua celi
et terra. Te igit̾.i.certe aſſertiue: ⁊ ſumi-
tur ꝓ ↄtinuatōe ⁊ reqrit qđ p̄miſſuꝫ ſan-
ctꝰ Igit̾ clemētiſſime p̄r nos ſupplices.i.
hūiles. rogamꝰ et petimus.hic multipli-
cantur verba petitōis idē ſignificātia ꝓ-
pter exp̄mere affectꝰ multitudinē. Petit
in nūero plurali.qꝛ vice oīm deo orōnes
fundit. Per ieſum.i.mediatorē.ꝑ quē fi-
deles recōciliant̾ et ſalutē ꝯſequunt̾. No-
ta oblatōēs panis et vini vocat dona ra-
tione dantiſ. munera rōe accipiētis. ſacri-
ficia rōe offerētꝫ. Panē nāq₃ ⁊ vinū dat
nobis deꝰ i dona: illa a nobis accipit vt
mūera et inq₃tū offerimꝰ ipa deo ſūt ſa-
crificia ꝓ peccatꝫ nr̄is. Hec ſcā ſacrificia
dicunt̾.quia panis ⁊ vinū ſignificāt cor-
pus ⁊ ſanguinē xp̄i: cuiꝰ rōe ſcā dicunt̾.
Illibata.i.immaculata.qꝛ ſine macula
cordiſ ⁊ corporis d̄nt offerri.vt ſcʒ cor pur-
getur ab iniquitate: et corpus ab immū-
dicia. Hanc oratione dicēs ſacerdos hu-
militer inclinat. ſignificat q̄ cū oī hūilita-
te p̄ces et iuſticie nr̄e deo ſunt offerēde.
Tres cruces q̄ hic fiunt.inuocationē ſi-
gnificāt ſanctiſſime trinitatis cuiꝰ virtu

te iſta fit ꝯuerſio et cōſecratio. Hic nota ꝙ crucis ſigna in canone nō fiūt dūtaxat ad cōſecrandū. alioq̄n poſt ꝯſecratōꝫ fieri nō deberēt. ſed ꝑncipaliter ꝑ crucis ſigna mod⁹ et ordo dñice paſſionis notatur. Tres cruces ꝑcant tres traditōes xp̄i. qꝛ pr̄ ip̄m tradidit ex dono. iudas ꝓ munere. iudeus in ſacrificiū. Prima fuit grē. ſcḋa auaricie. tercia inuidie.

In primis que tibi offerimus pro eccīa tua ſcā catholica. quā pacificare, cuſtodire adunari et regere digneris toto orbe terrarū. vna cū famulo tuo. N. papa noſtro. et antiſtite nrō. N. et rege nrō. N. et oībus orthodoxis atqꝫ catholice et apoſtolice fidei cultoribus.

Nunc petit fideliū ꝓmotionē ⁊ ſpecificat ꝓ q̄bꝫ hec dona offerunt. Et qꝛ bonū cōe ꝓferendū ē ſpeciali. et qꝛ hic ſacerdos tipū gerit ꝑſone cōis. iō ꝓ ſtatu vniuerſalis eccleſie petit ⁊ ꝓ his q̄ in dignitate ſunt poſiti. Et petit q̄tuor. Primo trāquillitatē pacis. ibi. pacificare. ſ. ab hereticis et ſciſmaticꝫ. Scḋo cuſtodiā ab aduerſis. ibi. cuſto. ſcꝫ a vicijs ⁊ demonijs. Tercio adunationē eccleſie et fideliū in vnā fidē. ibi. adunare. Quarto regimen cōueniēs ſaluti fideliū. ibi. regere. Exponitur aūt ſic. In p̄mis. i. principal̄r ſup. dona mūera ⁊ ſacrificia. tibi ſup. deo. offerim⁹. i. ſacrificam⁹. ꝓ eccl̄ia tua. i. ꝓ congregatōe oīm fideliū. ſctā. i. ꝯfirmata. catholica. i. vniuerſali fidei ſacramētis vnita. quā eccleſiā digneris pacificare et cuſtodire vt ſup. adunare q̄ diſpſa eſt inter infideles. et regere ſup. in ꝓſperis ⁊ aduerſis. vna. i. ſil̄r cū papa ⁊ antiſtite ⁊ rege in q̄rū t̄ra celebras. ꝓ oībꝫ orthodoxis. i. recte credentibꝫ. et apl̄ice fidei. i. ꝑ apl̄os fondate. cultoribꝫ. i. veneratoribꝫ. Querendū eſt. q̄bus. ꝓ quibꝫ. q̄liter et q̄re ſacrificiū altaris offerre debem⁹. Quibꝫ ſcꝫ ſoli deo ⁊ ſancte ⁊ indiuidue trinitati. Pro q̄bꝫ. i. ꝓ eccl̄ia ſancta catholica ⁊ oībus orthodoxis. Qualiter. qꝛ in vnitate fidei ⁊ cōione ſctōꝝ. q̄re. ſ. ꝓ bñficijs tpalibus ſpūalibꝫ et eternis. Et ꝓ oībꝫ ꝓpter deū. Dicit offerim⁹. ad notādū ꝙ ſacerdos nō tm̄ in ſua ſꝫ i toti⁹ eccleſie ꝑſona ſacrificat. Quapꝓpter in ſacro altaris nihil a bono magis: nihil a malo min⁹ ꝑficimus. qꝛ nō i merito ſacerdotꝫ ſed i verbo ꝯficit creatoris. Papa nomē eſt admiratiuū ſiue dñatiuū. Antiſtes. i. ante alios ſtans.

Memēto dñe fāulorū famularumqꝫ tuarū. N. et oīm circūſtātiū quorū tibi fides cognita ē et nota deuotio. pro quibus tibi offerimus. vel qui tibi offerunt hoc ſacrificiū laudis. pro ſe ſuiſqꝫ oībus pro redemptōe aīarū ſuarū. pro ſpe ſalutis et incolumitatis ſue. tibiqꝫ reddūt vota ſua. eterno deo viuo et vero.

Superi⁹ ꝓ oībꝫ petiuit in gn̄ali. hic orat ꝓ fidelibꝫ in ſpāli. Prio nāqꝫ fit mēoria aliquoꝝ explicite ibi. memēto. Secūdo oīm aſtātiū iplicite. ibi. et oīm. Et exponit ſic. Memēto. ſ. dñe ꝑ grām ꝓpoſitōꝫ ⁊ pctōꝝ remiſſionē. famulorū te ꝑ fidē colētiū. ⁊ oīꝫ circūſtātiū. i. miſſā audiētiū. ꝓ q̄bꝫ tibi offerim⁹. q. d. n̄ ſolū memēto eoꝝ ꝓ q̄bꝫ offeri⁹ ſꝫ et ſacerdotū q̄ tibi offerūt

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vel eorũ qui perſonã ſacerdotis tibi offerunt. hoc ſacrificiũ laudis. i. oblationem in q̃ laudaris. ꝑ ſe. ſeipis. ſuiſq; oĩbus ſemp amicis ꝯſanguineis et familiaribus. Pro redemptõe animarũ ſuarũ id eſt ꝑ remiſſione pctõꝝ ſuorũ. Pro ſpe ſalutis. i. ꝑ ſalute eterna. ⁊ incalamitatis ſue. i. ꝑ ſanitate corpis ꝯſeruãda vel acq̃renda. tibiq; reddũt. i. ꝑſoluũt vota ſua. id eſt deſideria et affectus. Eterno deo quo ad patrẽ cui attribuit̃ eternitas. Viuo. i. filio. vero ſpũiſanctu. q; he tres pſone operant̃ i hoc ſacrificio. Nota ꝙ tria ſunt hoĩs bona ꝑ quib; ſe dicit ſacerdos offerre. corporalia. ſpiritualia. eterna. vel infima. media. et ſuprema. q̃ petunt̃ ibi. pro incolumitate. ꝑ redemptõe. ꝑ ſpe ſalutis. Offerimus ergo laudẽ pro trib; bonis. Pro eternis: vt dentur nobis in p̃miũ. ꝑ ſpũalib;: vt dent̃ nobis in meritũ pro corpalib;: vt dent̃ nobis in ammiculũ. vt ꝑ hec ad eterna ꝑueniam⁹. Hic nota ꝙ ſufficit mentaliter exprimere nomina eorũ pro q̃b; offert̃. Et ꝯuenienter ponunt̃ in gtõ. eo ꝙ antecedẽtia ⁊ ſequẽtia ſunt genitiui caſus. Et pt mẽoria fieri ſm ordinẽ ſex caſuũ noĩs ſm grãmaticã. Primo ꝑ recto. i. noĩatiuo. hoc eſt ꝑ ſeipo. q; ordinata charitas incipit a ſeipo Eſt tñ p̃ponẽda illi⁹ mẽoria pro q̃ illo tpe celebrat. Scdo ꝑ gtõ. i. geitorib; fratrib; parẽtib; ſpũalib; ⁊ carnalib; Tercio ꝑ datiuo. i. bñfactorib; et datib;. Quarto pro actõ. i. pro pſecutorib; et inimicis Quinto pro vocatiuo. i. provocandis ad fidẽ. vt deus infideles ab errore reuocet ad fidẽ verã. Sexto pro abltõ. de hoc reſtat in memoria vbi agit̃ pro defunctis. Nec alicuius fidelis cui⁹ occurrit mẽoria debet excludi ab orõe. Poteſt tñ ſacerdos ante miſſam hmõi memoriã facere. et tũc debet in miſſa dicere. Memento dñe illorũ quos tibi ante recom mendaui.

Cõmunicantes et memoriam venerantes. in primis glorioſe ſemperq; virginis marie genitricis dei et dñi noſtri ieſu chriſti. Sȝ et beatorũ apoſtolorũ ac martyrũ tuorũ Petri et Pauli andree iacobi iohãnis thome iacobi philippi bartholomei mathei ſymonis et thadei. Lini cleti clemẽtis ſixti cornelij cipriani laurẽtij criſogoni iohãnis et pauli coſme et damiani. Et oĩm ſanctorũ tuorũ quorũ meritis precibuſq; concedas. vt in oĩbus protectionis tue muniamur auxilio. Per.

Poſtq̃ poſuit cõmemorationẽ ſalute indigentiũ. Hic ponit ꝯmemorationẽ ſanctorũ adiuuantiũ. Ideo eccleſia ſanctorũ implorat ſuffragia. vel illis intercedẽtib; fiat nobis hoſtia ſalutaris ad veniã. q; ſancti dei ſunt amici et filij. celi heredes. ac duces nr̃i. Hic eccleſia ſeruat morem antiquoꝝ. q; patrẽ mẽorari ſolebãt. Sic et moiſes cũ pro pp̃lo peccãte intercederet dixit. Recordare abraã iſaac ⁊ iacob ſeruoꝝ tuorũ fideliũ. ¶ Cõmunicantes ſupple ſum⁹ in fide ⁊ ſpe cũ ſanctis oĩb; q̃ hoc ſacrificio vſi ſunt. Primo fit mẽoria beate virginis marie principalr. quia ipa xp̃m genuit et primũ locũ ipa in celo tenet ſupra oẽs ſanctos. Scdo exprimunt̃ noĩa ſctõꝝ aploꝝ ⁊ martyrũ ſpecialiter. Apoſtoli noĩant̃. q; ipi nobis for

mam et ritũ tradiderũt offerendi. et hu/
ius ſacrificij ipi teſtes fuerũt: et xp̄m pre
dicauerũt. Martyres ꝓ teſtamento dei
ſua corpa tradiderũt et ſanguinẽ ſuũ ef/
fuderũt. Confeſſorũ noīa nō ſunt in ca
none poſita. qꝛ de eis olim nō ſolẽniza/
bat eccleſia. vel qꝛ paſſi nō ſunt pro xp̄o.
Tercio addit oīm ſanctoꝝ memoria ge
neraliter. ibi. Et ſanctoꝝ omniũ quorũ
meritis. i. operatōe. vt in oībus. ſ. credẽ/
dis appetẽdis et agẽdis. ꝓtectōis tue. ſ.
diuine defenſionis. muniamur auxilio
cõtra oīm inimicorũ viſibiliũ ⁊ inuiſibi
liũ machinatōnes. Cõcludit autẽ. Per
xp̄m dn̄m noſtrũ. qꝛ ſicut ꝑ ip̄m oīa ſũt
facta ⁊ reparata: ita ⁊ ꝑ ip̄m oīa ſunt ter
minanda. Et nō reſpondet hic amen et
in toto canone. qꝛ indubitanter p̄ſumit
ꝙ iã angeli aſſint ipi ſacerdoti miniſtrã
tes et loco miniſtroꝝ reſpondẽtes amẽ.
Huic capitulo p̄mittit rubrica talis.
Infra actionẽ. qꝛ canon aliquãdo vocat
actio. ꝓpter ſacra myſteria q̄ in eo agunt
vel qꝛ in eo cauſa noſtra agit tãq̄ corã
iudice. Et qꝛ certis feſtis vltra ordina/
ria canonis: addunt quedam verba. Il
ludetiã eſt notandũ. ꝙ canō nō ab vno
totaliter ſed a pluribꝫ dꝛ eſſe cõpoſitus.
qđ ex eo ꝑpendit: qꝛ ter ꝯmemoratio in
eo ſanctoꝝ repetit. licet hoc ip̄m ꝑuene/
rit ad gloriã ſancte trinitatis. In ſecũda
cõmemoratione ſupplent q̄ de primiti/
uis ſanctis deeſſe videbantur in prima.
Ante ꝯſecrationẽ ſacramẽti poſtulatur
ſanctoꝝ ſuffragiũ. Sed poſt cõſecratio/
nẽ implorat ipoꝝ cõſortium.

**Hanc igitur oblationẽ ſer
uitutis noſtre. ſed et cũcte
familie tue queſumus dñe
vt placatus accipias. dieſ/
qʒ noſtros ĩ tua pace diſpo
nas/ atqʒ ab eterna dãna/
tione nos eripi. et in electo
rũ tuorũ iubeas grege nu/
merari. Per chriſtũ d n.**

Hic ponit p̄dictoꝝ finalẽ cõcluſionẽ. et
q̄d petere nitit ꝑ hoſtiã finaliter. Et eſt
ſenſus. qꝛ ſancti tui q̄ nobis ritũ tradide
runt et teſtimoniũ ip̄m ſacrificiũ offerẽ
do. gratiã dei cõſecuti ſũt. Ideo illis in
tercedentibꝫ rogamꝰ vt tu deus pr̄. ꝑ do
minũ noſtrũ idẽ ſacrificiũ a nobis placa
tus accipias ⁊ gratuite. q̄tenꝰ hoc ſacrifi
cium, et liberationẽ ab eterna damnatōe,
nobis obtineat et ꝯſortium electorũ tuo
rum. Nam ſummarie predicta conclu/
dendo quattuor hic petit. Primo oblati
muneris acceptationẽ. Secundo tran/
quillã vitam. Tercio a malo preſeruatio
nem. Quarto celeſtis glorie collationẽ.
Hanc igitur pro ergo capitur. et eſt cõ/
tinuatio precedentiũ. oblationẽ ſeruitu/
tis noſtre quã tibi deo in vera adoratio/
ne offerimus ſed et cuncte familie tue. i.
militãtis eccleſie. queſumus dñe vt pla
catus. i. mitigatus interceſſionibus ſan
ctorum. accipias. i. acceptes. cetera ſunt
clara. Ad hanc orationẽ ſacerdos deuo/
te ſe inclinat vt in ſe ꝓuocet cordis deuo
tionẽ per corpis humiliationẽ. quia in ſe
quentibus ardua eſt petiturus. Et nota ꝙ ter rogatur pro pace in miſſa. Pri/
mo in hac oratione. Secundo ibi. Libe
ra nos. Tercio in agnus dei. ibi. dona
nobis pacem. Quia triplex eſt pax no/
bis neceſſaria. Tẽporis. pectoris. ⁊ eter
nitatis. Et ob id ter ſacerdos oſculatur
altare.

Hec eſt ſc̄da pars cano.

**Quam oblationẽ tu
deus in oībus queſu
mus bñ ✝ dictã aſ/
ſcri ✝ ptã ra ✝ tã rationa/**

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

bileq̄ʒ facere digner̄. vt no bis cor ✠ pus et ſan ✠ guis fiat dilectiſſimi filij tui do mini noſtri ieſu chriſti.

Hec eſt ps ſcđa principalis ipius canonis in q̄ petit oblatōis ꝯſecratōꝫ. Et diuidit̄ in tres ptes. In pma virt⁹ ꝯſecratōis petit̄. cū dicit. Quā oblatiōꝫ. Secūdo act⁹ ꝯſecratōis pficit̄. ibi. Qui pridie. Tercio fruct⁹ ꝯſecratōis ⁊ rei ꝯſecrate rememoratio exprimit̄. ibi. Vn̄ ⁊ memores. Prima ps adhuc ī tres diuidit̄ Primo poīt oblatōis ꝯmemoratione͂. cū dicit. quā obla. Scđo petit oblatōis bn̄dictōꝫ. ibi. q̄s bn̄dictā. Tercio petit ip̄i⁹ trāſubſtantiatione͂. ibi. vt nobis corpus. In hac pte ſacerdos petit oblatōis ꝯſecratione͂: vt ex eſca materiali. ſ. pane et vino fiat nobis corpus et ſanguis dn̄i nr̄i ieſu xpi. Et exponit̄ ſic. Quā oblatiōꝫ id eſt materiale͂. ſeruitutis nr̄e. ſup. cleri et ppl̄i. tu deus in oīb. ſ. clemētiſſime exiſtens q̄s. i. rogamus. bn̄dictā. i. ꝯſecrare. aſcriptā. i. approbare. ratā. i. ꝯfirmare. rōnabile͂. i. diuine rōni ꝯformare ⁊ volūtati. acceptabileq̄ꝫ facere digner̄. vt nobis ad noſtrā ſalute͂ panis et vinū fiat corp⁹ et ſanguis dilectiſſimi filij tui. Aliter illa verba exponunt̄. Quā oblatione͂ tu deus digneris facere bn̄dictā. i. trāſferre in eā hoſtiā q̄ eſt oībus nobis bn̄dicta. aſcripta. q: in ſcripturis deſignata ⁊c̄. Aliter ſm̄ Auguſti. Bn̄dictā p quā bn̄dicimur. Aſcriptā p quā ī celis aſcribimur. Ratā p quā in mēbris dei cenſeimur ⁊ in xp̄o ratificamur. Rōnabile͂ per quā a malo ſenſu ⁊ beſtiali exuimur: Acceptabile͂. i. deo accepti ſim⁹. Vel pt dici q̄ in his verbis q̄nq̄ꝫ petim⁹ nobis dari virtute oblatōis. Remotione͂ malorū cū dicim⁹ bn̄dictā. Aſcriptione͂ eternorū. ibi. aſcriptā. Augmentū meritorū vel bonoꝝ ſtabilitione͂. ibi ratā. Agendorū et credendoꝝ diſcretione͂ ibi. rōnabile͂ Acceptatione͂ actionū vt ſit deo accepta et nobis meritoria. Sacerdos hāc dicēs orō ſe erigit corpe vt ad celū mente͂ dirigat. Eleuat man⁹ vt citi⁹ exaudiat̄. Et q̄ſi ieſum inter brachia p affectū ꝯſtringe revideat̄. Hic ſiūt quinq̄ꝫ cruces. quaꝝ prime tres ſcant tres gētes q̄bus iudas tradidit xp̄m. pōtifices ſcribas ⁊ phari. Due alie ſignificāt venditōꝫ et emptiōꝫ q̄ſi diceret. Illa venditio fuit maledicta pſcripta irrita iniq̄ deteſtabilis. ſed tu deus digneris hanc oblatione͂ facere bn̄dictā aſcriptā ⁊c̄. Aliter tres cruces ſup vtrūq̄ꝫ ſcāt tria q̄ xp̄s fecit ī cena. q: accepit. bn̄dixit. dedit. quarta ſup panē q: dixit. cōmedite hoc ē corp⁹ meū. Quinta ſup calice͂. di. Bibite. Et ſm̄ hūc ſenſum. recte ſubiūgit̄. q̄ pdie q̄ꝫ pateret̄.

qui pridie quā pateretur accepit pane͂ in ſanctas ac venerabiles manus ſuas. et eleuatis oculis in celū ad te deū patre͂ ſuū omnipotente͂ tibi grās agens. bn̄ ✠ dixit fregit dedit diſci. ſ. di. Accipite et mādūcate ex eo oēs. Hoc eſt eīm corpus meū.

In hac pte ponūt̄ ꝯſequēter vba ipam ꝯſecratōꝫ efficiētia. ⁊ ipꝫ finalit̄ pficiētia q: p ipa. pcedit̄ ad ſacrificiū pfectione͂. et corpis ⁊ ſanguis ꝯſecratōꝫ. Et exponit̄ ſic. Dn̄s ⁊ e⁹ nr̄ ieſus xp̄s Qui ſup. xp̄s pdie. i. pcedēti die ī cena: et q̄nta feria. accepit pane͂. i. azimū. in ſctās. i. ſcificātes ac venerabiles ppt̄ vnitā manib deitate͂ man⁹ ſuas. grās tibi agēs p nr̄a ſalute: bn̄dixit. i. ꝯſecrauit. dedit diſ. ſ. d. accipite ſacralr̄ ⁊ mādūcate ſpūalr̄. vl' ſic. Accipite p fide͂. ⁊ mādūcate p caritate͂ ⁊ veneratōꝫ. ex h̄ oēs. diſcipli ⁊ electi. Apl'i acceperūt formā ꝯſecratōis a xp̄o. ⁊ ab ill' eccia

Dicit ſupra. ad te deū patrē omnipoten
tē. noīat deū ſm hūanitatē. patrē ſm dei
tatē. oīpotentē p diuinitatis infinitatē.
Sequit᷑. Hoc eſt eñ corpus meū Hic
ſacerdos nihil demōſtrat. q2 illis verbis
nō vtit᷑ denūciatiue ſed recitatiue. Et eſt
ſenſus. Dñs dixit hec verba. Hec v̄ba
cōſecratōis: dicit in pſona xp̄i. Hoc ſup
ple qđ ↄtinet᷑ ſub accidētib9 panis. ē cor
pus meū. poſt hoc reuerēter inclinans
adorat: ꝛ ad id₂ incitat populū. Sufficit
quoq3 ſacerdoti pferre verba ↄſecratōis
eo mō et fine q̊ xp̄s ea inſtituit ꝛ eccleſia
credit. In hac forma ↄſecratōis. verbū
increatū deſcēdit in verbū creatū. et ſua
inuiſibili potētia operat᷑ trāſſubſtantia-
tionē panis in corpus xp̄i. ¶ Sacerdos
eleuat ſacramentū in altū vt dñm oīm.
et vt filius dei ſub forma panis. ver9 de
us et homo adoret᷑. Scđo vt oēs rogēt
illud ſacrificiū ſibi pficere in ſalutē. Ter-
cio ob reuerentiā eleuatōis corpis i cru-
ce. q̄ſi diceret. Videte dñm nr̄m quē iu-
dei crucifixerūt et deriſorie adorauerunt
Ipm ſuppliciter deū verū et hoīem ado
rate. ſaluatorē inuocate ꝛ iudicē recogno
ſcite. Quarto vt illud ſacramentū ſciat᷑
ſacrificiū ſummū eſſe. De q̊ alexāder pa
pa dicit. Nihil in ſacrificijs mai9 eē pōt
q̄3 corpus et ſanguis xp̄i. Ad eleuationē
candela incendit᷑. Primo rōne reuerētie.
Scđo in ſignū leticie. Tercio in ſignū
ꝙ lux vera eſt ſub ſpecie panis. Quarto
q2 tūc corda circumſtantiū accēdi debēt
deuotius et inflāmari ardentius. Cam
pana pulſat᷑ vt ad orationē et deuotionē
ſe populus pparet. Et vt veritas rñde-
at figure. q2 in veteri teſtamēto ſacerdo-
tes tpe ſacrificij tubis clangebāt. Corp9
xp̄i moroſe retrahit et ſup altare ponit. h̄
ſignificat xp̄m de cruce depoſitū ꝛ in ſin
done inuolutū. ¶ Crucē facit ſup oblatā
vt denotet panē eſſe ↄuertendū in corp9
xp̄i. vel q2 hec crux notat chriſtū in hūa-
na natura paſſum. Bñdixit. i. vim bene
dictōis verbis ab ipō platis dedit. Vo-
luit aūt chriſtus hoc ſacrm̄ in vltima ce-
na qñ receſſurus erat a nobis corpaliter
inſtituere: vt illud artius cordib9 fideliū
ſuorū infigeret. q2 vltima verba hoīs mo
rituri artius meorie imprimunt᷑.

**Simili mō poſtquā cena-
tū eſt accipiēs et hūc precla
rū calicē in ſctās ac venera
biles manus ſuas. itē tibi
grās agēs Bñ ✠ dixit de-
dit diſci. ſ. d. Accipite et bi
bite ex eo oēs. Hic eſt eñ ca
lix ſanguinis mei. noui et
eterni teſtamēti myſteriū
fidei qui pro vobis et pro
multiſ effundetur in remiſ
ſionē peccatorū. Hec quoti
enſcūq3 feceritis in mei me
moriā facietis.**

Hic ↄſequēter ponunt᷑ verba cōſecratio
nē ſanguinis efficiētia. Primo ponunt᷑
quedā pambula. Scđo ipa forma. ibi.
hic eſt calix. Hec verba ſanguinis effici
unt ↄſecrationē. nō ꝙ corp9 deorſum ſit
diuiſum a ſanguine. immo totus xp̄s eſt
ſub vtraq3 ſpē indiuiſus. ſc3 corpus aīa
et de9. ac p hoc vtrobiq3 vnū et ſimpliciſ
ſimū ſacrm̄. Sub ſpē panis eſt corp9 xp̄i
p ↄuerſionē. ſanguis p annexionē. aīa p
ↄiunctionē. deitas p vnionē. iſta eodem
mō ſic caro xp̄i ſub forma panis eſt cōſe-
crata. Simili mō vinū materiale eſt trāſ
ſubſtantiatū in ſanguinē xp̄i. Et expo
nitur ſic. Sili mō. i. eodē mō poſt q̄3 ce-
natū eſt: accipiēs ſup. ieſus. hūc preclarū
calicē. i. vinū. in ſanctas. i. ſanctificatas
manus. Itē. i. iterū. tibi ſupple deo prī.
gratias agēs. i. gratiarū actōes referēs.
benedixit. i. conſecrauit virtute diuina.

Hic ſit crux que notat xp̄m in aīa paſ-
ſum. et panē et vinū in ſanguinē ꝯuertē
dum. dedit. i. diſtribuit diſci. ſ. d. Hic eſt
eīm calix ſanguinis mei. i. hic eſt ſanguis
meus in calice ꝯtētus. noui. i. vltimi et
eterni. i. ꝑpetui teſtamēti. miſteriū fidei.
id eſt habēs ſecretā et abſconditā intelli
gentiā tenendā ꝑ fidē. qꝛ aliud videt ⁊ a-
liud ſub ſpeciebꝫ viſis firmiter credit. q
ꝓ vobis. i. apl̄is. ⁊ ꝓ multis ſup. in me cre
dentibꝫ effundetur in remiſſionē peccatoꝝ.
Aliter hic eſt calix. ſ. mei. i. calix ꝯtinēs
ſanguinē meū. Calix capit ꝓ potu. et eſt
ſenſus. hic eſt potus ſanguinis mei. noui
et eterni teſtamenti. i. ꝯfirmatio noue et
eterne ꝓmiſſionis. Dicit nouū reſpectu
veteris. eternū. i. ꝑpetuū. myſteriū fidei
id eſt ſacrū ſecretū fidei. hoc p̄t referri ad
paſſionē et ſanguinē xp̄i: q ꝓ vobis ſup:
p̄ntibus. et ꝓ multis ſup. futuris. effun-
detur. ¶ Nota ꝙ hec verba. hoc eſt corpus
vel hic eſt calix ⁊c̄. ꝓferunt a ſacerdote in
tenſiue. vt ſacerdos in eiſdē verbis face-
re intendat ⁊ faciat qđ xp̄s intēdebat et
faciebat ꝯficiēdo ⁊ cōſecrando corpus et
ſanguinē ſuū. Hec etiā ꝓferunt cū pno
mine poſſeſſiuo meū vel mei. in ſignū ꝙ
in actōe illa ſacerdos gerit vices ⁊ ꝑſonā
xp̄i. ¶ Sequit. Hec quotienſcūqꝫ feceritꝭ
in mei memoriā facietis. Hec ſunt ver-
ba inſtitutōis. hec cū xp̄s diceret apl̄os
inſtituit ſacerdotes. et inſtituit hoc ſacra
mentū figurarū veterū cōplementū. hec
verba tā corpis q̄z ſanguinis ꝯſecratiōꝫ
reſpiciūt. Et exponunt ſic. Hec. i. corpꝰ
et ſanguinē. quotieſcūqꝫ feceritis. i. cōſe-
craueritis. obtulaueritꝭ vel manducaue
ritis et ſumpſeritis. in mei memoriā fa-
cietis. i. in memoriā mee mortis et paſ-
ſionis.

Unde et memores dn̄e nos
ſerui tui. ſꝫ et plebs tua ſcā
eiuſdem chriſti filij tui dn̄i
dei noſtri. tā beate paſſio-
nis. necnō et ab inferis re-
ſurrectōnis. ſed et in celos
glorioſe aſcenſionis offeri-
muſ preclare maieſtati tue
de tuis doniſ ac datis Ho-
ſtiam ✠ purā hoſtiā ✠ ſan
ctam hoſtiā ✠ immacula-
tā. Panē ſanctū ✠ vite eter
ne. et calicē ✠ ſalutis per-
petue.

¶ Superius facta eſt oblatoꝝ ꝯſecratio
Hic ꝯſequēter fit ꝯſecratoꝝ rememora
tiua oblatio. et ſalutis petitio his q ꝑfru-
untur ſacratis. Et eſt ſententia. Ex q filiꝰ
tuus dn̄s noſter ieſus chriſtus voluit vt
illa in ſui memoriā ageremꝰ. Nos ſerui
tui ſup. ſacerdotes. ſed et plebs tua ſan-
cta. i. tota eccleſia xp̄iana. ſcā. i. ſacramen
tis imbuta. et xp̄i ſanguinē abluta. mēo-
res. i. ꝯmemorātes. eiuſdē xp̄i. bt̄e paſſio
nis q̄ nos beatificauit. ab inferis reſurre
ctōis q̄ nos ſecū reſurgere fecit. et quoſdā
in re. et quoſdā in ſpe. Aſcēſionis q̄ nos
xp̄o incorporatos in celū aſcēdere facit.
Ex his tribꝫ tria bona cōſequimur. Per
paſſionē ad charitatē inflāmamur. Per
reſurrectionē in fide roboramur Per aſcē
ſionē in ſpem eleuamur. Offerimꝰ q̄dē
ſimul ſed nō ſimili mō. qꝛ nos p̄ſbyteri ope
et miſterio. ſed plebs voto et deuotōne.
tue p̄clare. i. p̄ oībus clare maieſtati. de
tuis donis q̄ a te accepimꝰ. i. frugibꝫ ter-
re. q̄z tū ad panē. q iā eſt cōſecratꝰ in cor-
pus. ac datis. i. fructibꝫ arborū: q̄z tū ad
vinū iā in ſanguinē cōuerſum. ¶ Uel p̄t
exponi vt dona ad ſpūalia. et data ad tēpa
lia referant. vt ſit ſenſus. inter cetera do-
na ſpūalia q̄ nobis ꝯtuliſti. offerimꝰ ma
ieſtati tue tā q̄z potiſſima dona ⁊c̄. De il
lis offerimꝰ hoſtiā purā. hoſtiā ſanctam
Purā dicit q̄z tū ad cogitatiōꝫ. Sanctā

quātū ad locutionē immaculatā quo ad
operationē. qꝛ peccatū nō fecit. Uel ſic.
Eucharistiā purā ſanctā ꝛc̄. i. immunē
ab oī culpa originali criminali et veniali
Aliter hoſtiā purā a fonte peccati origi-
nalis nos depurantē. Hoſtiā oīs ſancti-
tatis virtutē nobis tribuētē. in q̄ ſanct⁹
ſctōꝝ ꝯtinet̄. hoſtiā immaculatā. i. ma-
culā actualis peccati a nobis abſtergen-
tē. Panē ſanctū. i. ſanctificantē. vel ange
los et hoīes reficientē: vite eterne. qui eſt
dator vite eterne. qꝛ vegetat ad vitā eter
nā. Et calicē ſalutis ꝑpetue ꝙtū ad ſto-
lam aīe.. ¶ Sacerdos dū hāc orationē
dicit man⁹ in modū crucis extēdit ad v-
trūq̧ cornu altaris. ꝑ hoc repn̄tat xp̄i ex
tenſionē in cruce. Et vt oēs ad memorā
dum xp̄i paſſionē reſurrectionē et aſcen-
ſionē excitet. Uel qꝛ xp̄s ꝓ iudeis et gen
tibus eſt paſſus q̄ deſignant̄ ꝑ duo cor-
nua altaris. ¶ Quinq̧ cruces facit. ad
recolendū ꝙ in virtute crucifixionis xp̄i
ꝑ hāc hoſtiā ſacramentalē. purificamur
ſanctificamur ⁊ immaculati reddimur.
Et corpus xp̄i ſub forma panis eſt no-
bis cibus vite eterne. ⁊ eius ſanguis ſub
forma vini eſt nobis pot⁹ ſalutis ꝑpetue
¶ Allegorice. Quinq̧ cruces repn̄tant
xp̄i quinq̧ vulnera. Hic nota ꝙ cruces
iſte nō fiūt tāꝙ̄ ad ꝯſecrationē neceſſa-
rie q̄ iā facta eſt ꝑ verba ad hoc inſtitu-
ta. ſed ad recolendā xp̄i paſſionē. Et licet
etiā poſtea aliq̄ ponunt̄ verba q̄ ad cōſe-
crationē vident̄ ꝑtinere. ſicut illa. viuifi-
cas ſanctificas. Et fiet hec cōmixtio ꝛc̄.
intelligēda ſunt nō ꝓ tp̄e q̊ ꝓferunt̄ ſed
pro inſtante ꝓlationis forme.

¶ Hec eſt tercia pars ca.

Supra que propicio ac ſereno vultū reſpicere digneriſ et accepta hr̄e. ſicuti accepta hr̄e dignatus es mūera pueri iuſti abel. et ſacrificiū ꝑriarche nr̄i abrae. et qđ tibi obtulit ſummus ſacerdoſ tuuſ melchiſedech ſcm̄ ſacrificiū imaculatā ho.

¶ Poſtꝙ̄ orauit ꝓ tranſſubſtantiādā
hoſtia. et hoſtiā ꝯſecratā deo pr̄i obtulit
Nūc petit ꝓ ipſius acceptatōe i hac pte
tercia. Que in tres diuidit̄ ptes ſcḋm qđ
a ſacerdote tria petunt̄. Primo donorū
acceptatio. cū dicit. Sup̄ q̄. Scḋo diui
ne miſcđie imploratio. ibi ſupplices. Ter
cio glīe collatio. ibi. memēto. ¶ Quan-
tū ad p̄mū ſacerdos petit p̄mo huius ſa
cramēti a deo acceptationē. Scḋo addu
cit figuralē exemplificationē. vt more an
tiquoꝝ ſacrificioꝝ accepte̅t. ibi. Sicuti
ꝙ notat ſilitudinē nō ꝙ̄titatē. qꝛ hoc ſa-
crificiū multo digni⁹ eſt ꝙ̄ antiquorū.
abel. abrae ꝛc̄. qꝛ veritas dignior ꝙ̄ vm
bra eſt. In ſacrificio horū triū eſt xp̄i fi-
gura. Nā xp̄s innocēter fuit occiſus. ec-
ce abel. Uolūtarie oblat⁹. ecce iſaac. In
oblatōe melchiſedech q̄ interpretat̄ rex iu
ſticie et pacis q̄ manet ſacerdos in eter-
nū notat̄ ſacerdotiū. In primo manife-
ſtat oblati paſſionē. In ſcḋo oblati vni-
geniti dignitatē. In tercio ſacrificij ritū
et dignitatē. ¶ Et exponit̄ ſic. Supra q̄
ſup. dona et data tibi oblata. ſacro. i. pla-
cabili vultu: accepta ⁊ grata hr̄e. ſicuti ec
ce ꝯmemoratio figurarū. accepta hr̄e di
gnatus es ꝙ̄tū ad offerentē. munera. i.
oblatōes. ſcm̄ ſacrificiū. qꝛ ſanctū eſt et
ſanctificat alios. Uel dic̄ ſcm̄ ſacrificiū
q̊ ad plenitudinē grē ⁊ ꝓtucū copiā. Im
maculatā hoſtiā q̊ ad innocentiā pcti ⁊
immunitatē. Sacerdos digitos ꝯiūgit
ne aliq̄ pticula eis adherēs diſpgat̄ Uel
qꝛ mens eius et corpus ꝯiuncta debent
eſſe corpori et ſanguini xp̄i.

Supplices te rogamus omnipo. ds iube hec perferri

per manus ſctī angeli tui ī
ſublime altare tuū ī cōſpcū
diuīe maieſtatꝭ tue vt quot
quot ex hac altaris partici
patione ſacroſctm̄ filij tui
cor ✠ pus et ſan ✠ guinē ſū
pſerimus oīb̄ ✠ dictōe ce
leſti et grā replcamur. Per
eundē chriſtū do. no.

Hic petiť effectꝰ huius ſacri ꝗ̄ ē diuīe grē infuſio. Primo ꝗdē petit vota ⁊ oblatōnes ꝑ angelū in celū deferre. Scdo gratiā diuine grē nobis infundi. Et exponiť ſic. Oīps deꝰ nos ſupplices. i. hūiles ⁊ deuoti. te rogamꝰ, iube. i. fac. hec. i. vota fideliū et p̄ces. pferri. i. pn̄tari. ꝑ manus ſancti angeli tui. i. ꝑ miniſteriū. vel ꝑ operatōes angelorū. in ſublime altare tuū. i. in ꝯſpectu diuīe maieſtatis ⁊ pn̄ſtiā curie celeſtis. ꝑ manꝰ angeli tui. angeli eīm offerūt deo vota nr̄a. Vel ꝑ manꝰ angeli. i. ſacerdotis ꝗ̄ dictꝰ eſt angelus. vt quotqͥt de cleri ſeruitute vel voto populi ex hac altaris ꝑticipatōe. i. ſacrificij cōlone. Hic oſculať altare ſacerdos. vt ſe ꝑticipē cū oībꝫ offerētibꝫ oſtēdat. ſumpſerimꝰ cōicando corpe et ſpū. oī bn̄dictiōe celeſti ⁊ grā repleamur. Sacerdos corpꝰ inclinat vt mētis hūilitas in eo ꝓuoceť. Cācellat manꝰ an̄ pectꝰ eo ꝙ ex fide mētis et pectoris hec hūilitas ꝓcedit. Tres cruces triplicē repreſentant xp̄i paſſionē. Prima ſ̄cat xp̄i captiuatōẽ. Scda eius flagellationē. Tercia ſignificat xp̄m velatū ꝯſputū ⁊ ſpinis coronatū.

Memēto etiā dn̄e famulorū famularū tuarū qui nos
preceſſerūt cū ſigno fidei et
dormiūt in ſomno pacis.

Memoria defunctorū fiat
hic. Ipſis dn̄e et oībus in
chriſto quieſcentibus locū
refrigerij lucꝭ et pacis vt in
dulgeas deprecamur. Per
eundem chriſtū dn̄m no.

In hac ꝑte petiť collatio glorie. Primo orať ꝓ refrigerio defunctoꝝ. Scdo ꝓ viuis. ibi Nobis qꝫ. Etiā eſt ſignū continuatiuū ⁊ ꝯtinuat orōem ſequentē. Et eſt ſenſus. Oīps deꝰ nos etiā rogamus ſuppliciter vt miſerādo recorderis famulorū famularūqꝫ tuaꝝ. ꝗ̄ cū ſigno fidei. i. baptiſmatis. dormierūt. i. obierūt. i ſomno pacis. i. ſine peccato mortali. Et petimus vt iſtis ⁊ oībꝫ in xp̄o quieſcētibꝫ. i. in charitate exiſtētibꝫ indulgeas locū lucis refrigerij ⁊ pacis ꝑpetue. Quia locꝰ inferni dꝛ eſſe tenebrarū ardoris et inquietudinis. Memoria defunctoꝝ pōt fieri ſm̄ ordinē ſex caſuū. Noīatiui. i. illoꝝ ꝑcipue ꝓ ꝗbꝫ oblatōes facte ſunt ⁊c̄. Gtī pentū f. atrū ⁊ ꝯſanguineoꝝ. Dtī bn̄factorū. Vocatiui illoꝝ ꝓ ꝗbus es rogatꝰ. Actī. i. inimicoꝝ. Ablti. i. ꝓ omnibꝫ fidelibꝫ in cōmuni.

Nobis quoqꝫ pctōribus famulis tuis d̄ multitudine
miſerationū tuarū ſperāti
bus partē aliquā et ſocie
tatē donare digneris cū tu
is ſctis apo. et marty. Cū io
hāne ſtephano mathia bar
naba igna. alex. marcellio
petro. felicitate perpe. aga.
lucia agnete cecilia anaſt.
Et cum oībus ſanctis tuis

19.

intra quorū nos cōſortium
nō eſtimator meriti ſed ve-
nie queſumus largitor ad-
mitte. Per chriſtū do. no.

¶ Hic petit collationē glorie. ſuffragiū
p viuis et cōſortiū cū ſanctis. Dicit no-
bis. in pſona ſui et populi. Et eſt ſenſus
Nobis quoqꝫ peccatoribꝫ miſerere q̇ p
alijs interceſſimus. cū nos grā tua plus
indigeamꝰ. Ops deus q̇ nō es eſtima-
tor meriti ſed largitor venie. digneris nos
ſociare ſanctis tuis. et aliquā ptē beatitu-
dinis tribuere cū iſtis ſanctis tuis apo-
ſtolis et martyribꝫ. Cū iohāne ſcz. ba-
ptiſta. Et noiat hic ſctōs q̊s firmiter cre
dimus deo placere. Quorꝫ ſunt octo ma
ſculini ſexus: et ſeptē feminini. qꝛ hoc ſa-
cramentū digne ſumētes. octo beatitu-
dinibus et ſeptē donis ſpiritusſancti cō-
iunguntᷣ. Et ponūtur duo apl'i Mathi-
as et Barnabas q̇ poſt aſcēſionē xp̄i fue
rūt electi. Quinqꝫ martyres in memo-
riā quinqꝫ vulnerū. Sacerdos cū dicit.
Nobis quoqꝫ. pcutit pectꝰ cū expreſſio-
ne vocis ſic publicanꝰ. In tunſione pe-
ctoris ſunt tria. Ictus ſonus et tactꝰ. qꝛ
tripliciter peccamꝰ. cogitatōe. locutōe. et
opere. Etiā ſignificat ꝯtritionē latronis
dextri. Amē nō additᷣ in fine. qꝛ ſequitᷣ
cōtinuatio. Ibi. p.

Per quē hec oīa dn̄e ſemper
bona creas ſancti ✠ ficas
viui ✠ ficas bn̄ ✠ dicis. et
preſtas nobis per ✠ ipſum.
et cū ✠ ipſo et in ✠ ipſo. eſt
tibi deo ✠ patri omnipotē
ti. in vnitate ✠ ſpūſſancti.
oīs honor et gloria Per oīa
ſecula ſeculorū. Amen.

Hec eſt cōcluſio totius canonis. hic cō-
cluduntᷣ ea q̄ circa corpis dn̄i cōfectionē
ſunt opa trinitatis. Dicit igitᷣ. Per quē.
id eſt xp̄m filiū tuū. hec oīa. i. panē et vi-
nū bona ſacramētalia. creas cōdendo na
turā. viuificas trāſſubſtantiādo mate-
riā. bn̄dicis accumulādo gratiā. Vel ſic
Per quē hec oīa bona creas q̄tū ad ſub
ſtantiā panis et vini. Sanctificas ꝯuer
tēdo in carnē et ſanguinē xp̄i. Viuificas
reſtaurādo nobis vitā eternā. Bn̄dicis
multiplicādo per hec nobis dona grē. et
pſtas q̄tū ad vſum ſpūalis cibi et potꝰ
Per ipm̄. i. xp̄um mediatorē. et cū ipo. i.
coequali. et ī ipo tāqꝫ ꝯſubſtātiali. Et ti
bi deo patri in vnitate ſpūſſancti. oīs ho
nor tāqꝫ dn̄o. et gloria. i. deo. In deo pa
tre notatᷣ auctoritas. in filio equalitas.
in ſpiritusſancto cōmunitas. In xp̄o eīm
tres ſunt vnite ſubſtātie. ſcz. diuinitas.
corpus et anima Tres fiunt cruces ibi.
ſanctificas ⁊c̄. ſignificant. primo q̄ oīa
bona creata et recreata ſanctificātᷣ viuifi-
cantur ⁊ bn̄dicuntᷣ in virtute benedictōꝫ
nis xp̄i. Per quē. Hic notat p tres cru-
ces trinitatis operationē. ¶ Allegorice.
prime tres cruces repn̄tant tres horas:
q̇bus xp̄s in cruce pepēdit. Alie tres de
ſignāt tria q̄ xp̄s ſuſtinuit in cruce. paſ-
ſionē in corpe. ꝯpaſſionē in mēte. ꝯpaſſio
nē in corde. Alie due ſcāt diuiſionē cor-
poris ⁊ anime. Vel duo ſacramēta que p
fluxere de latere xp̄i. ſcz aqua regeneratio
nis et ſanguinis redemptōis. Poſt hoc
alta voce dicit. Per oīa ſecula ſclorꝫ amē
qꝛ hic ꝯcludit miſſe canonē. Et repn̄tat
xp̄i expirationē. Hoſtie eleuate retractio
chriſti ſignificat ſepulturā. Calix q̇ co-
operitᷣ corporali. deſignat monumentū
clauſum lapide. Dn̄ice orōnis ſeptē pe-
titiones. repreſentāt ſeptē verba chriſti
in cruce prolata.

¶ Quinta pars miſſe de ſacra
menti perceptio vel cōio.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Oremus. Preceptis ſa
lutari. moniti et diuina
inſtitutōne formati aude/
mus dicere. Pater noſter
qui es ī celis ſcificetur no-
mē tuū ⁊c. Sꝫ libera nos a ma
lo. Amen.

¶ Hec eſt pars quinta principalis ipſius
miſſe. in q̄ agit̄ de ꝯſecratoꝝ digna ꝑce/
ptione. Et diuidit̄ in q̄ttuor ꝑtes ſm ꝙ
quattuor ſunt q̄ diſponūt ad ſacri ſum/
ptionē. Nā primo petit hui⁹ venerādi ſa
cramēti ꝑceptionē in orōe dn̄ica. cū dicit
Panē noſtrū Secūdo petit ſumentiū ex
piationē. ibi. Libera nos q̄s. Tercio pe/
tit pacis adimpletionē. ibi. Pax dn̄i ſit ſp
vobiſcū. Quarto ſubiūgit ſpecialē ꝓpa/
rationē ad ſacramēti ſumptionē in orō/
nibus. ibi. Dn̄e ieſu xp̄e. Perceptio ⁊c.
¶ Quantū ad primū p̄ſbyter petit ſa/
cramēti ꝑceptionē in orō: dn̄ica cū dicit
Panē noſtrū. Premittit aūt orōnis dn̄i
ce p̄fationē et ipſius inſtitutionē diuinā.
et ꝯſequēter ipam orationē. Nā p̄mo al
ta voce p̄mittit exhortationē dicēs. Ore
mus. ꝑ hoc populū ad orandū et peten/
dū inſtigat. Et eſt ſenſus Nos oremus
moniti. i. inducti vel p̄moniti a dn̄o ieſu
benigniſſimo. ſalutaribꝫ p̄ceptis. i. docu
mētis. et diuina inſtitutōe. i. inſtructōe:
formati. i. eruditi. audem⁹ dicere nō nr̄a
p̄ſumptōe. ¶ Pater nr̄ alte cantat̄. qꝛ xp̄s
in noua legē apte p̄dicauit. et in ſignū ꝙ
hec orō de euāgelio ſumpta ē. Ideo orō
dn̄ica et credo alte dicūt̄ vt oēs addiſcāt
ſciant et dicant. Orō dn̄icalis oēs alias
excellit orōnes. auctoritate doctoris. bre/
uitate ſermonis. fecūditate myſterioꝝ
et ſufficiētia petitionū. Ideo ſm Tho-
orō ꝑfectiſſima vocat̄. qꝛ in ipa oīa ſaluti
neceſſaria petunt̄. Nā omne petibile eſt
triplex. Primū eſt boni collatio. et hoc tri
plex eſt. Glorie. ibi. Adueniat reg. Gr̄e.
ibi. Fiat volū. Nature. ibi. Panē noſtrū.
Scd̄o petim⁹ mali amotionē. Preteriti
ibi. Dimitte nobis. P̄ntis. ibi. Et ne
nos indu. Futuri. Sed libera nos. Ter
cio petimus appetibilis vtriuſꝙ ꝯfir/
mationē. ibi. ſanctificet̄ nomē tuū. Cete/
ra de hac orōne dn̄ica ꝯſiderāda. qꝛ mul
toꝝ pandūt opuſcula: relinq̄ intacta.

Libera nos queſu. dn̄e ab
oībus malis preteritis p̄nti
bus et futuris et intercedē
te beata et glorioſa ſemper
virgīe dei genitrice maria
cū btīs apoſtolis tuis petro
et paulo atqꝫ andrea cū oī
bus ſcīs. Da propicius pa
cem in diebus nr̄is vt ope
miſe tue ✝ adiuti et a pecca
to ſimus ſēper liberi et ab
oī perturbatōe ſecuri. Per
eundez dn̄m noſtrū ieſum
chriſtū filiū tuū qui te. vi.
et reg. ī vnitate ſp̄uſſancti
deus. Per oīa ſecula ſeculo
rum. Amen.

¶ In hac ꝑte petit cōicantiū expiationē
vel impedimēti amotionē. cū dicit. Li/
bera. Hec orō dr̄ emboliſmalis et excre/
ſcens. qꝛ addit̄ ad dn̄icam orationē q̄ſi
augmentū. in cuius fine petimus a tri/
bus malis expiari que clare exprimunt̄
in hac orōne. Libera nos. ¶ Et tangūn/
tur in ea quattuor. Primo petit peccati
expiationē. Secūdo facit ſanctoꝝ ꝯme
morationē. et noiant̄ quattuor q̄ magis
fuere paſſioni xp̄i configuratiui et cū co

crucifixi. quia maria ſtetit ſub cruce. Pe
trus et andreas fuerūt crucifixi. Paulus
aūt xp̄i ſtigmata ī ſuo corꝑe ꝑtulit. Ter
cio petit duplicē pacē. Pectoris. ibi. vt ſi-
mus a pc̄tō liberi. Pacē tꝑis. ibi. vt ſim⁹
ab oī ꝑturbatōe ſecuri. vt ope. i. auxilio.
adiuti. i. ſubleuati. Hec dicēdo ſacerdos
accipit patenā q̄ a patēdo d̄r. ſcat latitu-
dinē charitatis. Et oſculat᷑ eā in ſignum
charitat᷒ quā debet hr̄e ad oēs: Facit cru
cem cū ea in faciē. in ſignū ꝙ virt⁹ ↄmu
nionis in oēs ſit virtute charitat᷒. Alle-
gorice ꝙ hec orō ſilēter d̄r. ſcat triduanā
dn̄i ſepulturā: et apłoꝝ ſilentium. qd̄ illo
tꝑe a p̄dicatōe xp̄i habuere. Eleuatio pa
tene rep̄n̄tat xp̄i reſurrectionē. Facit cru
cem cū patena ꝛ deoſculat᷑ eā. ſcat ꝙ xp̄s
ꝑ crucē infernū vicit et recōciliauit pecca
tores pr̄i. Deponit corꝑale ab ore calicis
ſcat lapidē ſublatū a monumēto. Quar
to diuidit hoſtiā in tres ꝑtes cum dicit.
Per eundē. Primo ſcāt tres ꝑtes corꝑis
miſtici. ſcꝫ eccleſiā triumphantē. militā-
tē. et purgatoriū ſuſtinentē. Prima pars
ſcat gratiarū actōnes ꝓ ſanctis. ſcd̄a ꝓpi-
ciationē ꝓ defunctis. tercia orōem ꝓ vi-
uis. et hec intingit᷑ ſcat fideles in tribu-
latōibꝫ vite p̄n̄tis. Scd̄o pt̄ dici ꝙ hec di
uiſio fit in mēoriā ſcē trinitatis. Tercio
ꝓpter triplicē ſtatū xp̄i repreſentandū. qꝛ
fuit cū hoībus in terra manēs. in ſepul-
cro quieſcēs. et eſt in celo exiſtēs. Per h̄
ꝙ alte ↄcludēs dic̄. Per oīa ſecła ſe. amē
populi ↄſenſum q̄rit de p̄miſſis Etiā re
p̄n̄tat gaudiū qd̄ de xp̄i reſurrectōe ꝓce-
dit q̄ amplꝰ nō morit᷑ ſed viuit. per oīa ſe
cula ſeculorum.

Pax ✠ dn̄i ſit ✠ ſemper vo
✠ biſcū. Agnus dei ter dici
tur. Fiat hec cōmixtio cor-
poris et ſanguis dn̄i noſtri
ieſu chriſti oībus nobis ſu-
mētibus ſalus aīe et corpo
ris in vitā etērnā. Amen.
Dn̄e ieſu chriſte qui dixi-
ſti apoſtolis tuis ꝛc.

Hec eſt clauſula tercia ꝙnteꝑtis miſſe
in q̄ poſtulat᷑ pacis adimpletio. cū dicit
Pax dn̄i ſit ſꝑ vobiſcū. Et triplicē facit
crucē ſupra calicē cū hoſtia. ad petendā
triplicē pacē: tꝑis. pectoris. et eternitatis
qꝛ pax neceſſaria eſt fideliū cordibꝫ vt fru
ctuoſe cōicent. Ideo q̄ pacē nō hn̄t. cōio
nem in xp̄i corꝑe nō habēt. qꝛ in pace fa-
ctus eſt locꝰ eius. Et fiūt tres cruces. qꝛ
pax quietis in gl̄a dat᷑ a tota trinitate vir
tute paſſionis xp̄i. Vel ſcāt ꝙ xp̄s ꝑ ſuā
reſurrectionē tria letificauit. q̄ fuerūt ī ce
lo. in terra. et q̄ in limbo. Miſtice vero
he tres cruces rep̄n̄tant tres marias do-
minū in ſepulcro q̄rentes. Vel triduū q̄
dn̄s fuit in ſepulcro. Et qꝛ pacis adim-
pletio oēm exuperat ſenſuꝫ. Id̄o inchoat᷑
a ſacerdote cū dic̄. Pax dn̄i. et ↄpletur a
choro cū ter dicit. Agn⁹ dei. Et nota ꝙ
tria a ſacerdote incepta chorus ꝓſequit᷑.
Gl̄a in excelſis. qd̄ ꝑtinet ad ſpem. Cre
do ad fidem. Et pax dn̄i ad charitatē.
Chriſtus d̄r agn⁹ dei. ꝓpter ipiꝰ pietatē
innocentiā et māſuetudinē. Vel ideo. qꝛ
xp̄s tria agnouit. patrē obediētia. matrē
cura. nos pctōres miſcd̄ia. Agn⁹ d̄r ab
agnon grece qd̄ eſt piū latine. qꝛ pie ſe ꝓ
nobis obtulit Agn⁹ dei triplicat᷑. qꝛ tria
mala a nobis ↄmiſſa ꝑ ipm petim⁹ no-
bis dimitti ſcꝫ q̄ ore corde et oꝑe deliq-
mus. Dicit bis miſerere nob. ꝓpter du-
plex malū. culpe et pene. Et dona nobis
pacē. q̄tū ad ꝓſecutionē oīs boni. Vel
miſerere nobis. quo ad corpus et aīam.
Dona nobis pacē q̄tum ad vtrūq₃. In
miſſis defunctorū bis dicit. dona eis re
quiem. id eſt a pena liberationē. et glorie
beatitudinē. Tercio addit ſempiternā:
ibi petit eis duplicē ſtolam. hoc eſt corpo
ris et aīe glorificationē. Nunc ↄſequēr
ꝑſequit᷑ oratio. Fiat hec cōmixtio. id eſt

ſacramentoꝝ vnio. Jlla verba dicit nõ
ꝙ in hac immiſſione ꝯſecretur vel ꝯſecra
tio fiat. ſed vt nunc effectũ ſuũ ſortiat̃ in
aīa ſumentiũ. Hec ꝯmixtio corporis et
ſanguinis ſignificat vnionẽ factã aīe et
corporis xp̄i in ſepulcro quãdo reſurre-
xit. Vel qꝛ corpus nõ fuit ſine ſanguine
nec ſanguis ſine corpore. Jn reſurrectõe
facta eſt horũ triũ vnio. Et qꝛ pax omni
bus eſt neceſſaria ideo ipam in orõe ſpe-
cificat cũ dicit. Dñe ieſu xp̄e. Hac orõe
cõpleta ſacerdos dat pacem ⁊ accipit. qꝛ
hec pax cõſenſum ſignat omniũ ad ea q̄
facta ſunt in myſterio ꝯſecrationis. Su
mimus autẽ pacis oſculũ ante ꝯmunio
nẽ in hoc ſignificãtes ꝙ omnẽ amaritu-
dinẽ cordis quã habemꝰ ad ꝓximũ de-
bemus deponere. qꝛ ſi inuicẽ diſcordamꝰ
in corpe xp̄i nõ manemus. Populus ſu
mit oſculũ pacis. qꝛ dñi ſui gratiã et an
gelorũ cõcordiã ꝑ mortẽ xp̄i ſe meruiſſe
gratulat̃. Itẽ vt charitatis vinculo con
nectamur. et vt ꝯcordiã inter nos eſſe de
monſtremus. et cũ illa corpus xp̄i ſuma
mus. ſine q̄ munera noſtra deo non ſunt
accepta. Vel vt fideles ſe cõicatos in vni-
tate fidei profiteantur. Et eſt quaſi loco
cõionis qua fideles q̄ in primitiua eccle
ſia miſſe incrãt ſumebant q̄tidie benedi-
ctũ panẽ et oſculũ pacis. et qꝛ panis ſal-
uo ieiunio in. xl. dari nõ potuit. ideo loco
eius dicit̃ collecta ſuꝑ populũ qñ diaco
nus dicit. humiliate capita vr̄a deo. Dñ
ſacerdos petit pacẽ inclinat ſe ad altare
oſculatur illud et crucẽ in libro. in ſignũ
ꝙ chriſtꝰ dedit diſcipulis ſuis pacẽ poſt
reſurrectionẽ qñ venit ad eos clauſis ia-
nuis dicẽs. Pax vobis. Et poſtꝙ̄ h̄ di-
xiſſet oſtendit eis manus et latus. in ſi-
gnũ huius p̄ſbyter cãcellatis manibus
vertit ſe ad miniſtrũ. et oſtẽdit ei manus
et oſculat̃ imaginẽ a miniſtro ſibi allatã
et dat miniſtro pacẽ in ꝑſona omniũ di
ſcipulorũ dicens. Pax tibi ⁊c̄. Jn miſſa
defunctorũ pax nõ datur. quia defuncti
nõ ſunt in ꝑturbatione huius mũdi. nec

indigent ſocietate temporali. Nec datur
inter monachos. qꝛ mortui debent eſſe
mundo.

Dñe ieſu chriſte fili dei vi ui qui ex volũtate patris. Item. Perceptio corporis cum alijs.

¶ Hec eſt clauſula quarta quinte partis
ipius miſſe: in qua procedit ſacerdos ad
tremendi ſacrificij ꝑticipationẽ. ꝑ deuo-
tarum orationũ p̄parationẽ. Ad quas ſe
deuote inclinans et indignũ iudicãs. de
um fontẽ pietatis petit vt ſibi et ceteris
ꝓficiat ad ſalutẽ. Et cõtinet tres clauſu-
las. Nam primo aliquas orõnes p̄mit-
tit. ibi. Dñe ieſu. cum alijs tribus. Se-
cundo aliquas interſerit. Tercio nõnul-
las ſubiungit. ¶ Premittit eñ quattuor
orõnes. Jn prima petit ꝓ ſui iuſtificatõe
ibi. Dñe ieſu. Jn ſecũda petit vt fructuo
ſe cõmunicet. ibi. perceptio. Jn tercia ſu
am indignitatẽ recognoſcit. ibi. Dñe nõ
ſum dignus. Jn quarta ſumpta iam fi-
ducia ſe erigit. His dictis orationibꝫ de
bet ſe ſacerdos deuote recolligere: et altitu
dinẽ huius ſacramẽti ponderare. et tria
notanter cõſiderare. Primo quid ſumit.
qꝛ verũ corpus xp̄i. Secundo ꝓpter qd.
qꝛ ꝓpter vtilitatẽ totius eccleſie et ꝑſone.
ꝓprie. Tercio qualiter ſumit vtrũ digne
vel indigne. Jn ore ſacramentũ tenens
poterit ſic meditari. Veni in animã ſer
ui tui domine deus meus. mecꝫ tibi in
corporare digneris vt mihi mori et tibi
ſoli placere valeã. ¶ Sumendo ſacramẽ
ta aliquas orationes dicit. Et poſt ſum
ptionem aliquas ſubiungit. in quibꝫ pe-
tit fructũ cõmunionis. ibi. Corpus tu-
um. et ibi. Quod ore. Trina ſacerdotis
ablutio. in principio. in medio. et in fine
miſſe. deſignat ꝙ ſacerdos offert ſacrifi-
cium ſalutare. Ad emundationem ſcilꝫ
cet. cogitationis. locutõis. et operatõis.

Uel ad purgationē peccati originalis ve
nialis et mortalis.

Sexta pars miſſe dici/ tur Gratiarū actio.

Hec eſt ps ſexta ꝑncipalis et
vltima ipiꝰ miſſe q̄ dr̄ Gratia
rūactio. et eſt finalis miſſe cō
cluſio Et diuidit̄ in tres clau
ſulas. Nā primo ponit ppl'i exultationē:
quā repn̄tat cōio: añ q̄ndā dicta. Scdo
ſoluit gratiarūactōes i Cōplenda. Ter
cio ſubiungit finalē miſſe ꝯcluſionē. ibi.
Ite miſſa eſt. vel bn̄dicamꝰ ¶ Circa pri
mū eſt notandū ꝙ poſt ſumptionē ſacri
et digitoꝝ ablutionē ſequit̄ cantꝰ cū q̄dā
iubilo leticie q̄ dr̄ cōio vel añ. et cantat̄ in
ſignū leticie et ſpūalis gaudij ꝓ ſumptōe
tāti ſacrificij. Dicit̄ aūt cōio in ſignū ꝙ
cōio facta eſt. vel vt in pn̄ti cōicemꝰ ſan
ctis in gr̄a: et in futuro in gl'a. Itē in ſi/
gnū ꝙ ppl's olim oī die cōicabat et po/
ſtea dicebāt añ. ꝓ gratiaꝝ actōe. in ſignū
huiꝰ hodie dat̄ pax. Item ꝓ illo ꝙ poſtea
ſtatutū fuit tm̄ dn̄icis dieb; cōicare. nūc
dat̄ panis bn̄dictus vel ſal. Myſtice cō
munio dr̄ gaudiū aplōꝝ de xp̄i reſurre/
ctione. Añ ideo dr̄ cōio vt ꝑ eā cōmuni
cemus deo et ſanctis.

De complenda

¶ Cōmunione dicta ſacerdos letus ad po
pulū ſe vertit et ipm̄ ſalutās dicit. Dn̄s
vobiſcū. ſup. maneat in eternū in viſceri
bus vr̄is infuſus. Poſtea redit ad dex/
trū cornu altaris et eleuatis manib; po/
pulū ad orationē ꝓuocat dicēs Oremꝰ.
et ponit̄ numerū collectarū ſicut in ꝑnci
pio miſſe. ad ſignificandū ꝙ ita nobis eſt
neceſſaria ſubſequēs gr̄a ſicut ꝑcedens.
Cōplenda agit gratiarūactōes ꝓ ꝑce/
pto bn̄ficio cōionis. In ipa em̄ petit cō/
munionis ꝑfectionē q̄ duplex eſt. Gr̄e et
gl'e. vna eſt i via alia in patria. Dicit̄ cō
plenda q2 ꝑ ipam cōplet̄ miſſa. Legit̄ in
dextra ꝑte altaris in ſignū ꝙ iudei in fi/
ne ad xp̄m cōuertent̄. Finit eā in medio
altaris in q̄ xp̄s ſignat̄. q2 in xp̄o vnient̄
iudei et gētes. ¶ Miſſa incheat̄ ⁊ finit̄
in dextro cornu. q2 ꝑ dextrā leta. per ſini/
ſtram deſignant̄ triſtia. Nā ſcd̄m Inno.
principiū miſſe gaudiū natiuitatis oſtē/
dit. In medio trāſit ad leuā. vbi triſticiā
paſſionis inſinuat. Sed in fine iterū re/
dit ad dextrā. vbi gaudiū reſurrectōnis
et aſcēſionis annūciat. Myſtice cōplen
da xp̄i aſcēſionē ꝑcat. q̄ etiā extēſis dr̄ ma
nibus: q2 xp̄s extēſis maib; aſcēdit in ce
lū. Populū iterū ſalutat dicēs. Dn̄s vo
biſcū. optās vt a tēplo recedēs a dn̄o nō
recedat. Uel ſic. dn̄s vobiſcū. i. tota tri/
nitas ſit vobiſcū. pr̄ potētia. filiꝰ ſapia.
ſpūſſanctus amore. Dn̄s eſt nomē cōe:
toti trinitati ꝯueniēs. Jeſus eſt nomen
ꝑſonale. Quinq̄es ſalutādo ppl'm. ꝯuer
tit ſe ad ppl'm in ſignū ꝙ xp̄s q̄nquies
in die paſce ſuis apparuit.

De ite miſſa eſt

Hic ꝓſequit̄ terciā clauſulā vltīe par
tis miſſe q̄ dr̄ miſſe ꝯcluſio. Et ꝯtinet 3
ſetria. Primū eſt ppl'i licētiatio. ibi. Ite
miſſa ē. Secundū ē eiuſdē ppl'i cū cru/
ce bn̄dictio Terciū ē ꝙ pſ. rt̄ finalis ſup
plicatio. ibi. placeat tibi. ¶ Quantū ad
ꝑmū ſciendū eſt ꝙ miſſa trib; modis fi/
nitur. Prio ꝑ ite miſſa ē. qd̄ dicit̄ qn̄ gl'a
in excelſis deo cātat̄: in feſtis qn̄ pplus
pn̄s eſt. tūc em̄ ipm licentiās dicit. Ite
miſſa ē. q̄ſi diceret. Ite. i. redite ad ꝓpria
miſſa ē. i. oblata eſt hoſtia ſalutaris deo
Uel ſic. Ite ad ꝓpria miſſa eſt ꝯſumma
ta vel finita. Uel ite poſt xp̄m ⁊ ſequim
eū. q2 hoſtia miſſa ē ꝓ vobis ad deū p̄rem
placandū. Populꝰ ꝓ ſe rn̄det. Deo gr̄as.
referimꝰ de miſſe ꝑfectōe. et ꝓ tāti bn̄fi/
cij ꝑceptōe. Scdo cōcludit̄ miſſa. per
bn̄dicamꝰ dn̄o. tūc em̄ ppl'm diſtincte
nō alloquit̄ ſed oēs ad gr̄aꝝ actōes inui/
tat. q2 poſt oia bona ⁊ data debemꝰ nos
hūiliare et gr̄as agere ⁊ ſp̄ in gr̄aꝝ actōe

manere. Tercio finit͛ miſſa defunctorū
ꝑ requieſcant in pace. qꝛ hoc eis cõpetit
vt a pena liberent͛ ⁊ eterna beatitudie de
tent͛. Rñdet͛ amē. i. fiat. Et qꝛ ꝑ totū of
ficiū defunctis requies optat͛. et vt finis
correſpõdeat ꝑncipio. ꝑ requieſcãt ꝯclu-
ditur. ¶ Quantū ad ſecundū nota ꝙ in
fine miſſe ppl'o dat͛ cū cruce bñdictio. idō
vt populꝰ iam licētiatꝰ ſine ſpūali mūere
nō recedat. et ab infeſtatōibꝫ malis ꝑſer
uetur. Hec bñdictio repñtat ſpūſſancti
miſſionē in diſcipulos. Et qꝛ ſicut ſpūs
ſanctꝰ in noīe totiꝰ trinitatis mittit͛ eo ꝙ
opa ſctē trinitatis indiuiſa ſunt. Ita et
ſacerdos iſtã benedictionē facit in noīe
indiuidue trinitatꝫ dicēs. Bñdicat ⁊ cu
ſtodiat vos diuina maieſtas pr̄ et filiꝰ et
ſpūſſanctꝰ. Hec bñdictio ꝑ verbū oris
et ſignū crucis exprimit͛. qꝛ miſſio ſancti
ſpūs ꝑ ſonū aeris et linguas igneas in-
notuit. In hac bñdictōe finit͛ miſſa. Fi-
nis miſſe finē deſignat mūdi. in ꝗ electi
dei libertatē habebūt ⁊ deū ſꝑ bñdicent.
Tūc enī dicet bonis. venite bñdicti. ma-
lis ꝟo. ite maledicti i ignē etnū. ¶ Quā-
tū ad terciū finalē ſubiūgit ſupplicatiōꝫ
dicēs orationē. Placeat tibi ſcā trini. in
qua orōne petit obſequij acceptationē et
ſui ꝓpiciationē. Nā in ipa orōe velut i cō
pendio ꝑces colligit petitōes. et hūiliter
petit ꝓ ſe et alijs oībus. Hãc aūt orōem
pſbyter ſe inclinãs in medio altaris iun
ctis manibꝫ añ pectꝰ ſuū dicit. vt finis
correſpōdeat ꝑncipio. qꝛ ſicut inclinando
a cõfiteor miſſam incepit. ita nūc incli-
nādo eã terminat. Hac orōe finita oſcu-
latur altare oſtendēs ſe ꝑ hoc oībus ꝑmiſ
ſis deuote: toto mentis ⁊ corpis affectu
aſſentire. Quo fctō recedit a ꝯſpectu po
puli: ingredit͛ veſtiariū. Et dīc hos hym
nos. Bñdicite oīa opa. et Laudate. qꝛ
deo ꝓ oībus bñficijs grãs agere debemꝰ
Et ſicut a laude incepimꝰ: in laude etiã
terminemꝰ. vt in eternū laudemꝰ eū ꝗ vi
uit et regnat in ſecula ſeculoꝝ. Amē.

¶ Speculū miſſe finit feliciter.

¶ Epilogus miſſe et ipſius recapitulatio.

Introitꝰ miſſe repñtat boni opis
inchoationē. kyrieleiſon. miſcdie
dei inuocationē. Glīa in excelſis
ꝼcat gratiarū actionē. Collecta. deuotã
orationē. ꝑ Dñs vobiſcū ſepties populū
ſalutat vt ſeptiformē ſpūſſancti gratiã ac
cipiat. dicēdo. Oremꝰ ad orationē ⁊ de
uotionē ꝓplm excitat. Epl'a repñtat no-
ui et veterꝫ teſtamēti ꝑdicationē Grada-
le. ꝑnīe opationē. Tractꝰ ſalutarē lamē-
tationē. Alleluia. ſpiritualē exultationē.
Euangeliū ꝼcat ꝑncipalē xpī inſtructiōꝫ
Simbolū expmit fidei ꝯfeſſionē. Offer
toriū deſignat offerentiū exultatōꝫ. Se-
creta ꝼcat ſtatū pñtis vite. Prefacio ꝟo
ꝼcat ſtatū celeſtis pr̄ie. Sanctꝰ. ſ. ſ. repñ
tat angeloꝝ pñtiū exultatiōꝫ. ¶ Canō ꝑ-
ficit ſacri ꝯſecrationē. et recolit ꝑ cruces
xpī paſſionē. Sacerdos dū hãc dicit clau
ſulã. Te igit͛. petit oblatōis benedictōꝫ.
In ꝑmis poſtulat oīm fideliū ꝓmotiōꝫ
generaliter. Memēto etiã. Hic petit a-
liquoꝝ ꝓmotionē ſpecialiter. Cōicantes
exprimit in quoꝝ offert͛ ſctōꝝ ꝯmemora-
tionē. Hãc igit͛. petit finalē ꝑdictoꝝ con
cluſionē. Quã oblationē. hic petit ꝯſecra
tionis effectū. Qui ꝑdie pagit ꝯſecratō-
nis actū. Vñ et memores. petit ꝯſecratō-
nis fructū. Supra ꝗ ꝓpicio. hic poſtulat
ipſius ſacri a deo acceptationē. Suppli-
ces. petit ſacrm̄ ab angelo deo pñtari. et
nobis diuine grē infuſionē. Memento
etiã. petit defunctis glē celeſtis collatio-
nē. Nobis quoqꝫ. hic petit militãtis ec-
cleſie cū triumphãti reunitionē. ¶ Pater
nr̄. i. dñica orō petit ꝑ grãz dei filiatiōꝫ.
et militãtis ecclīe ꝯſeruatōꝫ. Panē nr̄m
cū dīc. petit ſacri ꝑceptiōꝫ. Libera nos q̄s.
petit pctī expiatōꝫ. Pax dñi. poſtulat pa
cis adimpletōꝫ. Agnꝰ dei. petit ꝑ grãm
dei a triplici malo liberatiōꝫ: et triplicis
glē collatiōꝫ. Orōes ꝗ ſequūt͛ diſpenſū

ad deuotā ſacramenti cōſonē. Añ. dicta
cōio. ſcat cōicantiū exultatiōꝫ. Cōplen
da ſcat boni opis ꝯpletionē. vel gratiarū
actionē. Ite miſſa eſt facit miſſe ꝯcluſio
nē. et dat populo abeundi licentiā. Finis
miſſe ſignificat finē mūdi.

In ſignis et crucibus que fiūt in canone repñtatur hiſtoria paſſionis chriſti.

Innocentius papa in lib. de miſſa dic.
ꝙ in canone fiūt. xxvi. cruces ꝑ ſeptē vi
ces. ꝑ q̄s hiſtoriā recolim⁹ dñice paſſio
nis. Primo nāqꝫ fiūt tres cruces poſt.
Te igit. q̄ trinā xp̄i repñtant traditionē
qꝛ tradit⁹ fuit a p̄re in mundū. a iuda et
iudeis. Scdo fiūt quinqꝫ. ibi. Quā ob
oblatō; ⁊c. ſcat xp̄i venditionē. tres ꝑme
tres ſunt emptores. pōtifices ſcribe et
phariſei. Quarta ſcat xp̄m ꝑſonā vendi
tā. Quinta iudā vendentē. Tercio fiūt
due. ibi. Qui pridie. ſcat dñice cene ꝑfi
gurationē. Quarto fiūt qnqꝫ ibi. Vñ ⁊
mēores ⁊c. repſentāt xp̄i vulnerationē. qꝛ
in crucis ara. v. ꝑtulit magna vulnera.
Quīto tres fiūt cruces. ibi. Supplices
te rogam⁹. q̄ xp̄i deſignāt paſſionē. Pri
ma ſignificat xp̄i captiuationē. Secūda
eius flagellationē. Tercia ipſius illuſio
nem et coronationē. Sexto fiunt tres. ꝑ
quē. ibi. ſanctificas. ſignificāt chriſti tri
plicem crucifixionē. Prima fuit iudeorū
linguis. Secūda per ſententiā iudicis.
Tercia facta eſt militū manibus. Se
ptimo fiūt quinqꝫ. quarū tres deſignāt
chriſti cruciationē. qꝛ in cruce tribus vi
xit horis in maximo dolore. Et ibidem
tres ſuſtinuit cruciat⁹. ſcꝫ paſſionis. pro
paſſionis. et cōpaſſionis. Due alie ſigni
ficant anime et corporis xp̄i ſeparationē
Vel aque et ſanguinis de chriſti latere
iam mortuo emanationē.

Incipit myſtica expoſitio miſſe ſcd̄m ſenſum allegori cum vitā chriſti et paſſionem repreſentans.

Miſſe officiū tā ꝓuida regitur
ordinatōe diſpoſitū. vt q̄ per
xp̄m et ꝗ deſcēdit de celo hūa
nā ſibi aſſumēs naturā. vſqꝫ
dū i celū aſcēdit geſta ſūt mag̃ ex ꝑte ꝯtī
neat. et ea tā ꝟbis q̄ſ ſignis admirabili q̄
dam ſpē repñtet. Nā tota vita xp̄i i hoc
ſeculo celebrata. q̄ſi vna ſolēniſſima fuit
miſſa. ideo totū miſſe officiū. ad xp̄i vitā
paſſionēqꝫ repñtandā ordinatur. Et qꝛ
xp̄s nō ſm diuinitatē eſt paſſus ſed ſm
hūanitatē. ergo in officio miſſe. p̄mo xp̄i
aduent⁹ in carnē ⁊ ꝓgreſſus ei⁹ ad paſſio
nē inſinuat. deinde paſſionis ei⁹ hiſtoria
tā verbis q̄ſ ſignis exprimit et repñtat.
Vita ꝑcedēs paſſionē. ab introitu miſſe
vſqꝫ. te igit. declarat. Per totū vero cano
nē xp̄i paſſio mēorat. et poſt canonē cō
ſequēter ipſius reſurrectio et in celos aſcē
ſio. Sed anteqꝫ ad miſſe ꝑueniam⁹ ex
poſitionē. ꝯſiderāda erit ſacrarū veſtiū ⁊
aliarū myſtica ſignificatio. qꝛ in talibus
etiā ſacra xp̄i ꝯmemorat paſſio.

De preparatōe ſacerdotis ad acceſſuꝫ altaris et de ſacris veſtibus.

Sacerdos ſacrificatur⁹ qm̄ xp̄m
repñtat. ꝯgruū eſt vt ꝗ in ꝑſona
xp̄i gerit typū. ꝓ nobis morietis.
ipſius etiā teneat ſimilitudinē in veſti
mentis et noſtre ſalutis armis. Acceſſu
rus igit ad altare qñ deponit veſtes et
lauat man⁹. cogitet quō xp̄s in cena de
poſitis veſtib⁹ lauit pedes diſcipuloꝝ ſuo
rū. Moraliter aūt ſcat ꝙ ſacerdos abij
cere debet a ſe cogitatōes et affectōnes
malas. et cōteri ꝑ cordis ꝯtritionē. et di
cere. Lauabo inter. Deinde ſm laudabi
lem aliquoꝝ ꝯſuetudinē legit flexis genī

hus oratione breuē. in memoriā trine ora-
nis xp̄i q̄ patrē in mōte oliueti orabat vt
ab eo trāſiret calix paſſionis. Hoc facto
ſurgit et ad induendū ſacras veſtes ꝓce
dit. Tūc cogitet quō xp̄s obuiā ꝓceſſit
iudeis et eū q̄rentibꝫ dixit. Quē q̄ritis:
Oſculat̄ altare vel ſacras veſtes. ad de-
teſtandū ꝓditoris oſculū. q̄ xp̄m oſculo
tradidit. Hūerale induit. cū cuius funi-
culis ꝑ mediū pectoris ſeu collū ſtringit.
In hoc cogitet xp̄m captū et cordis liga
tū. et quō velabāt iudei xp̄i oculos. ip̄m
ꝑcutiētes et dicētes. ꝓpheciſa xp̄e q̄s eſt
q̄ te ꝑcuſſit. Math. xxvi. Alba rep̄ntat
veſtē longā q̄ xp̄s ab herode induit̄. irri-
detur. et pylato vt ſtultus remittit̄. Hāc
ſacerdos induēs ornate ꝯponit. ſ̄cat q̄ vi
ta eius debet eē ornata virtutibꝫ. zona in
ſacerdote ſ̄cat ꝯtinentiā. et xp̄i flagellū q̄
ip̄m cecidit pylatus. Joh. xix. Manipu
lus ſ̄cat funiculū q̄ xp̄s fuit ligat᷒ ⁊ du-
ctus Stola ſ̄cat ligaturā qua fuit ad co
lumnā ligat᷒. Uel crucē quā ſuis hume
ris portauit. Caſula ſ̄cat purpureū veſti
mentū q̄ milites eū induerūt. Joh. xix.
Crux ſupra caſulā ſ̄cat xp̄i crucē. Coro
na ſacerdotis i capite. xp̄i coronā ſpineā
deſignat. Sic patet quō ſacerdos ſacrifi
caturus gerit xp̄i ꝑſonā. q̄ fuit ſummus
ſacerdos ſeip̄m offerēs i ſacrificiū. ergo
ip̄ius induit ſe armis. Ex tunc accedit
ad altare q̄d xp̄i crucē rep̄ntat. Et illud
oſculat̄ tāq̄ xp̄m i cruce pendentē. Si
militer oſculat̄ crucē in libro tāq̄ xp̄i pe-
ctus vulneratū. Calix ſ̄cat xp̄i ſepulcrū
Patena lapidē ſuprapoſitū. Corporale
ſudariū. Hoſtia xp̄i carnē. Uinū et ſan
guinē. aqua ſudorē. Miſſa xp̄i verba in
cruce ꝓlata. Miſſale eius vitā et paſſio
nē. Diacon᷒ ſ̄cat. xij. ap̄los. Subdiaco-
nus. lxxij. diſcipulos. Duo ceroferarij ſi-
gnificāt legē et ꝓphetas q̄ xp̄m p̄ceſſerūt

Expoſitio miſſe allegorica vitam et paſſionem chriſti declarans.

Poſtq̄ ſacrarū veſtiū ſignifica-
tionē ꝑmiſim᷒. reſtat nūc vt ꝓſeq̄
mur breuē et miſticā miſſe expo
ſitionē. in q̄ vita ⁊ xp̄i paſſio memorant̄:
vna cū ſua glo̅ſa reſurrectōe ⁊ i celos aſcē
ſione ſ̄m ſenſum allegoricū. Introitus
miſſe rep̄ſentat annunciationē dn̄icā ⁊
chriſti incarnationē. que miſſio fuit filij
dei i vterū virgis ⁊ aduēt᷒ xp̄i in carnē.
Sequit̄ verſus. q̄ ſ̄cat xp̄i natiuitatē. q̄2
tūc ieſus ꝓijt ſe ab vtero mr̄is i mundū
exiēs nr̄am infirmitatē induēs. Gl̄a pr̄i ſe
quit̄ i laudē ſcē trinitatꝫ. q̄2 tota trinitas
opata ē xp̄i incarnatōē. Introit᷒ reperit̄
et ſ̄cat xp̄i circūciſionē q̄ fc̄a eſt die octa-
ua. eo q̄ repetitio eſt ꝑme diei Uel dicit̄
bis introit᷒. in laudē diuie et hūane natu
re q̄ fuerūt in xp̄o. In p̄cipuis feſtis ter
cantat̄ introit᷒. i honorē ſcē trinitatꝫ. ky-
rieeleiſon ſ̄cat ſp̄ūalē xp̄i aduētū i mentē
xp̄eleiſon. i. xp̄e miſerere nob. ymas. i. di-
uina potētia miſerere nob Cātat̄ aūt no
uies. q̄2 ꝑ xp̄i humanitatē ⁊ angloꝝ ꝓte-
ctionē: ſperam᷒ veīre ad ꝑpetuā felicitatē
Et q̄2 pueri cito dāt. q̄ puerū ieſum cito
rogam᷒ dicētes. xp̄eleiſon. Gl̄a in excel-
ſis ē hymn᷒ angelic᷒ ꝓ laude xp̄i natiui-
tatis decātat᷒ Sacerdos hūc incipit. q̄2
typū gerit angeli q̄ in xp̄i natiuitate di-
xit. Annūcio vobis gaudiū magnū: Ce
tera chorus ꝓſequit̄. q̄2 cū angelo fc̄a eſt
multitudo angeloꝝ ꝑmanentiū. Deinde
dicit ſacerdos q̄ mediator eſt inter deū
et ꝓplm̄. Dn̄s vobiſcū ſup. ſit ꝑ ſuā hūa
nitatē ⁊ gratiā. Et ſ̄cat ſtellā q̄ magꝫ in
oriēte apparuit ⁊ eis p̄ula fuit. Collectā
q̄ vt ſepi᷒ nūero ſubternario dr̄. rep̄ntat
miſticā regū oblationē. et coꝝ ſupplicem
adorationē in die ep̄hie xp̄o factā. Ep̄la
ſ̄t iohis p̄dicatiōē. Etiā rep̄ntat marie
purificatōē. q̄2 tūc xp̄m in templū ſ̄m le-
gē intulit. et de ip̄o ſymeon ſenex ⁊ anna
ꝓphetauerūt. Gradale ſ̄cat q̄ maria gra-
ditur in egyptū cū puero tiore herodis.
Uerſus notat q̄ de egypto poſt ſeptēni
um reuerſa eſt in terrā ſuā. Etiā ḡdale
ſ̄cat ꝑniaꝫ quā iohes fcīt et alios docuit

Alleluia ſcat leticiā ineffabilē quā eccle
ſia habuit qn̄ iohānes xp̄m baptiſauit.
tūc eni celeſti ſpōſo iūcta eſt eccl'ia qn̄ in
iordane xp̄s eꝰ lauit crimia. ¶ Itaq3 all'a
xp̄m ſcat baptiſatū tūc celi apti ſunt. ior
danis ſtupuit. iohānes exultauit. Etiā3
p̄t dici q̄ repn̄tat magnū gaudiū qđ ma
ria habuit qn̄ filiū quē triduo pdidit in
medio doctoꝝ inuenit. Tpibꝫ p̄o luctui
deputatis ſubiūgit̄ p all'a tractus. q̄ ſcat
xp̄i vitā ęrūnoſam. et pniam q̄ .xl. diebꝫ et
noctibꝫ ieiunauit p̄dicauit. orauit. lachry
matur. ¶ Euangeliū ſcat xp̄i ſalutarē p̄
dicationē. et miraculoꝝ operationē. Cre
do ſcat aploꝝ doctrinā: et credentiū fidē
Dñs vobiſcū ſcat q̄ ieſus in die palma
rū vertit ſe ad hierl'm. qꝛ ibi pati voluit.
ſed prius lazarū ſuſcitauit. Offertoriū
ſcat q̄ pueri hebreorū ſuſceperūt chriſtū
cū palmis ⁊ laudibꝫ: dicētes. Oſanna ⁊c̄.
Bñdictꝰ q̄ venit in noīe dñi. Preparatio
calicis xp̄i repn̄tat cenā in q̄ ipſe dñs ſa
cramētū inſtituit. et vinū cū aqua vt cre
ditur miſcuit ⁊c̄. Secreta ſcat ſecretū cō
ſiliū iude: cū iudeis vt ipſis traderet xp̄m
Ideo dñs dixit iude in cena. Qđ facis
fac citius. Secreta alte ꝯcludit̄ p dñm.
qꝛ cū iudas exiſſet dixit xp̄s. Nūc clarifi
catus eſt filiꝰ hoīs ⁊c̄. Prefatio ſcat ſua
uiſſimū dñi ſermonē quē diſcipl'is in ce
na fecit. q̄bꝫ ſuā paſſionē p̄dixit. et eos p̄
monuit ⁊c̄. vt pꝫ Ioh. xiiij. et xv. San
ctus repn̄tat dulcedinē quā apl'i habue
re in xp̄i ſermone Hūc hymnū ſacerdos
cū dicit digitos p̄ores lauit ⁊ extergit. re
pn̄tans q̄ xp̄s pedes ſuoꝝ lauit diſcipu
lorū et extерſit. Et hymno dicto exijt ih̄s
cum diſcipulis ſuis in montem oliueti.
vbi cepit pauere et meſtus eē ex forti paſ
ſionis imaginatōe. Et dixit. Triſtis eſt
aīa mea vſq3 ad mortē.

¶ Hic ſequitur canō miſſe
qui chriſti paſſionē decla
rat per. xxvj. cruces

¶ Hic canō incipit q̄ xp̄i paſſionē i ſignis
declarat et repn̄tat. In q̄ ponunt̄ .xxvi.
cruces p ſeptē vices paſſionē xp̄i ꝯmeo
rātes. Nā in canone vt dicit Inno. ali
ud verba aliud ſigna p̄tendūt. Nā v̄ba
p̄cipue ptinēt ad euchariſtiā ꝯſecrandā.
ſigna v̄o et cruces ad hiſtoriā dñice paſ
ſionis recolendā. ¶ Primo fiūt tres cru
ces. ibi. Te igit̄ cle. q̄ repn̄tat trinā3 xp̄i
traditōꝫ. qꝛ ip̄m deꝰ pr̄ tradidit ex dono.
iudas p munere. iudei in ſacrificiū. Pri
ma traditio fuit gr̄e. ſcđa auaricie. tercia
inuidie. Inclinatio ſacerdotꝫ ſcat q̄ xp̄s
imminēte iā paſſione: ter patrē in mōte
oliueti orabat dicēs. Pater ſi poſſibile ē
trāſeat a me calix iſte. Tūc itaq3 et hor
rore et ſue paſſionis impr̄ſſione quā p̄ſci
uit ſanguineū ſudorē fudit. Sup h̄ dic̄
Augꝰ. Animaduerte igit̄ o ſacerdos cū
quāta reuerētia ⁊ puritate ad illud ſacr̄m
accedis. ad qđ xp̄s acceſſurꝰ qn̄ pati vo
luit ſanguineū ſudorē fudit. in q̄ mirabi
liter et ineffabiliter ip̄e ſacerdos ē ⁊ ſacri
ficiū. Oſculat̄ crucē in libro ad deteſtā
dū oſculū3 pditoris iude. Vel h̄ facit qꝛ
ad honorē crucifixi vult ſacrificiū3 illud
offerre. Tres facit cruces in ſignū q̄ xp̄s
ter pſtrauit turbā ſup terrā q̄ venit ꝯp̄hē
dere ip̄m. Deinde ſacerdos cū dic̄ Hāc
igit̄ oblationē. pfunde ſe inclinat in mēo
riā magne hūiliatōis xp̄i. qꝛ ſe miſit ca
pi ligari furioſe ⁊ inhoneſte duci. ¶ Se
cūdo dicēdo. Quā oblationē. facit q̄nq3
cruces. Quarū tres p̄me repn̄tant tres
p̄ſides et iudices q̄bꝫ xp̄s fuit pn̄tatus ⁊
apud eos falſe accuſatꝰ. Primo ducit̄ ad
annā pōtificē ibi. velat̄ cedit̄ fatigat̄. ⁊ to
ta nox cū eo furioſe expendit̄. Scđo du
ctus ē ad cayphā. ibidē grauit̄ accuſatꝰ
et a ſuo eſt i faciē ceſus Tercia crux ſcat
pylatū. cui hora p̄ma xp̄s pn̄tat̄ cū furo
re accuſat̄. falſe tractatur: male petit̄ ad
mortem et iniuſte. Tandem mittitur a
pylato ad herodē. ſed ab illo et exercitu eiꝰ
eſt ſpretus et illuſus. alba veſte eſt in
dutus et vt fatuus pylato eſt remiſſus:

Quarta crux ſup hoſtiā ſignificat gra-
uiſſimā xpi flagellationē. Quinta crux
deſignat xpi coronationē. qꝛ coronā de
ſpinis groſſis et acutiſſimis capite eius
impoſuerūt. purpura cū induerūt. et arū
dinē in manu dederūt p regali ſceptro. ꝛ
flexis genibꝫ ipm deriſorie adorātes: di-
xerūt. Aue rex iudeorū. et dabāt ei ala-
pas: et in eū ſpuētes pcuſſerūt eiꝰ caput
arundine vt fortius corona intraret ꝛ le-
deret. Tercio fiūt due cruces. Prima ibi
Qui pdie. hec crux ſignificat ꝙ pilatus
ieſum ita flagellatū. ſpinis coronatū. a-
rundinē in dextra habentē ꝛ funē in ſini-
ſtra. ſanguine vndiqꝫ reſperſum eduxit.
ꝛ ipm populo oſtēdit dicēs. Ecce homo
Et iterū. Ecce rex veſter. Sed illi tan-
tis nō ſatiati penis: voce canina clama-
bant dicētes. Crucifige crucifige eum.
Sic nos ecōtra vidētes eū: cū ſuſpirio
et cū deuotōe ſalutamꝰ dicētes. Aue ſa
lus mūdi. Secūda crux fit ibi. Simili
mō. ſupra calicem. hec ſignificat ꝙ ieſus
ad mortē fuit damnatꝰ. et crucē magnā
ꝓpter maiorē dolorē et ꝯfuſionē ꝓprijs co
gitur humeris portare. ſub qua nimiū fa
tigatus ſepe corruiſſe credit. inceſſit ita-
qꝫ curuatus cruentatus trahens poſt ſe
crucē corā omni multitudine vſqꝫ i mō-
tem caluarie locū paſſiōis ſue. Illuc cū
veniſſet q̄ſi exanimis. veſtē in vulneribꝫ
cōgelatā violēter ſibi extraxerūt. adeo di-
re vt oia pene vulnera renouarent. et hec
fuit pena maxia. O ieſu xpe ſcribe in aia
mea vulnera tua: vt in eis diſcā dolorē
tuū. Amen. ¶ Quarto fiūt quinqꝫ cru-
ces ibi. Vñ et memores. Hāc oratione
ſacerdos cum dicit. extēdit brachia. in ſi
gnū crucifixionis xpi q̄ in ara crucis ex-
panſis pepēdit manibꝫ. Quia dū crude
liſſimi xpm vellēt cruci affigere ſup cru-
cē ipm deijciūt. et in modū pellis pena-
liſſime extendūt et ipm cruci groſſis et
obtuſis clauis affigūt. Et tandē corpus
cū cruce in altū leuātes ita impetuoſe de
ponūt et infigūt in petrā vt oia vulnera
vbertim ſanguinē funderēt. et ad maio-
rem cōfuſionē in medio latronū ipm ſi-
ſtunt. O quāta pena et cōfuſio. Ach do
lor et miſeria. Quis dabit oculis meis
fontē lachrymarū vt cōdolere poſſim et
flere dolorē dñi mei. Quinqꝫ cruces q̄
hic fiunt deſignāt quinqꝫ vulnera xpi.
Vel qꝛ xps quinquies ſanguinē ſuū fu-
dit. ¶ Quinto fiūt tres cruces ibi. Sup
plices te rogamus. Cūqꝫ ita penaliſſi-
me xps penderet manibꝫ expāſis et toto
corpe extētus nec haberet vbi caput feſ-
ſum reclinaret. nō minꝰ blaſphemat a la
trone et impijs iudeis. Quis iā mori in-
ciperet. Ad hāc orationē ſacerdos incli-
nat. q̄ſi diceret xpo maxime afflicto et iā
morituro. Obſecramus te ſupplices o ie
ſu ꝑ paſſionē tuā quā in cruce ſuſtinui-
ſti miſerere nob. Tres cruces facit. Pri-
ma ſignificat xpm paſſum in hūana na-
tura. Scda fcat ipm afflictū i aia. Ter
cia in facie. repñtat titulū triūphalē cru
cifixi. Jeſus nazarenꝰ rex iudeorum.
Hūc titulū diabolus maxie timet. ido
cū eodē nos ſignemus in facie et pectore
cōtra diabolū. Cū igit ſacerdos dicit.
Nobis quoqꝫ peccatoribꝫ vocē eleuat et
pectꝰ tundit. in hoc repñtat latronis dex-
tri cōfeſſionē. Et ꝙ centurio et q̄ cum eo
erāt viſis his q̄ fiebāt ꝑcutientes pecto-
ra ſua timuerunt valde. qꝛ xpm mori cū
valido clamore audierūt. et viderūt tene
bras fieri. terremotū. ſciſſionē veli et pe-
trarū. Quibus ſacerdos ſe ꝯformās: et
ſuo redēptori cōpatiēs tundit pectꝰ ſuū
dicēs. Nobis ꝛc. ſe recognoſcit peccato-
rē. ¶ Sexto fiūt tres cruces ſup vtrūqꝫ
ibi. ſanctificas. repñtat ꝙ xps pependit
tribus horis viuus in cruce in doloribꝫ
maximis. ¶ Septimo fiūt tres cruces
ſupra calicē nudū ibi. Et pſās. fcāt tres
cruciatus xpi. qꝛ ſuſtinuit paſſionē i cor
pore. ꝯpaſſionē in mēte. et cōpaſſionē in
corde. Due vltime cruces fcant aque ꝛ
ſanguinis de xpi latere iā mortuo emā-
nationē. Vel ſiēt et corpis xpi ſepatiōnē:

Calix tangit̃ cū hoſtia in ſignū ꝙ latus
xp̄i aperuit militaris lācea. Et ſic ptȝ ꝙ
in toto canone ſunt. xxvi. cruces xp̄i paſ-
ſionē repn̄tantes. q̄ a diuerſis diuerſimo
de ſunt expoſite. put diuerſi habent̃ in ca
none reſpect⁹. ¶ Dicēs p oīa ſe. ſe. amen
exaltat vocē hoc ſcat canonis finem. Et
dn̄i nr̄i in cruce expiratiōȝ. Preſ byter di
cēs. Oremꝰ flexis genibꝫ eleuat corpus
xp̄i parū ꝛ deponit in ſignū ꝙ ioſep ꝛ ni
codemꝰ corpꝰ xp̄i de cruce depoſuerūt cū
reuerētia in ſinū mr̄is eiꝰ. et poſt h̄ in ſe
pulcrū locauerūt. Calicē claudit labio ſi
gnificat monumentū xp̄i clauſum lapi-
de. Septē petitōes orōnis dn̄ice. deno-
tāt. vij. verba q̄ xp̄s ptulit in cruce. p que
petimꝰ ſeptē virtutes cōtra totidē vicia.
ꝛ ſeptē ſpū ſſancti dona. Orō. libera nos
dicit̃ ſub ſilētio. qꝛ repn̄tat tp̄s in q̄ xp̄s
fuit in ſepulcro. tunc em̄ ſiluerūt fideles
oēs a p̄dicatione. ¶ Eleuatio patene
xp̄i letā ſcat reſurrectionē. Crux fit cum
patena in facie. in ſignū ꝙ xp̄s p ſuā cru-
cē fregit infernū. Patenā in ſignū recōci-
liatōis nr̄e et patrū in limbo. Corporale
remouet̃ ab ore calicis. ſcat lapidē ſubla-
tū a monumēto in die paſce. Frangit ho
ſtiam deſignat ꝙ diſcipuli in emaus co-
gnouerūt xp̄m in fractōe panis. Dein-
de dicit. Pax dn̄i. repn̄tat ꝙ xp̄s vna ſab
batorū ſtetit in medio diſcipuloꝝ d. pax
vobis. Tres cruces q̄s facit. ſcāt mari-
as dn̄m i ſepulcro q̄rentes: Uel qꝛ xp̄s
ſua reſurrectōe tria letificauit q̄ fuere in
celo terra et in limbo. Agnus dei ter cā
tatur. qꝛ ad tria venit xp̄s vt nos libera-
ret. a culpa a pena et cōferret gratiā. vel
qꝛ ip̄e tria agnouit. patrē obediētia. ma-
trē cura. et nos miſcdia. Cetera q̄re ſup̄
¶ Per hoc ꝙ dicit. Fiat hec ꝯmixtio. no-
tat aīe et corpis vnionē. Accepturꝰ pacē
altare oſculat̃ et crucē in libro. in ſignū ꝙ
xp̄s clauſis ianuis venit ad diſcipulos d.
Pax vobis. Et cū h̄ dixiſſet. oſtēdit eis
manus ꝛ latus. in ſignū huiꝰ vertit ſe ſa
cerdos cācellatis manibꝫ ad miniſtrū. et
dat illi pacē in pſona oīm diſcipuloꝝ di.

pax vobis. Et cū hoc dixiſſet inſufflauit
in eos dicēs. Accipite ſpiritū ſanctū. qꝛ
pn̄tes et in gr̄a exiſtētes ſpūaliter cōicāt
Et qꝛ in primitiua eccl̄ia oēs pn̄tes q̄ti
die cōicabant. Nūc loco illius dat̃ pax ꝛ
vinculū charitatis. Ideo accipimꝰ pacē
vt oſtēdamꝰ nos eē cōicātes ꝛ ꝯiunctos
in corpe xp̄i. Per quē facta eſt pax in celo
et in terra. ¶ Per orōes q̄ ſequunt̃ abili-
tat ſe ſacerdos ad ſacri pceptionē. Añ q̄
dicit̃ cōio. repn̄tat gaudiū apoſtoloꝝ de
xp̄i reſurrectōe. Uel ſcat gratiarū actio
nē p ſacramēti cōione. Cōplenda q̄ ex-
tenſis dr̄ manibꝫ. ſcat xp̄i aſcenſionē i ce
los. qꝛ xp̄s eleuatis manibꝫ ferebat̃ in ce-
lum ꝛ bn̄dixit eis. dicēs. Ite in mundū
vniuerſum ꝛc̄. Ideo ꝯuenienter ſequit̃.
Ite miſſa eſt. Et ſcat vt habet̃ in alia ex
poſitōe. Benedictio ppl̄i poſt miſſam ſi
gnificat ſpūſſancti miſſionē q̄ intonuit
p ſonū aeris ꝛ i linguis igneis. ſic fit bn̄
dictio p verba oris ꝛ ſignū crucis. Be-
nedictio dat̃ in noīe trinitatis ſcē cuius
opa ſunt indiuiſa. Finis miſſe finē notat
mūdi. Poſt quē eſt celeſtis pr̄ia. ad quā
pducat nos dei gratia. Amen.

¶ Exemplū pulcrū de cele bratione miſſe.

Quidā religioſi cū apd̄ paganos
p̄dicarent ꝛ fructū puū facerēt.
Die q̄dā veniēs rex iuxta domū
in q̄ vnꝰ volebat celebrare. Tūc vidit idē
rex quō via de celo fcā fuit in q̄ iuuenis
pulcer deſcēdit ad eoſ. Deinde vidit pau
latim plures venire ꝛ viā tepetibꝫ ornare
Circa introitū miſſe vidit venire pr̄iar-
chas. Ad gl̄a i excelſ angelos cantātes.
Ad lectōȝ ep̄le pphetas et ap̄los. Ad eu
angeliū euāgeliſtas q̄ttuor. Circa cano
nē vidit veire reginā ſpecioſiſſimā cū xx-
iiij ſenioribꝫ ꝛ v̄gibꝫ cūctȝ. In ꝯſecratōe
vidit veire regē gl̄e in maībꝫ ſacerdotis
quē oēs adorātes ceciderūt i facies ſuas
et poſtea oīa diſparuerūt. Qd̄ cū rex ille
vidiſſet: credidit cū oī pplo ſuo.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

¶ Tabula Bonauēture car/dinalis a celebrātibus miſ/ſam diligēter cōſiderāda

PRimo intentionis diſcuſſio. ne p̄/
pter timorē. auariciā. verecundiā.
vanā gloriā. vel ex ↄſuetudine celebret.
¶ Secundo eſt generalis contritio ſup̄
cōmiſſis ore corde et ope. omiſſis q̄ face/
re potuit, p̄miſſis q̄ nō ſoluit. ¶ Tercio
eſt pura cōfeſſio. notabiliū. comuniū. et
ignotorū pctōꝝ. ¶ Quarto q̄d intēdis
facere. Quia deū per latriā colere Mor/
tem xp̄i et eius charitatē memorari. To/
tam eccleſiā adiuuare. ¶ Quinto q̄d in/
tendis ↄſequi principaliter. ſcȝ Augmē/
tum dulcedinis dei. Inſeparabilitatē v/
nionis dei. Accelerationē viſionis dei.
¶ Sexto in canone habe tria. Diligen/
tiam ad cōficiendū corpus xp̄i. Reuerē/
tiam ad tangendū corpus chriſti. De/
uotionē ad ſumenduȝ illud. ¶ Propter
cōtinnationē et cōtinentiā tam excellen/
tis corpis xp̄i. Excellentioris aīe chriſti
Excellentiſſime diuinitatis xp̄i. Quia
fiunt in miſſa. Magna in ſignis. Ma/
iora in verbis. Maxima in intentione.
¶ Quattuor requirunt ad digne ↄmu/
nicandū ſcȝ. Carentia criminis. Dili/
gentia examinis. reuerētia mentis. Et
mundicia corporis.

¶ Octo ſunt que trahere debent ſacerdotem ad cele brandum.

PRimū eſt delictorum remiſſio.
vt per eam quaſi per hoſtiā pla/
cationis a peccatis purget. Se/
cundum eſt ſue infirmitatis cōſideratio
vt chriſtū ad ſe vocet per quem ab omni
morbo curetur. Terciū eſt alicuius tri/
bulationis preſſura. vt per eā ab ea libe/
retur. Quartū eſt deſideriū alicui⁹ gra/
tie vel ſpiritualis beneficij impetrandi.
vt per eum cui pater nihil negat impetret
et obtineat. Quintū eſt gratiarū actio p̄
omnibus beneficijs temporalib⁊ et ſpiri
tualibus ſibi et alijs impenſis. Sextum
quia eſt charitatiua operatio p̄ximorū.
quia pro ſalute eſt viuorū et mortuorū.
Nil quippe efficacius interpellat q̄ȝ ſan
guis chriſti effuſus in remiſſionē pecca/
torum. Septimū eſt laus dei et honor
ſanctorū. cum nihil habemus quo poſſi/
mus plus deū et ſanctos et deū laudare
q̄ȝ chriſtū ſacramentaliter deo patri of/
ferre et immolare. Octauū eſt ſitis ⁊ de
ſiderium augende charitatis chriſti per
augmentū gratiarū et cariſmatū. q̄r hoc
ſacramentū fontē cōtinet omniū gratia/
rum: ſanctificatorē et auctorē ſalutis ſcȝ
dn̄m noſtrū ieſum xp̄m. Ideo dicit eu/
chariſtia. id eſt bona gratia. Cetera aūt
ſacramēta fluenta ſunt et riuuli gratiarū
quibus ſanctificamur. ¶ Sit ergo intē/
tio celebrantis. hoc ſacramentū offerre p̄
profectu ſancte eccleſie. pro ſalute p̄pria
et aliorū ad honorē dei et ſanctorū. vt ec/
cleſia in pace cōſeruetur. Ad maloꝝ de/
uitationē. bonorū cōſeruationē. ad ani/
marū celeriorē liberationē. et penarū ipa/
rum ablationē. Et p̄ alijs pijs cauſis.

¶ Effectus et fructus miſſe. xxi.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

pctõꝝ vul a culpa ꝛ pe. ꝯ tẽtatões dia a malis cogita/
nera ꝓ pec. debita boli mõi ꝛ car. tionibus

Sanat et abſoluit premunit purificatqꝫ

bona opera i bõis opib⁹ bonũ in meli⁹ ꝑ grãz i tribula/
perdita et ꝟtutib⁹ tõe poſitos

Reddit cõfirmat cõmutat viuificatqꝫ

ad amorẽ dĩ et angelis et deuotõis aug hic ꝑ gratiã et in
bona faciẽda ſanctis mẽto ꝛ ꝟtutib⁹ futuro ꝑ glĩam

Impellit ſociat incraſſat glorificatqꝫ

aiaꝫ ſpũalr intellectũ mentẽ fomitẽ pcti eleuat ſpm̃

Paſcit et illuſtrat delectat mitigat altat

xp̃i ꝛ charitatẽ xp̃s ꝓ nob apõ prẽz i. fidẽ ſuã ꝯmẽdat

Mortẽ cõmemorat ſimul aduocat atqꝫ decorat

Alia metra vnde ſupra

inordinatã ꝯ demõis ꝯ mũdi ty peccata ſpm ꝟuien
libidinẽ nequiciã rannidẽ tẽ deo

Extinguit munit cõfortat purgat et vnit

ꝟtutib⁹ moralib⁹ paſſionẽ xp̃i animos.
et cardinalib⁹

Moribus et memorẽ facit ac reficitqꝫ

fides caritatẽ ſ. auget in bono ope ſpm̃ ſctm̃ id eſt viaticũ

Fi. cha. ſpem firmat dat flamẽ ẽ hoſtia ſacra viamẽ

Miſſa dicit

gratiam ſpm̃ ſctm̃ tentatões demones affcm̃ peccã pctã ve
acceptã dĩ mortalic nialia

Augeo mitto mitigo terreo reprimo purgo

deſideriũ intellectũ ꝛ merita ꝟtutes ad dei vnionẽ
ſanctũ mentẽ

Igneo lumino duplico firmo ducoqꝫ propinquos

eterne bridinis ꝛ grẽ altaris ꝟtutes ꝑ ſacri ꝑceptionẽ

Et vitã dono tot menſe fercula pono

Orationes pulcre ac deuote dicende añ miſſe celebratione et ſacrā communionem.

Conſcientia trepida op̄s deꝰ accedo ad ſumendū myſteriū corpis et ſanguinis tui. de ꝓpriis meritis nihil p̄ſumens. ſed de tua ꝯfiſus miſcdia tm̄ accedens. Carnis mee me retrahit fragilitas ſed tāti myſterij delectat charitas. Recordare creature tue quā redemiſti. Peitet me ꝙ peccaui et te ad irā ꝓuocaui. et iō cupio me emendare te tn̄ adiuuāte. Da mihi dn̄e ſpaciū penitēdi: q̄ tādiu pepciſti delinquenti. Et cōcede vt hec p̄libatio corpis et ſanguīs tui quā indignꝰ mēte et corpe ſuſcipe et tractare debeo. ſit oīm peccatoꝝ remiſſio. cogitationū turpium fugatio. bonoꝝūq; ſenſuū reintegratio. operū tibi placentiū ſalubris efficatio. aīe et corpis ꝯtra diabolicas infeſtatōes fortiſſima tuitio. et cōtra vicia oīa inſuperabile firmamentū.

Alia oratio

Domine deus clemētiſſime pater da mihi facinoroſo et oī ſcelere nequiſſimo. peccatis multis polluto. exigentibꝫ etiā culpis ad eternā damnationē iudicato. hodie corpꝰ et ſanguinē dn̄i nr̄i ieſu xp̄i filij tui ſic ſumere te largiēte. vt ꝑ hec merear veniā omniū peccatoꝝ meoꝝ ſuſcipere et ſpiritu tuo ſancto repleri. et ab eo cuſtodiri ab omni malo. et in oī bono erudiri. qꝛ tu es deus verus et ſummus. Amen.

Alia oratio vnde ſupra

Deus qui de indignis facis dignos. de peccatoribꝫ iuſtos. de immūdis mūdos. Mūda coꝛ meū ab oī cogitatōne immūda et ſorde peccati. et fac me dignū ſanctis altaribꝫ tuis miniſtrū. et ꝯcede ꝓpicius vt in hoc altari ad qð indignus accedo hoſtias acceptabiles offerā pietati tue. ꝓ peccatis et offenſionibus et meis innumeris q̊tidianis exceſſibꝫ. et ꝓ oībus circūſtantibꝫ oībuſq; mihi ꝯſanguinitate ac familiaritate ꝯiunctis. et ꝓ oībus xp̄ianis viuis atq; defunctis. Et per eū ſit tibi meū ſacrificiū acceptabile q̄ ſe deo patri obtulit in ſacrificiū ieſus xp̄s filiꝰ tuus dn̄s noſter. q̄ tecū viuit et regnat in vnitate ſpiritus ſancti deus. per oīa.

Alia oratio

Omnipotēs ⁊ miſericors deꝰ. ecce ego indignꝰ pctōꝛ accedo ad ſacramētū corpis ⁊ ſanguīs filij tui vnigeniti dn̄i noſtri ieſu xp̄i Accedo inquā infirmus ad medicū vite. immundus ad fontē miſcdie. cecus ad lumē veritatis eterne. nudus ad regē glorie. Rogo ergo immēſe charitatis tue abundātiā. quatenus meā digneris ſanare infirmitatē. lauare feditatē. illuminare cecitatem. ditare pauptatē. veſtire nuditatē vt ipm̄ panē angeloꝝ regē regū et dn̄m dominantiū. tanta reuerētia. tali timore honore et amore. tāta fide puritate ⁊ deuotione. necnō tali ꝓpoſito et hūilitate ſuſcipere merear ſicut decet imperioſi ⁊ magnifici noīs tui. et expedit ſaluti aīe mee Accende dn̄e in me charitatē tuā. vicia extingue. virtutes infunde. grās adauge ſalutē mētis et corpis mihi tribue. Inclina celos tuos dn̄e ⁊ deſcēde ad me. vt tibi cōiunctus ⁊ vnitus tecū ꝑiter vnus efficiar ſpūs. O pie pater ꝯcede mihi vt dulciſſimū filiū tuū quē nūc velatū accidentibꝫ ſuſcipio reuelata tandē facie merear cōtemplari.

Alia orō vnde ſupra

Veni piiſſime ieſu fons miſericoꝛdie. te toto coꝛde et oꝛe cōfiteoꝛ. te totis viribꝫ cōcupiſco. Dignare

queſo hodie infirmã animã meã te ſalu-
tarẽ victimã et fontẽ oĩm gratiarũ reci-
pere cupientẽ tã clemẽter et gratioſe in-
uiſere vt medelã in corꝑe ⁊ aĩa tua ex p̄-
ſentia gaudeam inueniſſe. Ne reſpicias
dñe iniq̃tates et negligẽtias meas pluri
mas ſed ad tuas miſeratiões infinitas.
Tu nãqꝫ es ꝑ quẽ orbis terre eſt creat⁹
et ſanat⁹. Tu es ille agnus imaculatus
ꝗ ꝓ totius mundi redemptõe p̄ri eterno
mactaris O mãna dulciſſimũ. o nectar
ſuauiſſimũ cõfer ori meo tue ſalutaris
p̄n̄tie mellifluũ guſtũ. accende in me cha
ritatẽ dei et ꝓximi mei. O venerabile ſa
cramentũ. ꝑ te q̃ſo oẽs inimici mei repel
lantur. peccata dimittant᷑. et oĩa mala ꝑ
tuã p̄ſentiã excludant᷑. Bonũ ꝓpoſitũ tri
bue. mores corrige. et oẽs actus meos
in tua volũtate diſpone. Intellect⁹ meus
huic nouo lumine illuſtret᷑. affect⁹ inflã-
metur. et vita mea in melius emendetur
et tandẽ cõferat᷑ exitus beatus.

¶ Alia oratio

Omnes ſenſus mei cũrrite. et di
lecto hoſpiti occurrite. hoſpitiuꝫ
prebete. tantoqꝫ dulci hoſpiti.
ieſu ꝑhenni p̄ncipi. cũ amore dicite. De-
ſiderate milies. mi ieſu nũc aduenies. tua
carne et ſanguine me ſaties et tecũ cena-
re facies. O vos ſummi p̄ncipes ieſum
adducite mei cordis hoſpiciũ poſſidere
facite. ꝑ amoris ſuſpiriũ ſedẽ ſibi in me
p̄parate. et ibi eũ frequẽtare. Jeſu bone
cito veni corda noſtra gratia tua ſint ple-
na. vt ibi dulciter poſſis q̇eſcere ſalubri-
ter cõmorare in hac vita. vt poſtea regne
mus tecũ ꝑ ſecula oĩa i eterna vita. amẽ.

¶ Sacrdos ſacrificaturus dũ veſtes exuit dicat.

Exue me dñe veterẽ hoĩeꝫ cũ acti
bus ſuis et indue me nouũ ho-
minẽ qui ſ᷑m deũ creatus eſt in
iuſticia ſanctitate et veritate

¶ Lauãdo manus oret dicẽs

Largire ſenſib⁊ meis oꝑs de⁹ vt ſi-
cut exterius abluuntur inquinamẽ
ta manuũ mearũ. ita a te interius mun-
dentur pollutões mentiũ et creſcãt i no-
bis ſanctarũ augmẽta virtutũ. ¶ Alia
¶ Intus et exteri⁹ caput corpus et mẽ-
tẽ meũ tuus emũdet dñe ſpũs almus.

¶ Tergẽdo manus dicat

Da dñe virtutẽ manib⁊ meis ad ab
ſtergendã omnẽ malitiã. vt valeã
puro corde et corꝑe tibi deo oĩpotenti ſer
uire.

¶ Inducẽs hũerale legat

Humeros meos et pectus meũ ſpi
ritus ſancti gratia ꝓtege dñe. renes
qꝫ meos viciĩs oĩbus expulſis p̄cinge
ad ſacrificandũ deo viuenti in ſecula ſe-
culorum. Amen.

¶ Ad albam oratio

Veſtimento ſalutis indue me dñe ⁊
circũda me lorica tue fortitudis et
ſpũali intellcũ ad ſuꝑandas oĩm inimĩ
coꝝ meorũ iſidias viſibiliũ ⁊ inuiſibiliũ

¶ Ad zonam oratio

Precinge me dñe zona iuſticie ⁊ cõ
ſtringe me in dilectõne dei et ꝓximĩ
mei in virtute caſtitatis et pudicicie.

¶ Ad manipulum

Stolã innocentie pone ſuper ma-
num meã dñe et appone iuſticiã ꝓ
iniquitate mea.

¶ Ad ſtolam oratio

Stola iuſticie circunda dñe ceruicẽ
meã et ab oĩ pollutõe peccati puri-
fica mentẽ meã. quia tu dixiſti. Jugum
eũ ſuaue eſt et onus m leve.

Indue me dñe veſtimēto humi
litatis charitatis et pacis. et cō-
concede mihi protectionem con
tra inſiſtantē hoſtem vt valeā pudro cor-
de ꝛ corpore laudare nomē tuū glorioſuȝ
in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Sacerdotalib⁹ veſtibus indut⁹ dicat
orōes cōſuetas. Et ſequentiā de ſpū ſan
cto. Veni ſancte ſpiritus et emitte celit⁹
Vel hymnū de ſancto ſpiritu. Veni cre
ator ſpiritus ꝛc. cū collectis.

¶ Ante ſumptionē corporis chriſti dic corde

O Fortiſſime et piiſſime deus ama-
tor meus ingredere atriū hoc ꝛ ex-
clude aduerſariū cū oibus vaſis ſuis tu
poſſide rege dirige et ſanctifica me et in
vitā eternā perduc me. Amen.

¶ Ad ſumptionē calicis

Dñe mi miſericors et miſerator hoc
potu me inebries vt de reliquo nō
ſitiā que ſunt mūdi carnis et diaboli ſed
que tue ſunt voluntatis. Amen.

¶ Orationes deuote ſequun- tur dicende poſt celebratio nē et ſacrā cōmunionē.

Gratias tibi ago dñe ſctē pa-
ter ops eterne deus q̄ me in-
dignū famulū tuū ꝑ tuā gra-
tiā nullis meis meritis exigē-
tibus ſatiare dignatus es corpore ꝛ ſan-
guine dilectiſſimi filii tui dñi noſtri ieſu
chriſti. Te deprecor vt hec ſalutaris cō-
munio non ſit mihi reatus ad penā. ſed
interceſſio ſalutaris ad veniā. ſit mihi ar
matura fidei et ſcutū bone volūtatis ſit
mihi viciorū meorū euacuatio. cōcupi-
ſcentie et libidinis exterminatio. charita
tis hūilitatis patiētie caſtitatis et obedi
entie. et omniū virtutū et ſalutis augmē
tatio. ſit etiam cōtra inſidias inimicorū
meorū viſibiliū ꝛ inuiſibiliū firma defen
ſio. viciorū meoꝝ tā carnaliū q̄ȝ ſpiritua
lium ꝑfecta quietatio. in te vna et ſola fir
ma adheſio atq̄ȝ mei finis ꝑfecta ꝯſum
matio. Et deprecor te vt me famulū tu-
um ad illud ineffabile cōuiuiū ꝑducere
digneris vbi tu es ſanctis tuis vera lux
ſatietas plena. iocūditas ſumma. felici-
tas ꝑfecta. et gaudiū ſempiternū.

¶ Alia oratio

Summe ꝓpiciator dñe ieſu xp̄e cō-
ſigna cor meū ſeptiformis ſpiritus
tui ſanctimonia vt in hoc ſacro ſanctū
corpus tuū qd ſumpſi ſanitas ſit et dul-
cedo aīe mee. ſalus et ſanctitas in oi ten
tatione. pax et gaudiuȝ in omni tribula-
tione. lumē et veritas in omni verbo et
opere. ſolatium et tutela finalis in mor-
te. Amen.

¶ Alia oratio

O Anima chriſti ſanctifica me. Cor
pus xp̄i ſalua me. Sanguis chriſti
inebria me. Aqua lateris xp̄i laua me.
Sudor xp̄i ſana me. Paſſio xp̄i cōforta
me. O bone ieſu xp̄e exaudi me. Intra
vulnera tua ſanctiſſima abſcōdi me. et
ne ꝑmittas me ſeparari a te. Ab hoſte ma
ligno defende me. in hora mortꝭ mee vo
ca me. pone me iuxta te. vt cū ſanctis an
gelis tuis videā et laudē te in ſecula ſecu
lorum. Amen.

¶ Dicenti hanc orationē poſt miſſe celebrationē re- laxat clemens papa verba in canone ſincopata vel ite rata. Et conceſſit. ccc. dies indulgentiarum.

Obſecro dulciſſime domine ieſu
xp̄e vt paſſio tua ſit mihi virtus
qua muniar ꝓtegar et defendar.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vulnera tua ſint mihi cibus et potus
quib9 paſcar inebrier et delecter. Aſper-
ſio ſanguinis tui ſit mihi ablutio omniū
peccatoꝝ meorū. Mors tua ſit mihi vi
ta et gloria ſempiterna. In his ſit mihi
refectio et exultatio. ſanitas et dulcedo.
ſtudiū et gaudiū deſideriū ⁊ ſolaciū cor-
dis mei nūc et ſꝑ. Qui vi. et reg. cū.
Añ. O ſacrū ꝯuiuiū in quo xp̄s ſumit
recolit mēoria paſſionis ei9. mens imple
tur gratia et future glorie nobis pignus
datur.. Vſi. Panē celi dedit eis. Panē
angeloꝝ manducauit homo. Oratio

DEus qui nobis ſub ſacramēto mi
rabili paſſoinis tue mēoriā reliqui
ſti. tribue q̄s. ita nos corꝑis ⁊ ſanguinis
tui ſacra myſteria venerari. vt redēptio-
nis tue fructū in nobis iugiter ſentiam9.
Qui viuis et regnas.

Alia oratio

GRatias tibi ago dn̄e deus pater
op̄s piiſſime ꝙ feciſti me indi-
gnū famulū tuū hodie fieri par-
ticipē ſanctiſſimi corꝑis et ſanguinis fi-
lii tui dn̄i nr̄i ieſu xp̄i. te dep̄cor benigniſ-
ſime pater doce me ī hoc ſeculo ſobrie iu
ſte pie et caſte viuere. verā hūilitatē pa-
tientiā et benignitatē cunctis exhibere.
bonū exemplū aliis p̄bere. vt oēs boni-
tatē tuā in me cognoſcētes glorificēt no
men tuū qđ eſt bn̄dictū in ſecula. San-
cte deus. ſancte fortis. ſancte ⁊ imorta-
lis miſerere mihi famulo tuo. Et diui-
nū auxiliū maneat ſꝑ mecū. Amen.

Alia oratio

LAus tibi ſit o fons vite viuens.
vena dulcedinis inexhauſte iubi
lus mētis: decor et ſapor angelo
rū. gaudiū et cōſolatio oim̄ ſanctoꝝ ieſu
xp̄e. ꝙ me pauperē et exulē celeſti cōui-
uio. angelorū ferculo hodie aſſociaſti. et
immortali cibo potuqꝫ corꝑis et ſangui-
nis tui ſatiaſti. Per hāc cōionē me queſo

ab oib9 viciis purges. ⁊ ab inſidiis hoſti
um viſibiliū ⁊ inuiſibiliū cuſtodias. Do
na mihi ſcelera mea ꝑfecte cognoſcere et
cōfiteri. tribue dolere ꝓ peccatis p̄teritis
cauere de futuris. libera me ab oib9 deli-
ctis meis. atqꝫ me in tuis gratiis ac do-
nis. opibuſqꝫ bonis tibi placitis cōſer-
ues. tuā me voluntatē doceas. et aīe me
quā mō dulciter ſentio eſſe refectā cū di-
es extrem9 fuerit dux et benign9 et defen
ſor exiſtas. et ipam in regnū celoꝝ venire
facias vbi te laudare poſſit cū ſanctis oī
bus ꝑ oīa ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Alia oratio

Eya nūc p̄cor te piiſſime deus pro
oibus familiarib9 et aicis meis
vt ꝑ adiutricē hui9 ſacri virtutez
eos dirigas ad eternaz ſalutē. Precor te
mitiſſime de9 ꝓ oibus bonis hoib9. vt ꝑ
cōfirmatricē hui9 ſacri virtutē cōfirmes
et munias eos ad eternā ſalutē. Precor
te benigniſſime deus ꝓ peccatis vniuer
ſis. vt ꝑ reparatricē hui9 ſacri virtutē. re-
pares et ꝯuertas eos ad eternā ſalutem.
Precor te clemētiſſime deus ꝓ oibus fi-
delibus defunctis vt ꝑ liberatricē huius
ſacramēti virtutē liberes ⁊ abſoluas eos
a malis et a penis: et ad eternā ꝑducas
ſalutē. Mi dn̄e deus orans oro te inſtā
ter ꝑ hoc ſanctiſſimū ſacramentū tuū. vt
ſpeciales meos ſpecialiter velis viſitare ⁊
bonos in bono ꝯfirmare. et malos a ma-
lo reuocare. et purgādos a purgatorio li-
berare digneris pater miſericordiaꝝ. per
tuā ineffabilē ⁊ maximā miſericordiā; in
eternū. Amen.

Oratio poſt miſſam

INeffabilē miſericordiā tuā dn̄e
ieſu xp̄e hūiliter exoro. vt h̄ ſan-
ctiſſimū corꝑis ⁊ ſanguis tui ſa-
cramentū qđ ſuſcepi indign9. ſit mihi pur
gatio ſcelerū. ſit fortitudo fragiliū. ſit cō-
tra mundi ꝑicula firmamentū. ſit impe

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tratio venie ſit ſtabilimentū grē. ſit me-
dicina vite. ſit mēoria paſſionis tue. ſit cō
tra debilitatē fomitis. ſit viaticū mee pe
grinatōnis. Euntē me cō ducat. errantē
me reducat. reuertentē me ſuſcipiat. titu
bantē me teneat. cadentē me erigat. i bo
no pſeuerantē me faciat. et ad celeſtē glo
riā me pducat. O altiſſime deꝰ. beatiſſi
ma pñtia corpis et ſanguinis tui ſic im
mutet palatū cordis mei vt pter te ſenti-
at dulcedinē. nullā amet pulcritudinē.
nullā amet illicitū amorē. nullā deſideret
cōſolationē. nullā vnq̄ admittat malā
delectationē. nullū curet honorē. nullā ti
meat crudelitatē et tribulationē. amen.

Incipit tractatus de lau de et virtute pſalmorū et de horis canonicis dicēdis

Angelis ſociant̄ et aſſimilant̄
hi q̄ deuote deo pſallūt ipmq̄
ex toto corde laudāt. Hoc eſt
eīm negociū angeloꝝ ſcꝫ lau-
dare deū. Unde dr ps. lxvij. de angelis.
Preuenerūt principes ꝯiuncti pſallēti-
tibus in medio iuuencularū tympani-
ſtriarū. Deuotioni nāq̄ pſallentiū adeſt
pñtia ꝛ ꝯgratulatio angeloꝝ. qd pſal. de
ſignauit dicēs. In ꝯſpectu angeloꝝ pſal
lam tibi. Unū ergo ſūmope cauendū eſt
ne angeli diſcedant pter noſtrā deſidiā
negligentiā inſolentiā. aut diſſonā melo
diā. et diſplicentiā habeāt de nobis, put
narrat̄ in vitiſpatrum. Reuera doctores
ſancti lati pſequētes laudē pſallentiū et
modū pſallendi. ſic ponūt dicētes in ge-
nere. ꝙ nullus poſſit mortaliū verbis vl
mente virtutes pſalmoꝝ ꝛ laudē diuinā
explicare. ſi nō dūtaxat labioꝝ ſuperficie
ſed intēta mēte et puro corde diuine lau-
des pſoluant̄. In pſalmis inuenies ſi in
tenta mēte nō celeritate verboꝝ pſcrute-
ris. dñici verbi incarnationē. paſſionē. re
ſurrectionē. et aſcenſionē. In pſalmis in-
uenies intimā peccatoꝝ ꝯfeſſionē. et inti
mā deprecationē diuine miſcdie. pſidiū
cōtra aduerſitates oīm rerū q̄ tibi acci-
dūt. dignāq̄ gratiarū actionē. In pſal-
mis ꝯfiteris infirmitatē tuā atꝫ miſeriā
et p ipos deū inuitas ad miſericordiā. ſi
a deo mereris vt tibi reuelet ſecreta pſal
morū. oēs in eis inuenies virtutes. Si
vis ꝯfeſſionē ꝛ peccatoꝝ agere pniaꝫ. nō
celeritate verboꝝ ſed intēta mēte ſepte-
nos dauiticos pnīe decanta pſalmos. et
celerrimā expieris dei clementiā. mentē
tuā ſpirituali gaudio illuminare. et ma-
gnā ſpem indulgētie tibi pmittere. Si
vis orare laxa mentē tuā in virtute pſal
morū quoꝝ initiū eſt. Ad te dñe leuaui
animā meā. In te dñe ſperaui. Inclina
dñe. Deus in adiutoriū. Deus in noīe
tuo. Deus miſereat̄ nřī. Exaudi deus
primū. et nulla tenꝰ hūanus animos pōt
tā pfecte miſeriā et tribulationē ſuā. an-
guſtiaſq̄ tentationū explicare. et dei mi-
ſericordiaꝫ inuocare. Si vis maieſtatē
dñi laudare. oīmq̄ beneficioꝝ grās age-
re. decanta pſalmos. quorū titulus eſt al
leluia. et. Bñdic aīa mea dñm. In hoc
ſacrificiū offers deo oīpotenti dulciꝰ ſup
mel et fauū. Si hūanis vel ſpūalibꝫ ten
tationibꝫ affligeris. vt videaris a deo de
relictus. intima mēte decanta pſalmos
quoꝝ initiū eſt. Deus meꝰ reſpice. Ex-
audi deus orōꝫ meā cū dep̄cor. Saluū
me fac deus. et ſtatim deus pondus al-
leuiabit tibi. Si pñs vita tibi ē faſtidio
ſa et tedioſa. et ardenti deſiderio ad vidē-
dū oīpotentē deū accenderis. hos decan
ta pſalmos. Quēadmodū. Quā dilecta.
Deus deꝰ meus ad te. et cōplebit̄ deſide
riū tuū. Si in tribulationibꝫ derelictuꝫ
te intelligis ꝯpuncto corde decanta pſal
mos. Uſq̄quo dñe. Deus auribꝫ. Mi
ſerere mei deus. qm̄ cōculcauit. Exau-
di deus orationē meā et ne deſpexeris.
In te dñe ſperaui. et ſtatim viſitabit de-
us anguſtias tuas pprcius. Accepta ita
q̄ quiete decanta in laudē dei. Benedi

cam dominū in omni tēpore. Benedic
ā. virtūqꝫ Exaltabo te dn̄e. Et ſp ſiue
aduerſitatis ſiue pſperitatis tp̄e. hymnū
triū pueroꝝ pſalle. null⁹ eīm mortaliū vir
tutū hui⁹ hymni explicare p̄t. in quo oīs
creatura ad laudandū deū inuitat̄. Si
in diuinis laudibus et mandatis te exer
cere cupis decanta pſalmū. Beati ima-
culati in via. et licet vſqꝫ in finē vite tue
huius pſalmi virtutē ſcrutat⁹ fueris: pfe-
cte tn̄ intelligere nō poteris. Vn̄ de vir-
tute pſalmoꝝ ſic inqt beat⁹ Hiero. Cā
ticū pſalmoꝝ virtutes infundit. aīas de
corat. angelos inuitat in adiutoriū. effu-
gat demōes. expellit tenebras. efficit ſan
ctitatē. hoī peccatori eſt refectio mentis.
peccata delet. ſanctorū auget fidē. ſicut
ſol illuminat. ſicut aqua ſanctificat ſicut
ignis peccatū exurit. ſicut oleū defluit.
oleū eſt miſericordie. ſol iuſticie. pars an-
geloꝝ electa. deū oſtendit. diabolū offen-
dit. voluntatē illicitā extinguit. aſperita-
tem eijcit. omnē furorē deprimit. iracun-
diā frangit. ſit̄e eſt melle. carmē eſt electo
rum apud deū. omne peccatū expellit.
vinculū eſt charitatis. emendat oīa. pe-
netrat oīa: ſuffert oīa. docet oīa. ſignificat
oīa animā magnificat. turrim excelſam
edificat. os purificat. cor letificat. hoīem
clarificat. ſenſus aperit. oē malū occidit.
pfectionē inſtruit excelſa demonſtrat. de
ſideriū regni celeſtis donat. pacem inter
corpus et animā facit. Ignē ſpiritualē
in corde accendit. cōtra oīa vicia ſollici-
tudo eſt. certamen bonū quotidie eſt. ra-
dicē oīm malorū expellit. ſicut lorica in-
duit. ſicut galea defendit. ſpes eſt ſalutis.
cōſolatio doloris, ꝓtectio laboris. noticia
veri luminis. fons ſanctitatis. iuuenē ho
minē caſtigat. regnū celoꝝ ſup terrā dat
tediū aīe tollit. tuba eſt mirabilis. Qui
diligit canticū pſalmoꝝ aſſiduū: nō pōt
amare peccatū. Qui habet laudē dei in
corde ſuo: poſtremo gaudebit cum deo.
aīam ſuā in celo letificabit in ſecula ſecu
lorū. Hec hieronym⁹. ¶ In pſalmis de

ſcribunt̄ pmia bonoꝝ. ſupplicia maloꝝ.
rudimēta incipientiū. ꝓgreſſio pficiētiū
pfectio ꝑueniētiū vita actiuoꝝ ſpeculatio
ꝯtēplatiuorū. Et qꝛ decātatio horarū ca
nonicarū laudē diuinū ꝯtinētiū debita
ſeruitus q̄dā appellat̄. In ſeruitio aūt a
licui debito quiuis debet eſſe fidelis. ne
apicē nec iotā pteriat vel omittat: ſed in-
tegrū ſeruitiū ſuū ſine fraude perficiat vt
ſcribit̄. xij. diſt. c. preſ byter. Seruit⁹ eſt
clericoꝝ ſeptē horaꝝ ſeruitia q̄libet die
pſoluere. Unde ergo ille qui alicui quali
bet die obligaretur in ſeptē florenis. ſi in
vno minus perſolueret nō plene ſatiſfa-
ceret. ſic qui cantat vel legit laudes diui
nas ſincopando auferesando aut apoco-
pando nō integraliter ſatiſfacit. et per cō-
ſequens negligēter et grauiter peccando
agit: et maledictionē incurrit. Iuxta il-
lud Iere. Maledictus homo qui facit
opus dei negligēter. De hoc cantor Pa-
riſienſis ita inquit. Chariſſime vt eter-
num premiū adipiſcaris. inſiſte orationi
et laudi diuine moroſe pſcrutabiliter: et
nō tranſitorie. Cum eīm aliquis tranſ-
currendo reliquerit litterā vel ſyllabā aut
dictionē ſeu orationē de horis debitis:
perperā ꝛ praue orauit. tenet̄ eīm ita bene
ad vnā orationē dictionē litterā vel ſylla
bam ſicut ad aliā. cū de ſubſtātia ſit ora
tionis ſeu pſalmi aut laudis diuine. At
tendant ergo illi qui fraudulenter et fur-
tiue pſallant et orant. auferesim faciēdo
in principio ſcꝫ dictionis. ſiue ſincopam
de medio tollendo. aut apocopā in fine
abſcindendo. ꝙ infideliter pſallūt: quia
non integre vt tenentur. quia furant̄ aut
ſurripiunt plures particulas. nec ſatiſfa
ciunt ꝛ de omiſſis reddituri ſunt deo ra
tionē. Hinc eſt ergo ꝙ ſathanas huius
negligentie adiutor vt poſſit negligentes
accuſare. viſus eſt a ſanctis patribus ne
gligentias iſtas cōſcribere. Unde in vi
tis patrū narratur. Quomodo quidam
pater ſanctus vidit quendā demonē in
corporali effigie apparentē. in feneſtra qꝫ

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

chori ſedentē. in quadā cute pergaminea
conſcribere negligētias pſallentiū et can
tantiū. Itē diabolus cuidā homini de-
uoto occurrens. interrogatus ab eo vñ
veniret. Reſpondit demon. de quodam
collegio ſe venire. vbi aſſeruit ſe in ſac-
co ſuo collegiſſe dictiones et ſyllabas in
diuino officio ꝑ ſincopā obmiſſas vt ta-
les in die iudicij de huiuſmodi negligen
tijs accuſare poſſet. Circuit nāqꝫ ſathan
terrā et perambulat eā cōſiderando vnū
quēqꝫ quomodo eū ad negligentias vel
ad faciendū mala perducere valeat. ꝓut
innuit beatus Job in pmo in ſecundo
capitulis. Et. i. Pe. ij. Aduerſarius dia-
bolus veſter ₰c. ¶ Circa quod ſciendū
eſt de negligentia horarū quantū ſit pec
catū. Reſpondit Alexan. de ales. ꝙ qñ
cōſuetudo negligentie circa negociū pſal
lendi ſeu laudandi deū ducit hominē in
contemptū. tunc neglīgētia talis eſt pec
catum mortale. quia ꝑt accidere ꝙ ex cō
ſuetudine quā habet homo negligenter
pſallendi. cōtemnat et nō curat bñ pſal-
lere vel dicere horas ſuas. Nam ratio ha
bet duas portiones. ſuperiorē et inferiorē
Quando ergo pars ſuperior nō acquie-
ſcit inferiori parte nō bene pſallendo ſiue
negligenter. nō dicit̄ cōtemptus nec ne-
gligentia mortale peccatum ſed veniale.
Quando vero acquieſcit et non cohibet
partē inferiorē quā debet cohibere. tunc
eſt cōtemptus. et iſta negligentia eſt pec
catū mortale. ¶ Unde nota ꝙ oēs col-
laudantes tenentur auſcultare et aduer-
tere quid alij canunt pſallunt vel legunt
Alij vero pſallentes cantantes et legen-
tes tenent̄ diſtincte et ꝑceptibiliter ꝓnū-
ciare: etiā ſub debitis accentibus. Qui
eñ cātat in choro toto conamine ſuo di-
ſtincte et aperte. et per cōſequēs ꝑcepti-
biliter hoc facere debet. vt ipſemet ſimili
ter et alij ſenſum verborū valeant ꝑcipere
Ex his ſequitur ꝙ moroſe et nō celeriter
quis debeat diuinā laudē tranſcurrere.
Nā ſi quis tranſcurrendo nimis celeri-

terqꝫ cantat vel legit. ſenſum verborum
nec ipſe percipit nec audiētes ꝑcipere per
mittit. et in hoc ꝓculdubio cōtra ſeipm
et ꝓximū peccat. Unde ergo qui ſunt cō
ſueti ſic corrupte et nimis celeriter pſal-
lere. debet aduertere damnum ſuum et
proximorū. et negligentiā ſuam emen-
dare: et non dicere. quia ſufficit integra
verba ꝓferre. Ratio. quia nec ipſi ſeipſos
nec alij eos intelligere poſſunt. et ſic effe
ctum et fructū laudi diuine auferūt. ſm
ꝙ dicit cantor pariſienſis lib. v. Nullus
poteſt inqt cui ſim bene legere orare pſal
lere aut cōtemplationi intendere. Itaqꝫ
chariſſime vt eternū adipiſcaris premiū
inſiſte orationi et pſalmodie moroſe ſcru
tabiliter et non tranſitorie. Etiā vt im-
permixte laus diuina perficiat̄. id eſt vt
nihil addatur ſine auctoritate ſuperiorū
ius ordinandi habentiū. quia qui aliqđ
addit vel diminuit ꝓpria auctoritate: ſu-
ſupſtitioſus dicit̄ et falſarius reputatur
ꝓut ſatis copioſe dicit beatus Thomas
ſcđa ſcđe. Bernar. ſup cantica dic. Pſal
lentib9 dignantur admiſceri angeli ſan-
cti. ea ꝓpter attendite angelos cū ſtatis
ad orandū ₇ pſallendū. et ſtate cum reue
rētia et diſciplina. Ipſi nimirū miſſi ſunt
in miniſteriū ꝓpter nos. qui vt heredita-
tem capiamus ſalutis. deuotionē noſtrā
ferunt in ſuperna ₇ referūt gratiā. Uſur
pemus officium quorū ſortimur cōſor-
tium. laudē cum celi cantorib9 in cōmu-
ni dicentes. vtpote ciues ſanctorū ₇ do-
meſtici dei. O ſi quis haberet oculos a-
pertos et videret qua cura. quoue tripu-
dio interſunt cantantibus. ſupſunt quie-
ſcentibus ordinantibus et ꝓcurantibus
pſunt. Unde vos moneo chariſſimi pu
re ſemper ac ſtrennue diuinis intereſſe
laudibus. Strennue quidē vt ſicut reue
renter ita et alacriter dño aſſiſtatis No
pigri. nō ſomnolenti. nō oſcitantes. non
parcentes vocibus. nō ꝑcidentes verba
dimidia. nō integra tranſilientes. nō fra
ctis et remiſſis vocibus. ſed virili vt di

gnū eſt ſonitu et affectu. voces ſpiritus
ſancti depromētes. Pſalle vero vt nil ali
ud dum pſallitis ꝙ qđ pſallitis cogitetis.
Sed nec illa quidē pfecte recipere tunc
cōſulerim que forte pauloante in came-
ris ſedentes in codicibus legeratis ſalu-
bria ſunt. ſed minime illa ſalubriter in-
terpſallendū reuoluitis. Spiritus enī
ſanctus illa hora gratū nō recipit. quic-
quid aliud ꝙ debes neglecto eo qđ de-
bes obtuleris. Hec ille. Item Hiero.
dicit. Sic diſtincte alternatim pſalmi le
ctioneſq; ſacre ꝓferantur. vt ob colliſio-
nes et hiatus et barbariſmos ad riſum
nō ꝓuocentur angelici ſpiritus. Sit ſemꝑ
moderatus quietus et ſuauis ſonus in
vocibus. nec vlla pompa in diuinis ꝑco
nijs locū habeat. Summa deuotio. cre-
bra ſuſpiria et lachrymas fundat. Sic
moroſitas ſic velocitas teneatur ꝙ nec fa-
ſtidium nec impeditio lingue poſſit ori-
ri. Nulla vnq; verba ꝙtumcūq; vtilia
ꝓferantur inter pſallētes. ſed illud in mē
tis archano ſumma cū diligentia rumi-
netur introrſum quod ꝓagitur extrorſum
Nullius eſt meriti ore diuina officia ver
boſitare. et miſera mente que extrinſecus
imminent vagando circuire. Hec Hie
ro. Quis ergo ꝓpter quaſcūq; orōnes
priuatas. audet curſorie legere horas ca
noīcas. ad quas aſtrictus eſt ex obedien
tia. cum obedientia maior ſit ꝙ etiā que
cunq; victime.. Legamus igitur di
ſtincte et ad intellectū horas canonicas
et ſingula verba debite proferamus.

Nota quicunq; diligentiā ſuā fecerit
ſi tn̄ ex ſubreptione inimici. vel infirmi-
tate humana corde euagatus fuerit ⁊ di
ſtractus ab intentione in aliqua horarū
cōtra ſuā voluntatē. Illi remittit Inno
centius papa quintus omnē negligen-
tiam in eadē hora cōtractā. poſtq; ſequē
tem orationē poſt finē eiuſdē hore deuo-
te dixerit.

Oratio.

SAncte et indiuidue trinitati. Ie-
ſu chriſti crucifixi humanitati.
et beate marie virgini ac matri regis al
tiſſimi. ſit ſempiterna gloria ab omni cre
atura: ꝑ infinita ſecula ſeculorū. Amen.

Legamus igitur chariſſimi intellectua-
liter cū cordis actione. Affectualiter cū
mentis deuotione. Integraliter cū ple-
na expreſſione. Venerabiliter cum ge-
ſtu corporis et oris. Cōgruenter in ho-
ris inſtitutis. Qui deuote legit horas
canonicas multas cōſequitur vtilitates
Prima ꝙ ſoluit tributū. quia quilibet te
netur laudare deum. Secunda alleuiat
cōſcientiā. Tercia quia deus illas ora-
tiones libentius et citius exaudit ꝙ ali
as orationes priuatas. Quarta quia oīa
facta et facienda illius hominis deus ꝓ
ſpere regit et diſponit. Quinta talis cō
ſolabitur in tribulatione ſua. Sexta de-
us preſeruat illum a periculis et cōfuſio-
ne quibus incidere deberet ꝓpter deme
rita eius. Septima deus ipm̄ vngit ſpi
rituali gratia. Octaua ipm̄ deus ducet
ad celeſtes ciues deum ſine fine laudan
tes. Nona deus eſt cuſtos illius homi-
nis quocūq; ſe vertit. Decima ꝙ dabit
ſibi beatū finē Undecima ipm̄ deus ci-
tius a peccatis ſuis per penitentiā vo-
cat ꝙ aliū. Duodecima angeli ſibi erunt
familiares et amici. Tredecima omnia
opera eius fiunt magis ſibi meritoria.
viuis et defunctis vtiliora et deo acce-
ptiora.

¶ De horis dicendis hos no-
ta verſos.

¶ Canonicas horas ſi deuote legis oras
Tunc orantur hore cū corde leguntur et ore
Littera neglecta vel ſyllaba murmure tecta
Dictio nō recta ſi ſit mala lectio lecta
Colligit hoc ſathanas ſi nō cū corde laboras
Fragmina verborū titiuillus colligit horū
quaqз die mille vicibus ſe ſarcinat ille
quid facis extra chorū qui debitor officiorū
Es diuinorū cur induis acta vagorum
Deſine ſtare foras qꝛ chriſtus ponderat horas
Et numerando moras diſtinguit qualiter oras
qui pſalmos reſecat et verba dauitica curtat
Nil inde magis feret quā ſi ſua lingua taceret
Cū dn̄o pſalles pſallendo tu tria ſerues
Dirige cor ſurſum. profer bene. reſpice ſenſum
Auſcultādo cane ſimul incipe deſine plane
Nunc lege nūc ora nunc cū feruore labora
Nunc cōtemplare nūc ſcripturas meditare
Sic erit hora breuis et tibi labor leuis

.i. horas reglares deuote bn̄ lege deo tribu tū ꝛ obitū ꝯſciam miſericordi potius q̄ꝫ alias orōes
Canonicas bn̄ dic ſoluis leuias deus audit

alia agēdo ſalubriter dirigit ꝯſolat .i. ꝯfuſioni obſiſtit q̄ mentē gr̄a illa die poſſint accidere
Altera facta regit ſolans chaos obſtat et vngit

ſupnis ciuib; et h̄ in affectu q̄b; ꝯcordat effectu cuſtodit a mal' culpe et pene bn̄dictū finē tribuit horas deuote dicenti
Et ſuperis iungit cuſtod finē benedicit

¶ Pſalmi quinq; ꝯ opera bona faciunt

p futuris pp preteritis de bonis de beneficijs de culpis
Orant gemunt ſperant gratulantur et timent

Ter quinquagenos dauid ponit in ordinē pſalmos
Verſus ſex mille ſex centum ſex tenet ille

¶ Ad intelligentiā horū verſuū ſequētiū. Si vis hrē
exēplū de aliquo viciorū vel virtutū ī margine ſigna
torū. videas vocabula et noīa in ordine verſuū poſita
que per quotā illis ſuprapoſitā in biblia reperies.

esaie 34 2 mach 9 genes 20 dan̄ 2 Luc 18
¶ Lucifer antiochus nēroth nabucho. phariſeus ſuperbia

genes 4 3 regū 12 2 regū 17 2 paralip 18
¶ Ira cayn roboam ferit achitophet ēt oziam ira

1 regū 24 2 reg 3 2 regū 14 gen̄ 37
¶ Inuidere malo ſaul ioab ammon iacobite inuidia

ezech 18 nūe 21 exod 18 genes 13 ruth 1
¶ zodoma iudea pigri loth vxor et orpha accidia

nume 32 nūe 34 exod 18 math 26 3 reg 5
¶ Ruben achor cupidi balaā iudaſq; ieſi auaricia

daniel 14 1 regū 2 gen̄ 25 1 regū 14 luce 15
¶ Bel vorat et phinees eſau ionathas quoq; diues gula

genesis 19 iudicū 3 genes 34 2 regū 14 nūe 25
¶ Penthapolis gabaa et onas mare defluit amō

1 regū 2 daniel 11 gen̄ 49 iudic 16 3 regū 2 nūe 25
¶ Dauid presbyteri ruben, ſamſon ſalomō ſab luxuria

gen̄ 4 luc 2 mat 3 luce 2 luce 18
¶ Abel virgo ieſus hūilis quoq; iuſtificatus hūilitas

genes 16 nume 12 1 regū 7 thobie 2
Manſueſcūt iſaac moiſes ſamuelqꝫ thobias (māſuetu.
.i. martyres
queris amoroſos omnes tibi collige paſſos (charitas
ioſue 14 puerb 31 2 mach 38 1 regū 14
Sunt fortes ioſue mulier iudas ionathaſqꝫ (fortitudo
ruth 2 luce 19 2 regū 19 genes 18 geñ 19
Ipſe pius boos zacheus berſel abraam loth (largitas
exodi 24 daniel 7 ione 3 matth 3
Abſtinuit moiſes daniel niniuita iohānes (abſtinētia
hester 14 genes 18 iudith 2 daniel 14
Hester cum ſara cum iudith caſta ſuſanna (caſtitas
2 regū 21 exodi 21 iob 1 geñ 19 gene 4
Amon, iudea nati iob loth godolia (de cōuiuio
daniel 5 marci 6 iudith 12
Balthaſar herodes epulabantur holofernes
luce 10 ioſue 13 geñ 16 geneſis 18
Mart raab loth, obeth abraam gaudet (de hoſpitatōe

Incipit ſpeculũ peccatorũ

QUontã chariſſime in via hu-
ius vite fugiẽtis ſumus. dies
noſtri ſicut vmbra ꝑtereunt.
Neceſſe eſt igit̄ corde ſollicito
ſepius memorari. qḋ nr̄a fragilitas nr̄a
mortalis infirmitas totiẽs cogit obliui
ſci. op̄s dñs noſtrũ ſui gr̄a volẽs ꝓfectũ
per beatũ moiſen nobis cõſulit dicens.
Deutro. xxij. Utinã ſaperẽt et intellige-
rent ac nouiſſima ꝓuiderẽt. Eya frater
mi ecce feliciter poterimꝰ euadere mortꝭ
ꝑiculũ ſi diligẽter ſtudeamꝰ ſequi diui-
nũ cõſiliũ qḋ eſt mortis remediũ ſalutis
antidotũ. petõꝝ ſpeculũ cũ nobis inſinu
at dñs dicẽs. Utinã ſaperẽt et intellige-
rẽt ꝛc̄. O ſalutifera ſaluatoris nr̄i ſnĩa
ex qua nobis datur inſtructio ſapientie.
admonitio ꝯtinentie. ſpeculũ ꝓuidentie.
exaltatio pnĩe. acquiſitio diuine gratie.
Utinã ſaperẽt ꝛc̄. O admiranda boni-
tas nr̄i creatoris. o ineffabilis charitas
noſtri redemptoris. o p̄dicanda benigni
tas nr̄i ſaluatoris. Nos ſerui nequã ſu-
mus. ſerui negligẽtes ſerui inutiles. q̇ no
ſtris exigentibꝫ demeritis morte merui
mus potius q̄ꝫ vitã. Et ecce pius au-
ctor vite. ipe dator venie. ipe largitor grẽ
nos inuitat ad gratiã dicens. Utinã ſa
perent. Quis igitur nõ periturus homo
hec audiẽs. iſta ꝯſiderans nõ vehemẽtiſ-
ſime gratulet̄ et vltra q̄ꝫ fari poſſit exul-
tet in gaudio ſpiritꝰ in vtero eius, ꝙ ipi
omnipotenti deo. ipi regi angelorũ. ipſi
creatori oĩm creaturarũ cura eſt de nobiſ
infirmis et miſeris atqꝫ mortalibꝫ. Cu
ra ergo ꝑmaxima nobis ineſſe debet q̄te
nus in oĩbus et pre oĩbus et ſupra oĩa ſa
cris eius p̄ceptis diligenter obediamus
et ea deuote diligamus et ſtudioſe ea im
pleamus. Alr̄s em̄ ve vobis in ꝑpetuũ.
qm̄ teſte apoſtolo miſerabiliores oĩbus
hoĩbus erimus et deteriores ſi hoc nõ fe
cerimus. Et vere ad exequenda dñi mã
data ocioſi et inanes exiſtimꝰ. niſi in pri-
mis oĩa odio habeamus que ipi dño di
ſplicere cognouimus. et illa fideli corde
diligamus q̄ tremende eius maieſtati
placere credimus. Proinde die noctuqꝫ
exorandus eſt ipe clemens et miſericors
deus vt nobis largiat̄ auxiliũ q̇ ſuũ tam
ſalubre preſtat cõſiliũ dicẽs. Utinã ſa-
perent.

VAlde mira et vtilis eſt ſnĩa iſta
vtinã ſaperent ac intelligerẽt nõ
ſemel tm̄ ſed ſepius rememoran
da. Frater mi chariſſime intellige queſo
que legis. Cõſideratio em̄ huius ſentẽ-
tie. deſtructio eſt ſuperbie. extinctio inui
die. medela malitie. effugatio luxurie. eua
cuatio vanitatis et iactantie. cõſtructio
diſcipline. ꝑfectio ſanctimonie p̄paratio
ſalutis eterne. Ait em̄. vtinã ſaperent.
Heu heu q̄ꝫ paucorꝝ eſt iſta virtus. pau
ci ſunt qui ſalubrẽ hanc noſtri ſaluatoris
ſententiã ſapiant. pauci ſunt quibus eſt
ante oculos ꝓprie fragilitatis cognitio.
corruptibilis carnis corruptio peccatorꝝ
recordatio. inſtantis mortis meditatio.
ardentis gehenne cõſideratio. Ecce q̄ꝫ
vtile ſpeculũ peccatori. Reuera amantiſ-
ſime frater ſi te ſepius in hmõi ſpeculo ꝑ
ſpexeris abſqꝫ dubio ſamſone fortior. da
uid cautior. ſalomone ſapiẽtior eris. Il-
li autẽ in hoc ſpeculo ꝯtemplari ſe negle
xerũt, ideo carnis ſue deſiderijs cecati cor
ruerunt. Igitur ſi tanti viri tã horribilẽ
lapſi ſunt in culpã. quibus tanta fuit ſa-
pientia et fortitudo. quãta cautela. quã-
toqꝫ ſtudio nobis eſt vigilandũ q̇bus eſt
tanta debilitas tãtaqꝫ imperitia. Porro
tres viri iſti validi ideo legunt̄ in eccle-
ſia ſancta. vt ſint fidelibꝫ nõ ad exemplũ
ruine ſed ad ſpeculũ cautele. quatenꝰ nẽo
noſtrũ in ſua cõfidat fortitudine. nullus
p̄ſumat de ſua ſapiẽtia. imo ſemꝑ timi-
di. ſꝑ reatus noſtri cõſcij ſemꝑ de noſtra
ſalute ſimus ſolliciti nũqꝫ corruptõis et
noſtre mortalitatis obliti. Qui vero hu-
iuſmodi verba negligenter attendũt nõ
ſapiũt. nõ intelligũt nec noiſſima p̄uidẽt

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

et ſic in mortē et damnationē vadunt:
Ut igit mens noſtra circa ꝓuidētie ſtu
dium euigilet. dñica nos hortat ſapien-
tia dicēs. Utinā ſaperēt et intelligerent.
Hāc ammonitionē ſalutiferā oculo cō-
ſiderationis ꝯſideres chariſſime non in
tranſitu immo cū ſtudio et deliberatiōe
ſepiſſime reuoluēdo. q: ſicut thus nō re
dolet niſi ponat ī igne. ita nulle ſacre ſcri-
pture ſapit ſentētia niſi cocta ſit in corde
Ideo intellige hec verba et eorū ſenten-
tiā in corde tuo imprime.

¶ Tria tibi proponuntur

Utinā ſaperent et intelligerēt ꝛc.
Ecce frater chariſſime tria tibi
in hoc verſu ꝓponunt ſcz. ſciētia
intelligētia et prudentia. Uult ergo dñs
vt ſcias et intelligas inſuper et ꝓuideas.
¶ Uult vt ſcias. vitā p̄ſentē fugitiuā
eſſe breuē et piculoſam. miſerijs tabeſcē-
tem. vniuerſe vanitati ſubiectā. peccato-
rum ſordib ͻpollutā. cupiditate corruptā
in breue perituram. quatenus q̄to infeli-
cior mūdus iſte eſſe cōſpicitur: tāto faci
lius ꝑ amore celeſtis patrie cōtemnat.
¶ Uult itaq̄ dñs vt fragilē tuā cōdi-
tionē intelligas. ſic meditando vicz q̄ nu
dus eſt egreſſus de vtero matris tue: nu
dus reuerteris illuc. q: terra es et in ter-
ram ibis. In huius vite miſeriā nudus
intraſti. lugens dies tuos in dolore et e-
rumna ꝑtranſiſti. et cum luctu et dolore
hinc exiturus es. Intelligis ergo q̄tum
ſit ingreſſus tuus flebilis. ꝓgreſſus tu-
us debilis. et egreſſus horribilis. Intel
ligis igit quantū ſis in hac valle miſerie
exul et egrotus. virtutib ͻ paup et mēdi-
cus labilis et infirmus ac in ꝓximo mo
ritur. Frater: felix eris ſi hmōi admoni
tionē intelligas et in corde tuo quaſi in
libro ſcribas. et hanc vnā quā tibi trado
regulā ſeruare ſtudeas. Uiue deo grat
toti mūdo tumulatus. Crimine munda
nus ſemꝑ tranſire paratus. O q̄ bonus
vir cuius aīa circa hmōi ſtudia euigilat
q̄ prudenter ſapit et intelligit ac nouiſſi
ma ꝓuidet. Chariſſime ergo et tu fac ſi
militer. legiſti iā in hoc ſpeculo peccato-
ris q̄d ſane ſapias q̄d intelligas reſtat vt
nouiſſima ꝓuideas. Ora ergo et dic cū
ꝓpheta. Notū fac mihi dñe finē meū et
numerū dierū meorū q̄s eſt: vt ſciam q̄d
deſit mihi. O vtilis oratio o felix ꝯtem-
platio o neceſſaria poſtulatio. Nō plane
tp̄a vel momenta q̄ pater poſuit in ſua
poteſtate p̄ſcire depoſcas. ſed q̄ ſis adue
na et ꝑegrinus in huius erumnoſe pere-
grinationis exilio. homo infimus et exi-
gui tp̄is ſuꝑ terrā. Intelligas ergo ꝛ co-
gnoſcas vtinā ſaperēt et intelligerēt. id ē
peccata p̄terita q̄ ſint amara. Un̄ Je-
re. Uide q̄ amarū et malū eſt te dereli-
quiſſe deū tuū. malū eſt in culpa. amarū
eſt in pena. Et intelligerent ſcz p̄ntia q̄
ſint vana. Eccl̄s. i. Uanitas vanitatū
ſuꝑ oīa vanitas. Et nouiſſima ꝓuiderēt
ſcz eternitatē glorie q̄tum ad bonos. et
mortis q̄tū ad malos. vt ſibi ꝓuiderent
ſterilitatē futurā ſicut Joſeph Gen̄. Et
Eccl̄i. vij. In oībus operib ͻ tuis mēora
re nouiſſima tua et in eternū non pecca-
bis. i. vix peccabis. Reuera frater chariſ
ſime ſi breuitatē p̄ntis vite attēdas. q̄d
tibi deeſt in agēda deo cōdigna pnīa. in
diſciplina p̄ceptoꝝ ei ͦ obſeruātia. in ſan-
ctitate corā ſpa ꝑficienda. ſaperes ꝛ intel
ligeres et mortē tuā ante oculos ꝑſpice
res. mox ꝓculdubio ſine mora ſpretis pō
pis. poſtpoſitis mūdi curis. deſpectiſ car
nis illecebris, ꝓiectis voluptatibus. con-
temptis delitijs intima cuſtodia vigila
res ac nouiſſima prudenter prouideres.
Sapiētis em̄ eſt nō tā cuiuſlibet rei p̄n
cipiū ꝑſpicere. q̄z finē exitū q̄ prouidere.
Deniq̄ felix eē ꝓbat q̄ ſic cogitat de ſup
plicio an̄ ſuppliciū vt poſtmodū ſuppli-
cij effugiat ꝑiculū.

¶ Que ſunt nouiſſima hois

d

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vicis ergo mihi. Paratus ſum
p̄re oībus acquieſcere diuino cō-
ſilio vt ſapiā ꝛ intelligā ac nouiſ-
ſima ꝓuideā. Sed q̄ ſunt mea nouiſſi-
ma. Illa vtiq̧ de q̄bus tibi ſp̄ū ſſanctus
p ſalomonē loquit̄ dicēs Eccli. vij. vt ſu-
perius iā dictū eſt. In oibus opib' tuis
memorare nouiſſima tua ꝛc̄. Non pote-
rit meli' caro luxurioſa domari q̄ꝫ q̄lis
erit mortua ſp̄ p̄meditari. Et ſi talē me-
ditationē habueris felicē te dicēt oēs ge-
nerat̄ōnes. Meditatio eñ nō eſt aliud
niſi mētis ditatio. Peroptime mēs tua
ditat̄ q̄ñ ꝯtra cūcta aduerſantia ꝓuiden-
tie ſcia illuſtrat̄. Legit̄ in poetria q̧ cen-
tū luminib' cinctū caput argus habebat
Qđ ita p̄t intelligi. q2 ex oī ſue p̄te intra
mentis ſue circūſpectionē prudentiā poſ-
ſidebat. Ideo ſi tante ſtudio cautele pol-
lebat poeta pagan' multo fortius ꝓuidē-
tiorē oculū debet h̄re clericus chriſtian'.
Eſto ergo alter argus. imo illo cautior.
illo ſtudioſior. illo prudētior. vt ſapias et
intelligas ꝛ nouiſſima tua prudēter ꝓui-
deas Hec eñ ſunt nouiſſima q̄ ꝓuidere
ſūma totius prudentie eſt. vicȝ illa hora
terribilis in qua miſera aīa tua ex hoc
corpuſculo corruptibili timēs eſt egreſſu-
ra. Frater crede mihi tu q̄ legis hec. Ad
hmōi eñ rei tremendā ꝯſiderationē ma-
luiſſe debueras ꝓuidentiā poſſidere: q̄ꝫ
totius mūdi dn̄ationē. Utinā ergo ſa-
peres q̄ dei ſunt: et intelligeres q̄ mundi
ſunt. et ꝓuideres q̄ inferni ſunt. profecto
deū timeres. ſupna appeteres. et infernū
horreres. In illa nimis metuēda extre-
ma hora tua. q̄s amicoꝝ. q̄s parentū tuo-
rū veniēs cū gladijs et armis poterit au-
xiliū ferre. Nō erit tūc q̄ ꝯſolet̄ te ex oib'
charis tuis. Reſpiciens eris ad auxiliū
hominū. ſed refugiū tuum tm̄ erit apud
deum.

Conſideratio ſue corruptionis.

Cogites igit̄ tecū chariſſime ſe-
pius quo timore timēd'. q̄ amo-
re diligēdus. q̄ honore veneran-
dus eſt ipe dn̄s ieſus xp̄s de' noſter qui
ſalutis p̄ſidiū ſolus p̄ſtare p̄t poſt mortē
Reduc ergo dilectiſſime ſepi' ad memo-
riā illū extremū exitus tui diē ꝛ anteq̄ꝫ
miſera aīa tua de carcere carnis exeat ꝓ-
uideas q̄ vadat. Iſtiuſmodi cōſideratio
cōtritionē ꝯcipit. cōtritio ꝯpunctionē pa-
rit. cōpunctio ꝯtemplationē ſcȝ piū ꝛ hūi-
lē affectū in deū. Piū ſcȝ ex cōfidentia ad-
iutorij bonitatis diuine ꝛ clemētie. Hu-
milē ex ꝯſideratōe ꝓprie fragilitatis ꝛ mi-
ſerie. Hic lector rogo diligenter attende.
Quidē eñ eſt in oī ſcia qđ hoīez ꝓuocet
facilius ad ſui cuſtodiā et omnē iniuſti-
ciā expellendā. ad ſanctitatē in tiore dei
ꝑficiendā q̄ꝫ ſue corruptōis cōſideratio:
ſue mortalitatꝫ certa cognitio. poſtremo
tremēde mortis ꝯſideratio. Et hō fit nō
hō hoc eſt q̄ñ egroteſcit. egritādo egritu-
do creſcit. peccator expaueſcit. cor cōtre-
miſcit. caput conturbeſcit. ſenſus euane-
ſcit. virtus exareſcit. vultus expalleſcit. fa-
cies nigreſcit. oculus tenebreſcit. auris
ſurdeſcit. naris putreſcit. lingua fateſcit.
os obmuteſcit. corpus tabeſcit. caro mar-
ceſcit. Tūc carnis pulcritudo fetor effici-
tur ꝛ putredo. tūc homo reſoluit̄ in cine-
rē ꝛ vertit̄ in vermē. Ecce frater mi cha-
riſſime ecce ſatis horribile ſpectaculū ſed
nimis vtile ſpeculū. qm̄ nulla ars medi-
cine nullaq̧ doctrina ſic ſupat ſuperbiā
nec ſic vincit malitiā. nec ſic extinguit li-
bidinē. nec ſic mūdi calcat vanitatē ſicut
hmōi mortis recordatio. Ergo vtinā ſa-
perēt et intelli. ac nouiſſima ꝓuiderent.
Et q̄d huic mūdo vileſcit tūc ſicut hō cu-
ius corpus cū ſit exanime nō ꝑmittitur
eſſe in domo ꝑ triduū p̄ fetore. ſed vt vi-
le ſterc' foris ꝓijcit̄ ꝛ in ꝓfundo terre ab-
ſcondit̄. putredini tradit̄. vermibus eſca
dat̄ et cadauer efficit̄. Erubeſcat ergo ſu-
perb' et infelix peccator. timeat elatione
cecatus. ira inflatus impatientie vicio

infect⁹.ſcia inflatus: cui plus placet ars
ariſtotelis ꝙ̄ ſciētia de ap̄lis. plus codex
platonis ꝙ̄ codex diuine lectōnis. Quē
nulla lectio letificat. nulla ſcia edificat.
nullus ſermo ſapit niſi fuerit grāmatice
cōfectus dialectice imaginatus rethori
ce purpuratus. Stultus es q̄ hec igno-
ras et erras. qm̄ qui talia agunt et in ta-
libus dies ſuos ↄſumūt. peccatū ſibi ge
nerāt et mortē parāt. qm̄ ex ſili ſtudio ſi-
milē ſcientiā ↄcipiūt. im̄mo et folia colli-
gūt. nō fruct⁹. i. verba nō virtutes. Ver-
ba em̄ iuuentū ꝓferūt. et aerē verbis ver
berāt. verboſitatē ſonāt iactantiā oſten-
tant. De quib⁹ ꝑ p̄s. dicit. Turbati ſūt
et moti ſunt ſicut ebrius et oīs ſapiētia
eoꝝ deuorata eſt. Sicut em̄ ebrius ho-
mo neſcit q̄d agat aut quo vadat eo ꝙ ſe
ip̄m ignorat. ita inſipiētes clerici ſecula-
res in habendo huius mūdi ſcientiā. ſe
cōturbant libros deuorāt ſentētias mul
tiplicāt. ſed q̄d agāt penitus ignorāt. qꝛ
ad quē finē tendāt miſeri nō attendūt.
O vtinā tales ſaperēt et intelligerēt ꝛc̄.
Si em̄ vite ſue breuitatē ꝑpendiſſent. ſi
dāna dierū ſuoꝝ an̄ oculos ↄuertiſſent.
ſi quō tremēdo iudicio nō tm̄ ex mortuis
eoꝝ opibus ſed de oī verbo ocioſo ꝙ̄ di-
ſtricti ſunt reſpōſuri ꝑuidiſſent. mox ti-
more ꝑterriti. mox diuino amore ꝑculſi.
vana huius vite ſtudia riliquiſſent. De
ſtudio vanitatis veniſſent ad ſtudiū ve-
ritatis. de ſtudio ſtultitie ad ſtudiū ſapiē
tie. Hoc eſt de ſtudio curioſitatis ad ſtu
diū ſancte hūilitatis. de ſcola luxurie et
prauitatis ad ſcolā mūditie ꝛ ſanctitat̄
ſeu caſtitatis. de vita iniq̄tatis ad vitam
ſanctitatis. hoc eſt. de vita fornicatōnis
ad vitā beate religionis. i. de domo con
uerſatōis mūdane ad domū ſancte diſci
pline. Vn̄ ipe ſpūſſanctus ꝑ ꝓphetā pec
catorib⁹ ꝑcipit dicēs in pſalmo. Appre-
hendite diſciplinā ne qn̄ iraſcat̄ dn̄s ꝛ pe
reatis de via iuſta. O ꝙ̄ terribilis ſnīa
et nimis metuēda his q̄ diſciplinā nō ap

prehendūt. qꝛ ex hac ſpūſſancti ſnīa pa-
tet qm̄ peribūt. Hinc eſt q̄ð dn̄s ꝑ moi
ſen ait. Oīs aīa q̄ nō fuerit afflicta die
hac ꝑibit de populo meo. Notanda ſūt
attentius verba iſta. Aīa inq̄t ꝑibit que
nō fuerit afflicta ſubaudi ꝑ diſciplinā ꝑ
morū correctionē. ꝑ pnīe ſatiſfactionē. ꝑ
cordis ↄtritionē. ꝑ ↄſciētie purificationē
Et dicebat die hac. i. in p̄nti tp̄e grē. in
die huius vite. quoniā qui non ſuſcipit
modo tēp⁹ penitētie poſt mortē nō inue-
niet locū indulgētie. Quapropter time
tu peccator. tu caro ſuperba tu vile cada
uer. quē adhuc viuentē vermes ſepe cor-
rodunt que de tuo et in tuo corruptibili
corpuſculo generantur. Cōtremiſce ſu-
perbiā. proijce vanitatē. fuge luxuriā. ap-
prehende diſciplinā ne pereas. Vide in
hoc ſpeculo quid es. quid fuiſti. et quid
eris. Cuius cōceptio tabes menſtruoſa
origo lutū putredo finis. Vtinā ergo ſa-
perent et intelligerēt ꝛc̄.

De egreſſu miſerabili anime tue.

Iterū frater chariſſime te cōue-
nio vt quicq̄d agant alij ſis me-
mor ipe tui. Vileſcat tibi mun-
dus plus ꝙ̄ tu mundo. Huius igitur
tante calamitatis miſeriā ↄſidera atten
tius ꝛ cum propheta ingemiſcens dicito
Iniquitatē meā annunciabo et cogita-
bo pro peccato meo. Quoniā ego in fla
gella paratus ſum: et dolor meus in con
ſpectu meo ſemper. Et iterū dic cū apo-
ſtolo qui flebilem humane conditionis
ſtatum deplorās dicit. Infelix ego ho-
mo quis me liberabit de corpore mortis
huius. Hec ſalutifera apoſtoli ſententia
prudentē lectorē exigit. Adhuc apoſto-
lus veniebat in corpore quod tm̄ mortu-
um nominabat. quia qui ſapiens eſt iā
mortem ante oculos conſiderat. Jam
ſe mortuum reputat cum ſe moriturum

pro certo ſciat. Attende ergo in illa terri-
bili hora de qua loquor miſera peccato-
ris aīa. qn̄ de mūdo exitura es. aderunt
mox miniſtri maligni illi ſcʒ demones
maledicti. illi viri tartarei. illi ſpūs horri
biles ⁊ peſſimi velut leones rugiētes vt
rapiāt p̄dā. ſcʒ tuā peccatricē animā mi
ſerā. Tūc ſubito patebūt horribilia loca
penarū chaos et caligo tenebrarū. horror
miſerie et tribulationū. tremor et timor
anguſtie ⁊ cōfuſionis. dolor horrēde vi-
ſionis tremor tremēde māſionis. vbi lo-
cus flentiū. vbi ſtridor dentiū. vbi mor-
ſus vermiū. vbi clamor dolentiū. vbi lu
ctus gemētiū. vbi vox clamantiū pecca
torū ⁊ dicētiū. Ve ve ve nobis filijs eue
Cū hec et his ſilia imo milleſies plus
q̄ʒ dici poſſit peiora. de corpe egreſſura
miſera aīa viderit ⁊ ſenſerit. qualis quā-
tuſq̄ʒ q̄ʒ magnus terror et tior ac tremor
erit i ea. q̄ lingua p̄t dicere. q̄s liber expo
nere. Quid tūc pderit ſcīe iactātia. ſecu
li pōpa. mūdi vanitas. terrene dignita-
tis cupiditas. Nūq̄d poterūt luxurie ap
petitus: cibus exquiſitus. pot⁹ delicatus
veſtis curioſitas. calciamēti ſpecioſitas.
carnis mollicies. vētris ingluuies. cibo-
rū ſupfluitas. crapularū ebrietas. domo
rū ꝯſtructio. p̄bendarū acq̄ſitio. diuitiaꝝ
multiplicatio. nūq̄d illa oīa poterūt mi-
ſerā aīaʒ hoīs eripe de ore horrēdi ac hor
ribilis leonis et de maledicta fauce dra-
conis.

Hanc vtinā lectionē legat aliq̄s. ſa-
piat et ſane intelligat ⁊ in corde ſuo
retineat īplicatus peccatis. amore mun
di et carnis inebriat⁹ et cecatus. cui plus
placet luxurioſi cadaueris. venenoſa vo-
luptas q̄ʒ aīe ſue ſanitas. q̄ plus ſtudet
circa marcā q̄ʒ circa marcū. cui plus eſt
de mundo q̄ʒ de xp̄o. cui plus eſt de lege
bouina q̄ʒ de lege diuina: Legat igit̄ le
ctionē iſtā inſipiēs ille q̄ hmōi eſt et ſpe
culet̄ in hoc ſpeculo peccator ſpeciē ſuā.
Cōſideret diligēter vn̄ venerit. q̄d ſit. et
quo vadat. Perpendat ex p̄miſſis p q uā

ſemitā metuendā. p q̄d iter tenebroſum
p quorū horrēdas manus miſera ei⁹ aīa
tranſitura eſt. O ſtulte peccator q̄m iſta
cōſiderare neſcis. q̄z iſta preuidere negli
gis. ideo ſepius inuadit te ſupbia. exagi
tat ira. excruciat malicia. vulnerat inui-
dia.. inflāmat luxuria. fatigat accidia. li
gat auaricia. q̄m horrēda tibi imminen-
tia tormēta nō reſpicis. Jccirco ꝯtumax
iniurioſus obſtinat⁹ ſepe efficeris piger
et accidioſus. Ad opus diuinū negligē-
ter accedis ⁊ deſidioſe agis Quare: q̄z
nō vis p̄uidere q̄ vadis. Utinā ergo ſa-
peres ⁊ intelligeres. Tremend⁹ eſt illi⁹
aſpectus vt dicit Leo papa. cui peruiū
eſt omē ſolidū. aptū omē ſecretū. cui ob-
ſcura clarēt cui muta rn̄dent. ſilentiū ꝯfi-
tetur. et mēs ſine voce loquit̄. Si ille ſer
pens venenoſus diabol⁹ auſus fuit im-
petū facere i aīaʒ ſanctiſſimā. beatiſſimi
martini. q̄ erat gēma ſacerdotū. quā feli-
cē animā p̄ntibus angelis euntē in celū
curabāt impedire. quō timendū eſt tibi
pctōri ⁊ tremēter p̄meditandū. q̄ʒ horri-
biliter occurret miſere aīe tue ille doli arti
fex. ille fili⁹ iniq̄tatis. ille aīaꝝ hoſtis a-
mariſſimus. Eya frater chariſſime p̄co-
gita et nūq̄ʒ a tuo corde recedat q̄ʒ tū il-
la beatiſſima virgo maria ppetua mater
dn̄i nr̄i ieſu xpi aīe ſue puidebat. q̄ (vt le-
gimus) filiū ſuū ſpecialiter exorauit. vt
maligni ſpūs in ei⁹ trāſitu nō adeſſent.
O ſi tāta et tā ſancta deo chara imo cha
riſſima aīa viſioneʒ nephandoꝝ ſpirituū
formidabat. q̄d faciet aīa peccatrix. quō
poterit ſtare an̄ horrendū aſpectū tremē-
di vultus eius ad intolerabilē fetorē oris
eius. ad flāmas ſulphureas oculoꝝ eius
Certus eſto ꝙ timor huius horrēde be-
ſtie omē gen⁹ tormētoꝝ ſupat pluſq̄ʒ in
hoc mūdo excogitari q̄at Vn̄ ꝓpheta pa
uidus expaueſcēs ad orationē ꝯfugit di-
cens. Exaudi deus orationē meā cū de-
p̄cor a timore inimici eripe animā meaʒ:
Nō dixit a poteſtate: ſed a timore. quare.
Ad inſinuandū q̄ʒ maxima ſit pena q̄ʒ

horribilis ⁊ intolerabilis ſit timor ipſius
inimici. Mira res. attēde q̄d orauit. A
timore inquit inimici eripe aīam meā.
Heu heu frater mi ſi talis ac tantus eſt
tremor aīe peccatrici ex ſolo ſathane viſu.
quāta cōfuſio quantus horror. quāta af
flictio. quātaue lamētatio erit ei⁹ tactus
O ſtulti filij hominū et vani. vt q̄d dili/
gitis vanitatē et q̄ritis mendaciū. Qui
eni̅ diligit iniquitatē odit animā ſuā. et
odibiles ſunt deo impius et ipietas ei⁹
Altiſſimus eni̅ odio habet peccatores et
miſertus eſt penitentib⁹. Quare tā hor/
rendā tā q̄ꝫ horribilē nō circūſpicitis mi
ſeriā. Quare nō ꝓijcitis ſuperbiā. quare
nō extinguitis auariciā. quare nō ꝯtēni/
tis luxuriā. quare mores veſtros nō cor
rigitis. Quare mandatū dei ſalutiferū/
q̄ꝫ eius ꝯſiliū negligēter auditis. Qua/
re nō ſapitis et intelligitis ac nouiſſima
prouideris. Hinc eſt ꝙ nos peccatores
terribiliter alloquitur dicēs ꝑ Salomo
nē. Ego inquit in interitu veſtro ridebo
et ſubſannabo cū vobis q̄d timebatꝫ ad
uenerit. O q̄ꝫ metuēda eſt hec dñica ſen
tentia. vtinā lector ſaperet in palato cor/
dis quantū cōtineat amaritudinis. q̄ꝫ/
tumue formidinis. quia reuera ſi ſciret
oī hora vitā ſuā cauti⁹ cuſtodiret. Sed
dices forſitan ꝙ deriſio et ſubſannatio
nō cadunt in ipm oīpotentē deū. nec ei⁹
reuerentia ſanctiſſima q̄ꝫ ſimplex natura
huiuſmodi paſſiones ſiue yronias non
admittit. Attende qui interrogas. quō
dura tibi ſentētia debeat exponi. Ego
inq̄t i interitu veſtro ridebo .i. cū finis vr̄
aduenerit vos deriſiōe dignos clamabo
et cū irruerit ſup vos repentina calami/
tas ſubſannabo .i. cū amara mors vos
momorderit eterna ſubſannatione di/
gnos damnabo.

AUdi tu peccator terribilē ſenten
tiā quā ſi intelligeres ſine dubio
expaueſceres. Sed ſcripturas ſa
cras negligenter legis. actus vite tue et
mala que facis peccata q̄ cōmittis fa/
cta dicta et opera tua mala nō ſapienter
reſpicis. Velox ad menſaꝫ: tardus ad ec
cleſiā. potēs ad prandiū ſed eger ad pſal
lendū. Peruigil ad fabulas: ſed ſomnolē
tus ad vigilias. parat⁹ ad loquendū ſed
tardus et mutus ad pſallendū. ꝓmptus
ad irā et detractionē: piger vero ad ora/
tionē. Inuidie amator. pauperū ꝑſecu/
tor. feſtucā in alieno oculo reſpiciens: ſed
trabē in ꝓprio oculo nō videns. aliorū fa/
cta cōdēnans ſed tua nō cōſiderans: cete
ros reprehendis teipm nō corrigis. alios
vituperas et te collaudas. ſicut meretrix
ſeipaꝫ mentiēs eſſe formoſam cū ſit feti
da capre ꝯparabilis ac oībus vicijs ple/
na. Malitie inuentor. diſcipline deſtru
ctor. amicus viciorū. et inimicus virtutū
Hec ſunt que hominē excecant et a deo
ipm ſeparāt. Hec ſunt que monachū fa
ciunt demoniacū. cōuerſum faciūt puer
ſum. clericū hereticū. chriſtianū antichri
ſtum. Qui eni̅ chriſtianus nō eſt anti/
chriſtus eſt. Non eſt chriſtianus q̄ mo/
ribus et vita chriſto eſt cōtrarius. Heu
heu vir inſipiēs nō cognoſcit et ſtultus
nō intelligit hec. Et ideo ſicut dicit idē
ꝓpheta ſimul inſipiens et ſtultus ꝑibūt.
Sed que diſtinctio eſt inter inſipientē
et ſtultū. Omnis inſipiens eſt ſtultus.
Inſipiēs dicit̄ quaſi nō ſapiens. Mul
ti eni̅ viuunt qui ſapientes nō ſunt. et tn̄
ſtulti nō ſunt. Multi iuſti ſunt et mul/
ti iuſti nō ſunt ⁊ tn̄ iniqui nō ſunt. Vis
noſſe quis ſit ſapiens et q̄s ſit ſtultus.
Inſipiēs eſt q̄ ſe a paradiſi gaudijs pere
grinū nō cōſiderat: q̄ ſe exulē in hoc exilio
nō attendit. Stultus aūt qui licet credi
derit: tn̄ vt mortē ꝑpetuā euadat ⁊ gloriā
eternā caſte viuēdo: pieq̄ꝫ cōuerſando ac
quirat nō intendit. Iuſto ergo dei iudi/
cio ſimul inſipiens et ſtultus peribunt:
q̄d tn̄ nō fieret ſi ſaperēt et intelligerēt ac
nouiſſima ꝓuiderent. Ecce frater mi iā
legiſti iam vidiſti in hoc ſpeculo peccato
ris quid ſapias: quid intelligas: que no/
uiſſima prouideas. Supereſt igitur vt

dilig̃ẽter diſcas et in corde firmes. vt ſa/
ne ſapias et recte intelligas ⁊ vt nouiſſi/
ma tua prudẽter ꝓuideas. vt ꝑ hec eter/
nam damnationẽ euadas et cum dño ie
ſu chriſto vitã eternã poſſideas. Quod
tibi concedat ille qui eſt in ſecula de⁹ be
nedictus. Amen.

Explicit ſpeculũ peccatoris.

Utinã ſaperẽt et intelligerẽt et ꝓuide/
rent. Tria pterita. Tpis amiſſionẽ. bo
norũ omiſſionẽ maloꝝ ↄmiſſionẽ. Tria
preſentia. ſcꝫ tẽporis breuitatẽ. ſaluãdi
difficultatẽ. ſaluãdorũ paucitatẽ. Tria
futura. mortẽ horribilẽ. iudiciũ terribile.
eternũ ſupplicium.

Quid ſis q̇d fuerꝫ q̇d eris ſꝑ mediteris.
Sic min⁹ atqꝫ minus pctis ſubijcieris:
Diſce nũqꝫ ocioſus riſuꝫ viſum domita
Seſus mẽbra cogitat⁹ regiſtra freq̃nt⁹
Moribꝰ inſiſte vicijs orando reſiſte.

Speculum beati Ber/ nardi abbatis Clareual lcñ. hoc eſt velut vnctio nardi.

Si quis emendatioris vite de
ſiderio tactus. cogitationũ lo/
cutionũ operũqꝫ ſuoꝝ ſollicit⁹
explorator. vniuerſos exceſ/
ſus ſuos corrigere nitit̃ in pñtis pagine
frequẽti lectõe ⁊ aſſidua meditatõe tãqꝫ
in ſpeculo interioris hoĩs ſui faciẽ iugi/
ter ↄtẽplet̃. mores ſuos cõponere ſtude/
at. vt q̃tidiani ꝓfectus incremẽti vageta
tus de virtute in virtutẽ mereat̃ cõſcen/
dere. In primis ergo ex q̃ ſurgit̃ ad vigi
lias. vite ſue tps debet monachus ꝑ ſin/
gula momenta cõputare. et videre vt ſꝑ
bonũ faciat et malũ caueat. In oĩni tpe
ſuo ſꝑ dicat ſibi. Si moritur⁹ eſſes face
res iſtud. Cũ pſallit̃ ad vigilias ⁊ horas
ſꝑ cor ad pſalmoꝝ ſenſuꝫ habeat. niſi ad
aliq̇d ſublimius rapiat̃. Sed et oĩm que
ibi dicunt̃ vſqꝫ ad vnã litterã ſe ꝓ certo
nouerit debitorẽ. vel dicẽdi in choro ſuo
vel audiẽdi in alio. Ad interualla debet
ſe dare ad orationẽ: vel neceſſitati ꝓuidere
ita tñ vt vadẽs vel rediẽs ſꝑ ſibi dici no/
uerit. Surſum corda. Non eſt aũt ſpiri/
tualis ꝓpoſiti detrimentũ ſi corpis infir/
mitas cogit priſtinũ rigorẽ aliquantulũ
relaxare. Tpe lectõnis orare poterit. et ſi
ad legendũ acceſſerit nõ q̃rat ſcientiã ſed
saporẽ. Eſt eñi ſacra ſcriptura puteus ia
cob. ex quo hauriunt̃ aque q̃ in orõe fun/
duntur. Nec oraturus ad oratoriũ ſꝑ eſt
eundũ. ſed in ipa lectione ↄtẽplari pote/
rit ⁊ orare. Sacris altaribus ſi ſacerdos
eſt tãqꝫ ex ſummis angelis in ſpũ totus
aſſiſtat ſi miniſter tãqꝫ dño angel⁹ mini
ſtret. Cũ alijs exeat ad laborẽ. vbi ↄſide
rare debet nõ q̇d agat ſed ꝓpter q̇d vene/
rit. Ceſſante manu ſpiritus laboret. vel
orando vel meditãdo. q̃zuis in labore id
ipm facere teneat̃. Ad menſam nõ ſoluꝫ
fauces ſumãt cibũ: ſed etiã aures eſuriãt
dei verbũ. Nõ eñi totus debet mãduca
re. ſed ſic occupet̃ cor ad verbũ dei. vt ſolũ
fauces ſumãt cibũ carnis. De hoc autẽ
plurimũ gaudeat ſi ſibi viliora q̃ꝫ alijs
apponunt̃. Naꝫ reuera feliciores ſunt q̇
in parcitate ſuſtinẽda fuerint aĩo fortio/
res. Poſt menſem in gratijs exoluendis
pro duobus ſe nouerit ſupplicandũ: pro
peccatis eorũ quorũ elemoſynis ſuſtenta
tur. et forſitan ne corpori ſuo ſuꝑ neceſſi/
tatẽ indulſerit. Si vocatur ad colloquiũ
ſm regulã. leniter et ſine riſu verba pau/
ca et rationabilia loquat̃: et anteq̃ꝫ ea ꝓ/
ferat. bis ad limã veniãt q̃ꝫ ſemel ad lin/
guã. Si cũ ſecularibus eſt loquendũ tũc
maxime adhibeat cuſtodiã ori ſuo vt ni/
hil omĩno dicat q̇d nõ edificet audientẽ.
Sic igit̃ in cunctis ſe habeat. vt nemo
dubitet qui eũ viderit quin vere ſit mo/
nachus. Poſt cõpletoriũ ſingulis diebꝰ
capitulũ ſibi teneat. et cõuocatis cogita/
tionibus ſuis ponat cum eis rationẽ. di/
ligenter cõſiderans quid ipo die cogita/

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tione locutione et opere deliquerit publi
ce vel priuatim. Et per ſingulas noctes
lectū ſuū lauans. hoc eſt ſingulis pecca-
tis lachrymis ⁊ dolore purificatis diligē
ter de ſingulis cōputet. in craſtino publi
ce de apertis. de occultis vero in ſecreto
facturus cōfeſſionē. Ut aūt cōfeſſio pfe
cta ſit tria debet habere. ſcʒ. Ut ſit volū
taria. nuda. et munda. Uoluntaria. i. p-
pria deliberatione et ꝓpoſito. Nuda: vt
nude peccatū ſuū ꝓut geſſit cōfiteatur.
Munda ne peccatū ſuū p̄dicet ſicut zo-
doma ⁊ gomorra. ſed pura et ſimplice in
tentione ſe accuſet et in nullo peccatum
ſuū defendat. In capitulo q̄ publice offē
dit manifeſte reuelet: et tāq̄ʒ aſſiſtēs iu-
dici in oībus ſe ibi habeat loquatur vel
reſpōdeat vel ꝓclamet. Clamor eius in-
terius et exterius oleo charitatis ſit pun-
ctus. Non ſit cupidus ⁊ ambitioſus. In
oībus fugiat ſingularitatis et āmiratio
nis notam. Nil loquatur vel dicat vnde
multū religioſus vel eruditus velit puta
ri. Ad interrogata paucis reſpōdeat ver
bis. Si de ſcriptura ſi de moribus aga
tur. aurē paret nō linguā. Cū loquit̄ nō
ſtudeat eloquentie: ſed ſermo eius ruſti-
canus ſit potius q̄ꝫ vrbanus. In omni
bus agendis nō ſtudeat curialis videri.
Salua honeſtate fugiat oēs homīes in
poteſtate poſitos maxime ſeculares. Se
cetur cōīa nec preferat priuata cōmuni-
bus. Cōmunes labores lectiones ⁊ ob
ſeruantias diligenter et hūiliter obſeruet
et nō ſit ſicut vitula effraim docta diligē-
re trituraā. id eſt ad hmōi nō cōſuetudine
ſed deuotōe trahat. Orationes que im-
perantur primo loco diligenter exoluat,
nō ſibi blandiatur de priuatis orationi-
bus. que in ſecundo loco ei abunde ſint.
cum in preceptis orationibꝫ deſidioſus
fuerit et negligens. Si autē familiaritas
interdicitur. multomagis mulierū. Sit
facies cōmunis cū ceterꝭ intus vero diſ
ſimilis. hoc eſt nō nimia grauitate ꝯtra
cta: nec leuitate diſſoluta. ſed quadā me-
diocritate bona regatur. ſicut de ſancto
Martino legitur. Faciē eius nō fuſca-
uit meror nec lenigauit riſus. Erit pru-
dentis aīe theſaurū ſuū ſollicite conſer-
uantis more moiſi cornutā velare faciē
quodā riſu qui tn̄ modeſtus ſit interio-
rem gloriā et mentis grauitatē abſcon-
dere. Cōparanda eſt dies inſtans diei p̄-
terite: vt ex eorū collatione et cōparatiōe
ſuū deprehendere poſſit monachus pro-
fectū vel defectū. In omni actu et cogi-
tatu ſuo ſibi deum adeſſe memoretur. et
omne tempus in quo de deo nō cogitat
ſe cōputet perdidiſſe. Sit monachꝰ qua-
ſi melchiſedech ſine patre. ſine matre ſine
genealogia: nec patrē ſibi vocet ſup terrā
Jmo vere ſic eſtimet: quaſi ipē ſolus ſit
et deus. Tedio vel languore affectus cō
ponat ſe meditando ſuper petrā de qua
lauantur mortui et cogitet apud ſe quo-
modo tractentur vſu ſepeliendi. nunc in
tergū. nunc in faciē verſantur. quō nu-
tet caput cadent brachia. rigeant crura:
quomodo cōſuantur includantur et iace
ant. quomodo deferantur humandi in ſe
pulcro. quomodo puluere cōtegantur et
ſempiterne traditioni tradātur. Et quia
certū eſt qđ morieris et neſcis quomodo
et quando. et quoniā vbiq̄ꝫ te mors expe
ctat tu quoq̄ꝫ ſi ſapiens fueris eam vbi
q̄ꝫ expectabis.

Speculum beati Bernardi
abbatis Explicit.

Attende o religioſe

O
Fuit quidam deuotus ſolitu-
dinis amator. Beatus mo-
nachus deſolatus cui mūdus
exiliū. celū patria cella paradiſus ē. Beatꝰ
religioſus deo deuotꝰ ſeculo ignotus cui
opidū carcer. clauſtrum refrigeriū: labor

requies ſolitudo luctus gaudiū ſilentiū
pacis hoſpitiū. Beatus cui ſacra lectio
cibus: orō potus: pſalmus iubil⁹. medi
tatio xp̄s: ſpeculatio deus. Beatus reli
gioſus q̇ oīa ſtudia et exercitia ſua ad vir
tutes et beneplacitū dei ordinat. et nihil
ſingularitatis et oſtentationis verbo vel
facto p̄tendit. cauens vbiq̃ ne deū vel
ꝓximū offendat. Beatus q̇ ꝓ bono acci
pit qn̄ aliquis eū corripit et recte inſtru
it. ne ī errore maneat et male ꝑeat. Bea
tus qui os ſuū cuſtodit ne ocioſum aut
nociuū verbū ꝓferat: talis magnā pacē
habebit. bonam cōſcientiā et famā de
uotioniſq̃ gratiam obtinebit ſpecialem.
Multa iurgia ceſſare facit qui patiens
eſt et tacet. ¶ Religioſus eſt qui habet
deuotionē in choro. patientiā in capitulo
diſciplinā in labore. meditatōꝫ in lectio
ne. feruorē in orōe. caſtitatē in tentatōne.
tolerantiā in aduerſitate. hūilitatē in ꝓ
ſperitate Religio paupꝑtate fundit̄. obe
dientia erigit̄. caſtitate dedicat̄: hūilitate
cuſtodit̄. charitate ꝑficit̄. Religioſus in
abſcondito manēs: quaſi lucerna in no
cte ſecure ardens. Religioſus non refre
nans linguā ſuā huius vana eſt religio.
℣. Ad qd veniſti frater rogo te medita
re frequēter: Obſequio xpi ſubiect⁹ viue
decenter. Eſto tardiloquus lege ſcribe di
ſce libenter.

¶ Incipit ſpeculū peccato ris agoniſantis.

Heu heu et pluſq̃ heu me mi
ſerū et infelicē peccatorē: q̇ in
tot anguſtijs et calamitatib⁹
corporis et ſpiritus me ſolū re
perio et oī hūano ſuffragio deſtitutū. nec
eſt vlla creatura ſub ſole a qua audiā vel
credā dolorū meoꝝ qualecūq̃ ſperare re
leuamen: attenta calamitate quā in p̄ſen
tiarū ꝑpetior. Parētes ſiquidē et amici
mei carnales quib⁹ maxime confidebā.
ijdem ipi ꝑ quandā fictā et occultā tradi
tionis ſpecie in vanitatibus et ludis in
eptis me deduxerūt: et induxerūt in lo
cum horroris ⁊ laqueū mortis. que me
nūc obſidet ⁊ inuadit. ſed nec me preui
dere docuerūt pn̄tes horrēdas miſerias
quibus heu nūc totus inuoluor tā cor
pore q̃ aīa. Inſuꝑ et in predictū laqueū
mortis cū eiſdē cognatiſ dietim labebar
nec attendebā. Ue ve mihi miſero pec
catori ꝗ dū plena incolumitate fruebar
has terribiles anguſtias ⁊ intolerabiles
cruciatuſ nō p̄cogitaui: q̇ oī creature mor
tali p̄ſertim hoi peccatori ineuitabiliter
eueniūt. dū mors in foribus eſt aut ago
niſat veluti heu modo patēter experior.
vtiq̃ hec merito p̄cogitaſſe debuerā niſi
mundus et diabolus cordis oculū erro
rum tenebris obfuſcaſſent immo verius
prorſus excecaſſent. Siquidē dum ad
huc ſanus eſſem et in proſperis mundi
totus efflorerē. mortē ſꝑ metuebā et vix
abſq̃ horrore. mortꝭ mentionē audire po
terā. ſed nec quēpiā morientē videre po
terā: aut imaginare ſine dolore et mero
re cordis. Sꝫ heu nūc q̄ſi ꝓditorie inua
dor ⁊ circūuallor a morte. nec vllū vſque
quaq̃ patet diffugiū. quinimo tot miſe
rijs vndiq̃ circūuallatus ſum. ꝗ preter
eas nil aliud cogitare poſſuꝫ aut alijs im
pendere. Nihilomin⁹ ſalubre nimis mi
hi foret et oportunū ſaluti aīe mee vacare
quā timeo poſt breue tp̄is interuallū ad
infernalē deſcenſurā manſionē. cui⁹ hor
rendā mēoriā ſaltē vni⁹ hore morula nū
q̄ hucuſq̃ in mēte habui: putās me tē
peſtiue ſatis id facturū dū mors adeſſet.
finēq̃ vite ꝓpinquare ꝑſpicerē. Sꝫ ecce
me grauiter erraſſe euidēter ꝑpendo. cer
nens me dolorib⁹ pauore et angorib⁹ ita
circūſeptū. ꝗ ad ſalutaria queq̃ intēde
re mihi nō vacat aut delectat. q̇nimo luce
clarior experior q̄ꝺ poſt ludū amiſſꝫ; nil
reſtat q̃ vt ve detur. Heu me miſerū et
infelicē ꝗ p̄cioſum tp̄s ob aīe ſalutē ꝓcu
randā mihi diuinitus collatū tā inepte
tā vane tā inutiliter expēdi. et ad vanita
tes cūctaq̃ ſaluti mee nociua. eodē q̄ti

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

dicabuſus ſum dei ſancteq̃ matris eccle
ſie p̄cepta et monita prorſus ꝑuipendēs
atq̃ ꝓ nihilo ducēs. vota frangēs. penitē
tiā refugiēs. ꝓmiſſa ſoluere nō curās. et
oīa vetita ꝑpetrās. Quāobrē ab imorta
li verme ꝓprie ꝯſcietā acriter intus cor/
rodor et cōmanducor. q̄ dolor ille oī do/
lore ſeuior ſua acerbitate ſufficiens eſſet
aīaꝫ a corꝑe ſano violēter auellere. ſed et
p̄ pauore eorū q̄ p̄diti aīa adhuc remane
re in corꝑe geſcit. ſed fruſtrata ſpe ſua ne
ceſſario ipm̄ deſerere cōpellit̃. Heu heu
quantū a via ſalutari q̄ ducit ad vitā ab
erraui. quāq̃ nimis anguſtā fore cōſide/
ro. latā aūt et ſpecioſam a multis frequē
tatā q̄ ad interitū tendit et in baratrū dā
nationis p̄cipitat hucuſq̃ ſum ſecutus.
Utinā daret̃ mihi ſaltē vnica dies tē/
poris hominū. qui illud vane cōſumunt
et inutiliter deperdūt. ego proculdubio
mora ſemota corde puro ⁊ cōſcientia nō
ficta de p̄teritis delictis veraciter peni/
terē et iterū penitēda nō ꝯmitterē. Sꝫ vi
deor mihi taliter ad hec ab alijs reſpōde
ri. Qꝫ ſicut ad regimen domus ſol⁹ de/
narius argenteus parū ꝯferret ei: qui cū
mille aureis illā regere nō potuit. Pari/
formiter parū ad ſalutē ꝓcurandā mihi
ꝓdeſſet vnica dies pn̄ie. q̄ in centū mili
bus nil boni feci: imo malū oī momento
ꝑpetraui. Preterea dolēter explor ⁊ anim
aduerto q̄ hmōi in penitēti. ſuāq̃ vitā
nullaten⁹ emēdare curante. feſtina mors
ſūmo eſt remediū ⁊ ſalubris medicina.
Cui eīn breuior ē vita min⁹ deteriorat̃
et pauciora ſibi cumulat delicta. Male/
dicant̃ itaq̃ falſe delitie. cōuerſatio feda
inepta leticia: q̄ q̄uis exiguo tp̄e durauē
rint: eterna tn̄ mihi ingerūt tormenta et
ſine fine duratura. Magna ſtoliditas ē
vt vitā longiturā q̄s cōcupiſcat. ſi illā in
dei ſeruicio indeſinēter nō expēdat. Heu
q̄ negligēt̃ iſta p̄uidi p̄teritis diebꝫ cū ad
honores amores et fauores mundanos
tā ardēter aſpirarē. q̄ me nūc in has hor/
rendas anguſtias et cruciat⁹ inſtar ceci
deduxerūt. Maledicta ſit hora illa qua
in hanc lucē prodij. dū ꝓpter intenſum
et exceſſiuū mundialiū amorē corp⁹ meū
in cibū ignis et fauillā eterne incendij
ſic delicate nutriui. Deū q̄ me creauit et
perditū redemit. ꝑdidi. vitā illā beatā q̄
fine nō claudit̃ defectu caret. inuidiā ne/
ſcit amiſi. Feliciq̃ oīm ſuꝑnoꝝ ciuiū ſo
cietate ꝑpetuo ſum priuatus. Ubi ver⁹
amor et ꝑfecta charitas. merita ⁊ gaudia
ſinguloꝝ facit cōia vniuerſorū. Nec īme
rito vt clare ꝑſpicio tot bonis deſtitutus
ſum q̄m quidē ſi breue et exiguū vite mee
tp̄s in dei ſeruitio cōſumpſiſſem. infalli/
biliter et abſq̃ vlla ambiguitate ꝯſcie ſe
curitatē: et aīe ſalutē in p̄nti euo accepiſ/
ſem. et in futuro vitā eternā et gloriā ſine
fine poſſediſſem. Sed nūc ꝓh dolor in/
gredior locū tormētorū terribiliū ⁊ eterna
liū penarū. et paulatim deſinūt oīm mē
broꝝ meoꝝ officia. cūcteq̃ vires tā aīe q̄
corpis lāgueſcūt In primis lingua meo
palato adherēs loquele vſum mihi ade/
mit q̄obrē dolores ⁊ anguſtias cordis
explicare nō ꝑmittor. Oculi girāt et ro/
tantur in orbē: vel turgeſcūt inflanturq̃
p̄ dolore. ob cuius vehementiā nequeūt
lachrymari. Facies palleſcit: color imu/
tatur et glauceſcit. Naſus cōſtipat̃ ac ru
geſcit. Os grauiter olet ⁊ exareſcit. den/
tes nigreſcunt: eorūq̃ iunctura ſe diſſol/
uit. Labia crepant findunt̃ et ſpumant.
Guttur rauceſcit. nerui q̄ in p̄ciſūt rum
pēdi vidēdos ſe monſtrāt. Pectus aridū
ſe ſubleuat vt cordi locū tribuat q̄d ad ere
pandū feſtinat. Miſera q̄z caro ꝑ omnes
meat⁹ ſudat fetet ſeq̃ ꝯſtringit. Heu q̄
intolerabiles ꝑ ſingula corpis mēbra ſu/
ſtineo cruciatus. Oēs corporis coſte et
oſſa ita vt nūerari comode poſſent ocu/
lis intuentiū ſe manifeſtāt. ſanguis aufu
git. vene ſe occultāt. crines defluūt. ignis
naturalis algeſcit. ſenſus deficit. vita de
clinat. O me infelicē cur in hoc ſpeculo
me iugiter nō inſpexi ⁊ mortis amaritu/
dinē nō p̄cogitaui et preſertim terribiles

anguſtias q̄ morituros p̄eunt et ſubſe-
quunt. qb⁊ iā circūſeptus nullaz requiē
aut pauſam repio: q̄cūq̧ me vertero ſiue
in longū extēſus. ſiue in globū collect⁹ ſi-
ue ſupinus iaceā ſiue reſupinus recubē
quinimo ex oī pte corpus paulatim defi
ciens. velut eſca vermiū horrendū ex ſe
gignit fetorē quē ego ipſe vtrūq̧ vix ſuffi-
cio tolerare. preter hec corpis mala q̄ enu
meraui. ipa etiam aīa ineſtimabiles tole
rāt anguſtias. euidēter ꝯſiderās p̄terita.
oblectamēta atq̧ delitias dicta facta ver
ba et opa. ſingulaſq̧ cordis cogitatiōes
⁊ voluptates tā ſubito ⁊ celerit̄ euanuiſ-
ſe: vix vni⁹ noctis ſomno eq̄parādos fo-
re reſpectu eternitat̄. Inſup ⁊ cūcta opa
ſua aīaduertit iniuſta eſſe et viciosa. q̄
ꝓpter ab eoꝝ pñtia aufugere ſatagit ſed
ab eis tale recipit rñſum. Tua inq̄t opa
ſum⁹. tuiq̧ ptus q̄s genuiſti. Iccirco te
relinq̄re nō debem⁹ ſed vſq̧ ad p̄ſentiā
eq̄ſſimi iudicij cōitabimur te grauiter ac
cuſaturi: eo q̄ nemie īpellēte te ipaz pluri
es tētaſti. et in p̄ſpitia multa ſpōte cor-
ruiſti. Referem⁹ pterea vniuerſas circū-
ſtātias ⁊ cauſas locoꝝ tpm pſonarū in
quib⁊ diuina mādata ꝯtennēs violaſti.
Qꝫq̧ ſctīs inſpiratōib⁊ plerūq̧ tibi ce-
litus imiſſis obtpare rennuēs. eaſdē po-
tius impudēter a te fugaſti. Ve mihi mi
ſero et infelici ꝑctōri cui ex oī pte intus ⁊
foris multiplicant̄ mala. creſcit afflictio:
ſed nō imerito. vtpote q̄ cōtra dictamen
eq̄tatis ⁊ iuſticie ꝯtra remorſuz et vermi
culū ꝯſcie. i baratrū damnatōis meipm
p̄cipitaui. et q̄ꝫtūz in me fuit ſpūiſancto
bella intuli: diuie grē ingrat⁹ extiti. noti-
cie lumē extinxi. Angelo ſcō q̄ mihi i cu
ſtodiā ⁊ directorē deputat⁹ fuerat inobe
dienter reſtiti. Monita q̄z ⁊ correptōes
cuſtoꝝ q̄ a via neq̄cie me trahere ⁊ ad ſa-
lutaria dirigere conabant̄ audire ꝯtēpſi.
Pro hdolor q̄ꝫro ſtudioſi⁹ hos acerbiſſi
mos cordis dolores obliuiſti ⁊ effugere
deſidero tāto attēti⁹ obtutib⁊ meis ſemet
obijciunt. Et vt ſingula notāter explicē
mala q̄ patior: vndiq̧ p circuitū circum
uallāt me angeli tenebrarū hoſtes iplaca
biles: q̄ geſtib⁊ ſuis ⁊ clamorib⁊ terribili
bus mihi minant̄ vt deuorēt ac viuū ab
ſorbeāt. Habēt ſiq̄dē facies tā fedas et
horribiles adeo q̄ ſol⁹ eoꝝ aſpect⁹ ſuffice
ret amētiā mihi pīter ⁊ deſpatōz icutere
necnō ⁊ aīaz a corpe ſepare. Ex alia deni
q̧ pte emin⁹ aſtare ꝯſpicio cuſtodē mihi
deputatū angelū bonū meſtū ⁊ lugubrē
cui⁹ q̄m ſuaſiōib⁊ ⁊ ꝯſilijs ac monit̄ ob
tpare ꝯtēpſi: ad ſuccurſum meū lente ſe
diſpōit. q̄nimo a tartareis legionib⁊ q̄rū
dū ſoſpitate fruerer corpali. bñplacit̄ de
ſeruiui. me iure dep̄hēdi pmittit ⁊ imani
ter ꝯtrectari atq̧ diſcerpi. Sursū ꝗo iu
dicē meū eq̄ſſimū ⁊ ifallibilē ꝯſpicio ter
ribilē nīs ⁊ ad inſtar furioſi cuiuſpiā ac
rapidi viri ſtantē: q̄ ex vultu ſuo iracūdo
nīs et minaci. quē ſic aſpicere vniuerſas
mōi penalitateſ exupat. paterer oñdit in
gentē furorē quē erga me miſerū ꝯcepit.
Et reuera tāto nūc mihi tribiliorē ſe mō
ſtrat. q̄ꝫto ꝯuerſionē meā noxijs exceſſi-
bus pauloante miſericordi⁹ expectabat.
Ach q̄ꝫ ſeuerā oīb⁊ mora ⁊ appellatōe ſe
motis a dño p̄ſtoloꝝ ꝯdēnatōnis ſniaz. q̄
ob mei ꝯuerſionē ⁊ emendatōz tot mihi
dies ⁊ horas miſicordit̄ indulſit. ſed cū
de die i diē penitēdi ꝓpoſitū ꝓtraherē nil
boni pegi. ſꝫ i vicijs ꝓrſus emarcui. nūc
ecce tātis me calaitatib⁊ obſitū ꝯperio q̄
nec enūerare q̄dē ipomet ſufficio. Sen-
tentiā q̄ppe illā tā aſperā ſcio me ſuſtiere
nō poſſe: quā tñ iuxta diuinū decretū p̄
ſtolari me optebit. Nec ē remediū i ꝯriū.
Ad cuiuſquidē executiōz ſnie tartareos
illos ſatellites ac lictores imites ⁊ imiſe-
ricordes p̄paratos cerno: q̄ mihi man⁹ p̄
bēt vt ad ollas ſulphureas eterna t̄rarſu
rū me ſecū traducāt. Preterea ſubt⁹ me pa
tētib⁊ ocl̄s ac lucide ꝯtēploꝝ loca īferna-
lia ⁊ colligas tā terrificas. domū q̄z hor
roris ⁊ iportabil̄ fetoris. cui⁹ ſūt tenebre
tā dēſe vt ⁊ maīb⁊ apte palpari ⁊ tracta
ri valeāt. Ignis ſine flāma ac claritatis
ſplēdore. fetor oī ſulphure ⁊ fumeo odore
peſtilētior. dolor ad inſtar pturientiū et

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ceſſatione vel pauſa qualicūq;. Rugitus
et clamores necnō ſuſpiria tā magni vi-
goris. vt et lachrymādi auferāt memoriā
pariter ꝛ deſideriū. Penalitates ꝛ miſerie
tā graues vt per ſingula momēta fere hoīez
mori cogāt q̄ tn̄ mori nō valet. mors q̄q;
in deſiderio ē ꝛ veire ꝯtēnit. Illuc ob in-
tolerabiles cruciat⁹ audio pleroſq; deū
blaſphemātes deirātes ac maledicētes
Ibiq; patēter ꝯſpicio vnūquēq; dānatū
odire ſuū, primū velut hoſtē capitalē eiq;
maledicere mala īpcari ꝛ abſq; cā mole
ſtare ꝛ iccirco d̄ die ī diē noui ſibi inferūt
cruciat⁹. Illuc inſup plane cognoſco eos
q̄ mecū pauloante deliq̄rūt ꝛ dn̄ica mā-
data violauerūt ſcienter expectātes vt quē
p̄dē habuerūt ꝯſociū in delictis. ſecū iā
habeāt ſodalē ꝛ pticipē ī penis ꝛ ſulphu
reis flāmis. Iacēt illuc miſeri inter aſpi
des ſpētes ꝛ dracones ꝛ ſiles beſtias vi
rolētas. q̄rū p̄ multitudie nō eſt numer⁹.
Ibi deſideratur mors q̄ cibꝰ ē ipis imorta
lis. q̄ tn̄ moriunt ſine morte ꝛ cruciant
ſine fine. Heu q̄ horribilis ē illic māſio
mihi meiſq; ſilibꝰ ſcelerat̄ deputata ac p̄
parata: cui⁹ etiā memoria ꝛ cruciat⁹ p̄cogi
tatio. in imenſuz mihi augēt dolores ca
lamitates ꝛ miſerias. pereat dies in q̄ nat⁹
ſum. Maledicta ſit hora q̄ de mr̄is vte-
ro in lucē hāc pdij. cū tātis doloribꝰ ꝛ an
guſtijs iplicitū de hac vita migrare ꝯpel
lor. Heu me infelicē cur talia nō p̄cogi-
taui dū plena corpis ſoſpitate gauderē.
ꝛ penitēdi ſpaciū mihi fuerat benigne cō
ceſſum. Iāvtiq; ſi h̄ feciſſem tā ſecurus
eſſem de eterna felicitate captāda: q̄ tuz
heu ī pn̄tiarū indubitāter infernales cru
ciatuſ poſtmodū ſuſceptur⁹ ī ppetuū du
raturos. Maledicta ſis infelix aīa mea
q̄ ad penales illas migrabis māſiones:
vbi q̄ꝫ corp⁹ qd̄ tibi ſociū hūiſti ī delitijs
ſimul et ptrahes ī interminabilibꝰ flāmis
O ſi poſſez explere cordis mei deſideriū
vellē certe q̄ nūq̄ fuiſſem nat⁹. nec eni
tantas iā calamitates incurrerē q̄s eua-
dere nullaten⁹ p̄ualeo. O rupes ardue ꝛ
montes excelſi cadite ſup me ꝛ colles ope

rite me: ne vultū illū irati ꝯtra me iudicis
ſi fas eſt aſpiciā. Inſup p̄cor occidite me
vt penas illas horrēdas nō aſpiciā. q̄s
mihi paratas video ſurſuz et deorſum an-
trorſum et retrorſum dextrorſuz q̄ꝫ ꝛ ſini
ſtrorſum. Siquidē tā graues et horribi-
les he ſunt vt ſi liceret ꝛ pmitterer: certe
in deſperationē caderē. labiq; in eā totis
viribꝰ optarē. heu q̄ intolerabiles īgerūt
mihi cruciat⁹ carnales delitie. veſtes p̄ci
oſe, necnō ſupbia cordis ignominioſa et
feda. Carnē meā putridā tā delicate nu
trire nō debui: q̄ erat ſaccus ſtercorꝝ ꝛ ci-
bus vmiū: aieq; ſalutē poſtponere q̄ an
gelorꝝ ſanctorꝝ manibꝰ oīm rerū plaſma-
tori pn̄tari debuerat. q̄ ſuo p̄cioſo eā ſan
guine de ptāte demonū redemit. mortē
q̄ꝫ p eadē ſuſcipe nō dubitauit. O mun
de imo immūde nō ab te cogor exoſū ha
bere q̄ vt tibi cōplacerē iā illis diſpliceo.
q̄ merito vltra oēm mundi creaturā aut
qd̄ credi pt ſi eis obtpare voluiſſez p cer-
to me dilexiſſent. et nūc heu p tali miſte
rio eternos ſuſtineo p mercede cruciat⁹.
Vos itē alloquor parētes et affines q̄s
pfecto ſi vt nūc ſic et nūc cognouiſſem:
nūq̄ꝫ vobis tantā fidentiā adhibuiſſem
nec vr̄is ſuaſionibꝰ ꝛ ꝯſilijs acq̄euiſſem.
quinimo creatori meo ac redēptori deſer
uire ꝛ cōplacere ſtuduiſſez q̄ ſuis ꝯtēpto
ribꝰ tā terribil̄ ꝛ ſeuer⁹ exiſtere n̄ dubitat
Sꝫ nis ſera ē iſta q̄rela. fruſtra q̄ꝫ nimi-
rū monent hi flat⁹ ꝛ ſuſpiria ad nihilū p
futura. cū ſine remedio et graui corpis ꝛ
aīe calamitate a pn̄ti ꝯpellor ſeculo migra-
re. et ad infernalia et tartarea loca eternali
ter cruciād⁹ trāſire: vbi ē flet⁹ et ſtridor
dentiū. pena ſine termīo: ꝛ acerbitas ſine
meta. Vnū tamē ſuadeo ꝯſiliū ſalubre
vniuerſis qui flebilē hāc audire q̄rimo-
niā et ſimilē forſitan p̄ſtolant euentū. p
nunc in teſtamentū trado quatinus per-
petrata facinora omni mora poſtpoſita
deſerāt. que ſic hominē finaliter in tarta
ra p̄cipitant. propriā curē cōſcientiā ve-
ris penitētie lamentis ac cōtritione mū
dare ſtudeāt. ſalubrē viā viuēdi arripiāt.

Ut et in ſumma melius q̄ȝ ego mori
condiſcāt. Nā felix quē faciūt aliena pi-
cula cautū. Boetius. Tp̄s ſiquidē pn̄s
ad inſtar vmbre ſolaris breuiſſimū eſt.
Nemo quoqȝ an etiā cras ſupuiuere de-
beat ſecurus eſſe pt. Nihilomin⁹ in hac
tp̄is breuitate valet hō eterna ſibi gau-
dia pmereri. aut certe eterna ſi velit ſup-
plicia pcurare q̄ ante mūdi cōſtitutionē
ambo iuxta meritoꝝ diuerſitatē cunctis
ſunt viuētib⁹ pparata. Quiſqȝ ergo rō-
nis capax q̄ȝ tū ſaluti ſue cōgruere iudi-
cauerit in hoc ſpeculo ſemet aſſidue ꝯtē-
platur. ℣. Finē queſo bonū cui nullū p-
fero donū. In mūdi rebus da mihi ceſſe
deus Amen.

¶ Mortales cūcti moneat vos tumba ſe-
pulcri. Mors cito mors dura mors fra-
gilis eſt et amara. Cominus eſt ſepe dū
cernit eminus eſſe. Mors vt init nihil
eſſe ſinit mors oīa finit.

¶ Appellatio peccatoris a dei iuſticia ad eius miſericordiā Joannis Gerſonis per modū orationis et confeſſionis.

In tua o regina celi et mūdi to-
tius dn̄a. dei genitrix illibata
virgo maria. ac veſtrū omniū
celeſtis regni pceru. ciuitatis
eterne cōciuiū. et beate felicitatis cohere-
dū corā dei throno et agno iugiter aſtan-
tiū tuiqȝ ſacre euangeliſta iohānes pudi-
citie virginalis paranymphe. celeſtiū ſcru-
tator egregie. ac diuinoꝝ ſcriba doctiſſi-
me tāq̄ȝ in pſona ſingularis autētice. et
p̄rogatiue ſanctitatis ꝛ dilectōis amplio-
ris digniſſimeqȝ p̄ntia. Ego. N. oīm fi-
lioꝝ dei ingratiſſim⁹ meritoꝝ pauperri-
mus. et ſcelerū heu abundatiſſimus. ab
oīm peccatoꝝ meoꝝ grauaminib⁹ firmo
correctōis pposito et aīo ad emendationē
vite melioris fiducialiter appellandi ꝛ la-
chrymarū mearū pfluuijs. a diſtrictiſſi-
ma tua dn̄e iuſticia ad clemētiſſimā bo-
nitatis tue dn̄e miſericordiā pvocandi.
dico, preſtor cōfiteor et ppono. q̄ licȝ ego
peccator ipius indignus ꝛ miſerrimus
tantilla mea tp̄a pueritie metas adoleſcē-
tie curſum ꝛ pvectiorē virilitatis mee p-
greſſum. imo oīs vite mee pceſſus. An-
nos: mēſes: dies: horas ꝛ momēta. timo-
re tuo poſtpoſito. aīo irreuerēti. et cogi-
tatu infrunito. deſiderijs et conatib⁹ ma-
lis. volūtate pposito et cōſenſu peiorib⁹.
necnō ope cōſuetudine ꝛ cōtemptu peſſi-
mis inceſſanter et ipe tranſegerim. legē
tuā peccādo dereliquerim. iuſticias tu-
as pphanauerim. gratiā tuā abiecerim.
mandata tua nō cuſtodierim. ſalutaria
tua cōſilia ꝛ monita pſpenderim. pieta-
tis opa ſegnit neglexerim. dona ſpūs ſe-
ptiformis mortaliter a me repulerim. bea-
titudines ꝛ virtutes malitioſe ſpreuerim.
Eccleſiaſticis me ſacris indignū reddi-
derim. Temereqȝ boni ppriē ſalutȝ ime-
mor pctā ꝯmiſerim. obſeruātias eccleſie
ſancte ꝛ p̄cepta ptinaciter trāſgreſſus fla-
gitioſis meis opibus fidē tuā violauerim
pctīs meis rurſuȝ te fili dei crucifixerim.
oībus tuis bn̄ficijs ꝛ donis gratuitis in-
gratus extiterim. flagella tua licet pauca
murmurādo ſuſceperim. In ſupbia vita
auaricia cordis inquinatōe mētis et cor-
poris inuidioſis actib⁹ peculiarib⁹ caſtri-
margijs. iracundis motib⁹. accidioſis cor-
poribus innumeris voluptatib⁹. actuali-
bus culpis mortalib⁹ et criminalib⁹ vi-
cijs. venialib⁹ peccatis. offenſis ſpūalib⁹
corpis cordis ꝛ oris iniquitatib⁹. factis
illicitis, p̄ſumptiōib⁹ temerarijs. crebris
inobediētijs negligētijs et delictis pluri-
mis: et alijs nephādis exceſſib⁹ ex mali-
tia ꝛ fragilitate. oībus interioribus ꝛ ex-
terioribus meis ſenſib⁹ te deū meū grauiter
ꝛ multiplr offenderim. Et his malis p-
prijs nō ꝯtētus mala malis accumulās
alijs occaſionē peccandi p̄buerim eos in

pateũ interitus mecũ traxerim. Peccan-
tibus cõſiliũ auxiliũ et fauorẽ impende-
rim. exẽplis ꝑuerſis ipe ꝑuerſus innocen
tes ꝑuerterim. Ad pctã q̃ rariſſime de-
fleui q̃ſi canis ad vomitũ et ſus ad volu-
tabrũ luti. poſt lamẽta tã q̃z ca nõ plan-
xiſſem ĩpudice redierim. Ac pmiſſa ⁊ oĩa
alia mea facinora tibi cũcta vidẽti. notiſ
ſima ordĩe ſciã loco tpe et cauſa vltra mo
dũ auxerim et aggrauauerim. mala q̃rũ
nõ eſt numerus nequiter cõmiſerim. ⁊ ꝑ
ea ſententiã mortis eterne (q2 dicit aĩa
q̃ peccauerit. ipa morietur) dãnabiliter in-
currerim. in iudiciũ tuũ horrendũ et iu-
ſtiſſimũ dñe. et in manũ tuã dei viuẽtis
ꝑniciose nimis inciderim. indignationẽ
tuã incurrerim. a cõſortio celeſtis exerci-
tus me ſeparauerim. et ab iniq̃tate mea ĩ
qua vſq3 adhuc q̃ſi ꝑ talentũ plũbi reſi-
deo et reſurgere nõ adiecerim. ſempq3 te
dñm vocantẽ me ad penitentiã nõ audie
rim; pmittentẽ te pmia eterna rẽnuerim.
et te mortẽ ꝯminantẽ ꝑpetuã. et diuiti-
as bonitatis patiẽtie et longanimitatis
tue. in aĩe mee ꝑiculũ et ſalutis diſpendiũ
cõtempſerim. Tũ tu rex fortis et potẽs:
vltor metuẽde terribilis ⁊ iuſte iudex. de
cuius ore ſedẽtis in throno ꝓcedit gladi
us ꝑ iudiciũ et iuſticiã bis acutus. ꝯtra
iniuriã oſtendẽs mihi bonitatẽ et patien
tiã. ſuſtinuiſti ⁊ expectaſti vt mihi miſe
rearis. Prolongaui iniquitatẽ ⁊ tu boni-
tatẽ ꝯtinuaſti. in charitate ꝑpetua miſe-
rans dilexiſti me et attraxiſti. diſſimula-
ſti ꝓpter pniã oẽs trãſgreſſiones meas
et ſcelera mea. Contẽptus ingratitudi-
nes et delicta nõ iproperaſti mihi. benefi
cia nõ detraxiſti ꝓpter crimina. toleraſti
patiẽter oĩa mea flagitia. cuſtodiſti me
ne vltra ea q̃ feci ꝯmitterẽ grauiora. Nõ
feciſti mihi ſm pctã mea nec iuxta iniq̃-
tates meas: Nõ tribuiſti ꝓ malis mala
ſed ꝓ malis bona. Nõ intuliſti mihi ob-
probria. non irrogaſti cõuicia. retraxiſti
manũ vltricẽ vibrantẽ ſup me vindicte
gladiũ. diſtuliſti ſnĩe mortis executionẽ

Suſpendiſti iuſticiã et iudiciũ, progas
ſti ſpe correctõis vite mee terminũ ⁊ pec
catorũ meorũ vltionẽ digniſſimã. vſq3 ĩ
horã pſentẽ miſericorditer auertiſti ĩ mi-
ſeratõib9 tuis multis. factũ eſt vt nõ ſim
cõſumptus ne ꝑpetuã ſuſtineã ſaluatio
nis pῑudiciũ. patrimonij celeſtis iacturã
beate viſionis carentiã damnũ corꝑis et
aĩe. dãnatõis penã. nõ morituri vermis
dolorẽ. inextinguibilis ignis incẽdiũ. ſtri
dorẽ dentiũ tenebras fletũ luctũ ⁊ graua
men. Ex pmiſſis igitur dñe ſi a me facies
auerteris ⁊ miſcdiã deſpexeris. ſi iniq̃-
tates meas obſeruaberis. ſi in ira tua ar
guendo me miſericordiã tuã attenueris
⁊ antiq̃ miſcdie recordat9 nõ fueris. ſi in
ꝑpetuũ mihi iraſceris ⁊ miſericordiã a
me pctõre in eternũ abſcõderis. ſi iuſticie
tue ſoliũ me iudicatur9 aſcenderis. et ob
litus fueris mei finaliter miſerrimi Sci
ens me ꝓ iniquitatũ mearũ multitudĩe
et graui peccatorꝫ onere me culpabiliter
in hac vita grauatũ. nõ indebite. timẽſ-
q3 veriſimiliter ſi tãtis tribulatõib9 adiu
torẽ nõ inuenero. poſt hãc vitã me plus
et multo fortius grauari. Ideoq3 de9 iu-
dex iuſte. ĩ his ſcripturis lachrymarũ me-
arũ attramẽto cõſcriptis. a te irato et iu-
ſto iudice et a ſnĩe tue diuine iuſticie ad
te placatũ ⁊ miſericordẽ patrẽ miſericor
diarũ q̃ tardã neſcis miſericordiã. et cui
ꝓpriũ eſt ſꝑ miſereri et ꝑcere. q2 ſuperiorẽ
nõ habes cũ tu ſis ſolus altiſſimus ⁊ in
miſcdia copioſus. ad tribunal tue clemẽ
tie bonitatis et miſcdie q̃ iudiciũ ſuperex-
altat in ſpe venie. Ego miſer ad te miſeri
cordẽ cuius miſcdie nõ eſt numerus ꝓ-
uoco et appello. Et te reginã et matrẽ mi
ſericordie oẽſq3 ſanctos et electos dei. et
ſpecialiter vos iudices iuſti cõmilitones
aplos peto vt inſtanter inſtantius inſtã
tiſſime ꝓ me peccatore miſerrimo ad de
um meũ ſuppliciter intercedatis. ac iterũ
et iterũ et cũ oĩ qua poſſum deuotõis ⁊
hũilitatis inſtantia. a te cuius miſcdia
plena eſt oĩs terra. et ꝑ te ĩ celis ꝑparata

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

et in eternū edificata gratiā et veniā. Et
quia in miſericordia diues es clementiā
et miſericordiā peto mihi dari cū ipſe de
us meus ſis cuius miſeratōes ſunt ſup
oīa opera tua qui cui volueris uno oīm
miſereris et qui gratiaꝫ et miſericordiā
in quacunqꝫ hora peccator ingemuero
mihi dare poſſis et velis. ſubijciens cor-
pus et animā. vitā: res: ſtatū et tempo-
ra mea. necnō oēs et ſingulos miſericor-
die tue adherentes ſeu adherere volētes
protectioni et gratie abundantiſſime bo-
nitatis et miſericordie tue dn̄e deus pa-
ter vnigenite ieſu chriſte et ſpirit' orpha
norū paraclyte indiuiduaqꝫ trinitas be-
nedicta. Proteſtor etiā ꝙ preſentē ora
tionis mee deuotionē aſpectibus tuis ſe
pius publicare ac mores et vitā auxilio
tuo quāto celeri' potero corrigere ⁊ emē-
dare volo. Rogo etiā te fili dei crucifixe
vt lateris tui vulneris ſigno. quo illā in
cruce pendēs orationē pater ignoſce il-
lis. quia neſciūt quid faciūt cōſignaſti.
et in qua ꝑ tua reuerentia es exauditus
Hāc etiā oratiunculā meā diuine ꝓuo
catōnis miſericordie clementer cōſignes
et eā miſericordie multe facere digneris
efficacē. Requirēs te ſacer ſcriba Johan
nes quatenus pſentē meā orationē. tibi
cōmiſſi virgini matri cū exoratione ꝑ me
publices. Et tu regina miſcdie eā cum
oſtentatione ꝑ me pectoris et vberū tuo
rum quem genuiſti dei filio notifices:
Tu quoqꝫ fili clementiſſime eam patri
cū oblatōe ꝑ me paſſionis ſanguinis vul
nerū tuorū et mortis offeras. acceptabi
lēqꝫ facias alme trinitati. vt per eam et
alia pietatis opera gratiā ⁊ miſericordiā
peccatorū remiſſionē et veniā. requiē et
vitā merear ſempiternā. Amen.

Oratio apoſtolorum

Quia iuſticiā meā tanqꝫ fragili-
tati et demeritis tuis intolerabi
lem declamās: ad tribunal miſe
ricordie mee tanqꝫ ad ſuperiorē iuſticie:
ſub ſpe venie humiliter appellaſti. Iccir
co quia in miſericordia te redemi: in miſe
ricordia te ſaluū feci miſericordiā docui
miſericordiā et non mortē volui. miſeri-
cors ſum miſerator longanimis et mul-
tum miſericors. immo ſum pater miſeri
cordiarū. Et quia regina glorie mater
miſericordie. mater mea aſtat a dextris
meis; pro te bona loquens et miſericor-
diam poſtulans. Cui non eſt mihi fas
aliquid denegare ob reuerentiā et pieta-
tē multitudinis miſericordie mee. et in-
terceſſionē matris mee: omniūqꝫ electo
rū gratie et miſericordie in gloria partici-
pum. Appellationi tue miſericorditer de
fero et te ad tribunal miſericordie mee
clementer admitto: tibiqꝫ vt miſericordi
am cōſequaris omniū dierū vite tue ter-
minū peremptoriū ad pſecutionē miſeri
cordie et ipſius aſſecutionē aſſigno. Ac
latā cōtra te ſententiā iuſticie mee piſ
cius relaxo. Ita vt ſi vſqꝫ in finē miſeri-
cors fueris: miſericordiā tn̄ meā quādo
aliquādo pecces a te nō diſpergā vt da-
mnem. neqꝫ nocebo in veritate mea vt
abijciā te in finē. ſed pro peccato vapula-
bis: ſed tn̄ nō peribis.

¶ Sunt impreſſi ante hac pleriq̄ libri qui ſeparatim forſitan miſſe officiū: etꝰ expoſitionē: attentionē in ea habendaꝫ. Motiua ad ſepe celebrandum. Effectus et fructus eiuſdē. Orationes p̄libatorias. et que poſt cōmunionē dici ſolent: eleganter cōtineant. Verū ſingula hec Tū ſimul in vno libro. Tum in ea qua hic vides vtili breuitate complexa: oīa pariter attigiſſe: nō facile crediderim Bono igitur animo: grato: et beniuolo iucundiſſime lector accipe: q̄ in vnū cōgeſſit p̄dicta opuſcula. Prouidus et honeſtus Henricus knoblotzer: Impreſſor Heidelbergeñ. auſpitio et directōe Religioſi prīs ⁊ dn̄i Johānis Lampſheim procuratoris in kirſchgarten. iuxta muras inſignis ciuitatis wormatieñ. Vna cū pſalmoꝝ: horarūq̄ canonicarū laude et virtute. Sequentibus ad finē tribus ſpeculis. Primo peccatoꝝ. Deinde vite ſpiritualis dulciſſimi Bernardi. Et demum eius quē inſcripſimus Agoniſantis. Quinimo et deuotiſſimā illā chriſtianiſſimi Joannis Gerſonis appellationem in modū orationis inſcriptā. Et eiuſdē apoſtoloꝝ dationē q̄ ſpei diuine mirificā affert conſolationē.

Hec itaq̄ oīa ſi bona affectione perlegeris: ſiq̄ ad effectū vſq̄ deduxeris. Non impreſſori ſolū: ſed et tibi quoq̄ vel emptori vel lectori vitā impetrabis ſempiternam. Quā nobis tribuat chriſtus ieſus cum patre et ſpiritu ſancto in ſecula benedictus. Amen.

Impreſſum Anno Jeſu chriſti. Milleſimo quadringenteſimo Nonageſimo quinto. iij. kalendas Julias. Regnante inuictiſſimo Romanoꝝ rege Maximiliano. Anno regni ſui ſecundo. Et Illuſtriſſimo principe Palatino Philippo: electore. Simulq̄ clementiſſimo patre et dn̄o dn̄o Johanne wormatienſi Ep̄o doctiſſimo: clariſſimo et probatiſſimo. Quibus deus immortalis p̄beat p longa ſecula felicē gubernationē. Amen.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ul' sc̄hn sine timore
sine cupiditatis evenit. C. 3.
telligat nō possū continē dū
n̄ ē nō posse ic̄a. si pot̄ n̄ ud
pa iux̄ ubū ag. C. 4. p̄ qui
dic̄ se n̄ posse cōtinē utrum
gat q̄ n̄ pot̄ [illegible] tinē suis virib'
a auxilio [illegible] intelligit q̄ ī
al' a[illegible] n̄ possit. Si sō in hoc
nifeste [illegible] ī sap̄ hebrea. si p̄
ligat h̄ plane ī mē. Sine ad
o eiu dūno nich possumus. [illegible]
e me nich potestis face; 7 ij.
ij. Nō q̄ sufficientes sum' co
ad ex nob̄ q̄i ex nob̄. s; sufficien
tia ex deo ē. 7 ag. Oēne sine
b se os contin[illegible] 7 sap. [illegible]
m qm̄ alr̄ nō possū ēē cōti[illegible]
ter 7 h̄ ipm̄ erat sapientie c
donū. Non dum ēē dp̄eat' cū
cū [illegible] discipli q̄l potis
se. Ip̄ [illegible] ī possibile
possibili[illegible] dicar
Impossibile ē ap̄ hoīes v̄ psi
cupiditatib; [illegible] 7 [illegible]
uenire [illegible] mīs ci.
llū. hec a uiribus nulr̄ ē ostri
be q̄ virib; suis saluari n̄ posit
abstinē. hec [illegible] psuasio eis p̄
onē eo[illegible]ta aalis eis utilia
iusti[illegible]. si adeo cum ad [illegible]
[illegible] p̄suptōe fiducia q̄ ēēt
qn uolūit. d̄ q̄ lr̄ i ex. Reprō
necessitā multos pōt. Sumi ista
leg n̄ p̄ cū lib ē oīa resiste sp̄
abeo ca g̃ ēē aligat uirib; su
ub' [illegible] se posse liberare. cū sep

ul' q̄ n̄ p̄ se [illegible]
cationis cau[illegible]
spat se ofractū ca[illegible]
pssū agē pecco[illegible] obum[illegible]
fouea p̄se poss[illegible]eo q̄ ī
ei resistente [illegible] aupli ē
hoīes cū morte spūali mor[illegible]
se ip̄os resuscitare posse. [illegible]
dicat 7 ī p̄senti se nich posse
in futō qn ēē se erut ip̄otētiore
[illegible]utorio m[illegible] q̄ cū diu[illegible]
xerit. qn ī [illegible] mag laborab[illegible]
pediēs salutē eor. Ip̄e ē calc[illegible]
insidiat. i. finē hoīs. q̄ lb̄i p̄
non ē sp̄eti ingn. Tu insidia[illegible]
caneo ill' tn̄ in q̄ oīa se p̄s[illegible]
Sēo p̄ h̄ mon[illegible]es ad h̄ q̄ gra[illegible]
uerit sibi sp̄ale[illegible] auxili[illegible]
nō possit. elias largiendo. om[illegible]
suffragia [illegible] et [illegible] iter[illegible]
tando. Tercio [illegible] moni ad[illegible]
gant se qn simulat q̄ pati[illegible]
sibi uidentur [illegible] Dō [illegible]
iuuare eos q̄ se nō iuuat [illegible]
fingit se q̄i ip̄i fingunt se. [illegible]
Sic discipulie effugiet [illegible]
qn abeo q̄ dic̄ se nō posse c[illegible]
aut uis contin[illegible] q̄ nō potes.
ī 7 n̄ uis. sinus [illegible] n̄ potes. i[illegible]
ds q̄ patit' ēē temptari sup[illegible]
um. preterea nō ne credis [illegible]
sis cū eo q̄ oīa pōt sic ulga[illegible]
n̄ h̄c n̄ v. solidos [illegible] 7 rex [illegible]
milia marchar[illegible] non p̄ ēē
illō posse cū effectū posse[illegible]
pātur ē suplex. Sed ī potē[illegible]
inexcusabil' es. [illegible] q̄[illegible]

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

939

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN